

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Lenka Kosová

Kriminalistická odorologie

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Mgr. Marek Dvořák, Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 28. 03. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 193 366 znaků včetně mezer.

Lenka Kosová

V Praze dne 28. 03. 2024

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Mgr. Marku Dvořákovi, Ph.D. za vedení diplomové práce, a především za cenné rady a připomínky v průběhu jejího zpracování. Rovněž bych chtěla poděkovat mé rodině, příteli a kamarádům, kteří mě podporovali nejen při psaní mé diplomové práce, ale také po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Pojem a význam kriminalistické odorologie.....	3
2. Vznik, vyhledávání a zajišťování pachových stop.....	10
2.1. Pach.....	10
2.2. Pachová stopa.....	11
2.3. Vznik a vyhledávání pachových stop.....	14
2.4. Zajišťování pachových stop.....	16
2.4.1. Metoda pachových konzerv.....	18
3. Metoda individuální pachové identifikace osob.....	32
3.1. Odběr pachového vzorku osoby.....	35
3.2. Pachová komparace.....	40
3.3. Spolehlivost metody pachové identifikace.....	52
4. Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení.....	58
4.1. Právní úprava metody pachové identifikace včetně několika úvah <i>de lege ferenda</i> . 58	
4.2. Metoda pachové identifikace osob v judikatuře.....	65
Závěr.....	76
Seznam použitých zdrojů.....	79

Úvod

Tématem mé diplomové práce je kriminalistická odorologie. Jedná se o nejmladší odvětví kriminalistické techniky, což je pravděpodobně jedním z důvodů, proč se kriminalistická odorologie stále poměrně rychle vyvíjí. Na rozdíl od jiných odvětví kriminalistické techniky, která jsou do jisté míry již v kriminalistické praxi ustálena, prošla kriminalistická odorologie v posledních letech poměrně značným vývojem. Předně byla změněna metodika provádění pachové identifikace osob, která je upravena v interních předpisech policie. Došlo taktéž k vývoji vnímání této metody v judikatuře soudů a v neposlední řadě je prováděna řada výzkumů, které se touto problematikou zabývají a zejména se snaží nalézt různá řešení pro zlepšení věrohodnosti metody pachové identifikace.

Pachové stopy pachatel zanechá na místě činu zásadně vždy, a proto mohou být tyto stopy vyhledány a zajištěny téměř u každého trestného činu. Toto je pravděpodobně důvod, proč jsou pachové stopy v trestních řízeních jako důkaz poměrně často využívány. K jejich využívání dochází zejména v situacích, kdy soud nemá dostatek jiných důkazů a důkaz získaný za pomoci olfaktorického porovnání je oním pomyslným posledním dílkem skládačky, který pomůže usvědčit pachatele trestného činu.

Pachové stopy a důkazy získané jejich porovnáním jsou také poměrně často rozebírány v médiích v souvislosti s různými trestními kauzami. V poslední době byl například poměrně široce medializován „případ vraždy ve Slopném“, v němž hrály pachové stopy významnou roli a média věrohodnost důkazů získaných za pomoci těchto stop podrobila rozsáhlé kritice.

Ve své práci se budu věnovat především olfaktorické metodě identifikace pachu, což je metoda kriminalistické identifikace, při níž je využíváno čichových schopností služebních psů. V současnosti jde o jedinou metodu identifikace pachu, která umožňuje dosáhnout individuální identifikace osoby. I proto je tato metoda v současnosti jako jediná využívána orgány činnými v trestním řízení při vyšetřování trestných činů a rovněž je uznávána jako důkazní prostředek v trestním řízení.

Cílem mé práce je popsat a zanalyzovat metodu pachové identifikace, a to jak z pohledu kriminalistického, tak z pohledu trestněprávního. Prvním dílčím cílem této práce

je popis, analýza a kritické zhodnocení postupů užívaných při zajišťování pachových stop, při odběru pachového vzorku osoby a při samotném porovnání. Druhým dílčím cílem je analýza právní úpravy metody pachové identifikace jako důkazního prostředku v trestním řízení, kritické zhodnocení této právní úpravy a rovněž analýza soudní judikatury týkající se metody pachové identifikace. Výzkumnými metodami použitými v této práci jsou především deskripce a analýza a v menším rozsahu použiji i komparaci.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř částí. V první části se budu zabírat pojmem kriminalistické odorologie, jejím zařazením v rámci kriminalistiky a metodami identifikace pachu. Druhá část bude věnována pachu a pachovým stopám. U pachových stop se budu zabývat nejen jejich pojmem, charakteristikou, vznikem a vyhledáváním, ale podrobně se zaměřím také na zajišťování pachových stop. Zejména podrobně rozeberu metodu pachových konzerv, neboť jde v současné době o jediný v praxi užívaný způsob zajištění pachových stop, a proto tomuto tématu plánuji věnovat celý jeden samostatný bod této práce. V třetí části se budu zabývat metodou pachové identifikace osob. Zejména se zaměřím na odběr pachového vzorku osoby, porovnání tohoto vzorku se zajištěnými otisky pachových stop a následně zmíním i několik výzkumů z poslední doby, kterými chci doložit spolehlivost této metody. Ve čtvrté části práce se budu věnovat právní úpravě metody pachové identifikace a důkazů z ní vzešlých a rovněž zmíním několik úvah *de lege ferenda*. Následně se ještě zaměřím na soudní judikaturu, která se metodou pachové identifikace zabírá, a její vývoj v čase.

1. Pojem a význam kriminalistické odorologie

„Kriminalistická odorologie je oborem kriminalistické techniky zkoumajícím vznik, fyzikální vlastnosti a chemické složení pachu osob, živočichů a věcí s cílem určit jeho skupinovou příslušnost nebo jeho individuální identifikaci.“¹ Tato definice Kloubka a Strause poměrně přesně specifikuje nejen, čím se kriminalistická odorologie zabývá, ale především popisuje i cíl, jehož se za pomoci kriminalistické odorologie snažíme dosáhnout. Oproti tomu obecněji kriminalistickou odorologii vnímá Hrib, který tvrdí, že „kriminalistická odorologie je významným odvětvím kriminalistické techniky, zabývající se obecně zkoumáním pachů, které jsou produkovány jak v organické, tak v anorganické přírodě a majícími příčinnou souvislost s kriminalisticky relevantní událostí, případně mající vztah k jinému správnému deliktu.“²

Jak vyplývá z definic výše, bez rozdílu panuje shoda na tom, že kriminalistická odorologie je odvětvím kriminalistické techniky. **Kriminalistická technika** může být definována jako „samostatná část systému kriminalistiky, která poskytuje vědecké metody na zkoumání především materiálních kriminalistických stop. Zahrnuje systém technických metod, prostředků a postupů sloužících k shromažďování a zkoumání trestněprocesních důkazů a jiných relevantních informací při odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti. Zabývá se zejména identifikací osob a věcí.“³ Mezi další odvětví kriminalistické techniky řadíme například daktyloskopii, mechanoskopii, trasologii či kriminalistickou balistiku. Kriminalistická odorologie je dokonce nejmladším odvětvím kriminalistické techniky, což je mimo jiné jedním z důvodů, proč se toto odvětví stále poměrně překotně vyvíjí. Ačkoli byla dle nauky kriminalistická odorologie již delší dobu řazena mezi odvětví kriminalistické techniky, oficiálně se stala její součástí až v roce 2007, kdy nabyl účinnosti závazný pokyn policejního prezidenta č. 52/2007.⁴ Zařazením do kriminalistické techniky

---

¹ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří. Kriminalistická odorologie. In: STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická technika*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, s. 177-204. ISBN 978-80-7380-409-1, s. 178.

² HRIB, Nikolaj. Pachová stopa – indicie nebo důkaz. In: STACH, Jan. *Pokroky v kriminalistice: sborník odborných sdělení z mezinárodní konference konané ve dnech 22.9.-23.9.2004. Díl 2*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2005, s. 417-425. ISBN 80-7251-171-8, s. 417.

³ STRAUS, Jiří a VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 349 s. ISBN 978-80-7380-258-5, s. 103.

⁴ RULC, Jiří, KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr. Aktuální aspekty využívání kriminalistické olfaktoriky. In: NĚMEC, Miroslav a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Sborník příspěvků z mezinárodní*

se tak z metody pachové identifikace stal důkazní prostředek, který lze užívat v rámci trestního řízení. Do této doby byla kriminalistická odorologie policií vnímána pouze jako součást kriminalistické taktiky, tedy byla považována za operativně pátrací prostředek, který napomáhá vyhledávání kriminalistických stop,⁵ a případně napovídá policii, kam by dále měla během vyšetřování zaměřit pozornost.

Cílem kriminalistické odorologie je **kriminalistická identifikace**, což je „*proces, během kterého se zjišťuje, kterým konkrétním objektem byla vytvořena konkrétní kriminalistická stopa.*“⁶ V ideálním případě je cílem kriminalistické odorologie individuální identifikace osoby či věci, nicméně v některých případech postačuje i určení skupinové příslušnosti, jak mimo jiné vyplývá i z definice kriminalistické odorologie Kloubka a Strause výše. V případě určení skupinové příslušnosti mluvíme o nedovršené identifikaci, případně se však lze setkat i s pojmem skupinová či druhová identifikace. Poněkud kategoričtěji k cíli kriminalistické odorologie přistupuje Hrib, dle jehož názoru je individuální identifikace osob či věcí jejím jediným cílem. Kriminalistická odorologie nás má dle jeho názoru dovést k jednoznačnému závěru, který potvrdí, že určitá osoba či věc je původcem zkoumaného pachu, či naopak tento závěr vyloučí.⁷ S tímto názorem si dovoluji nesouhlasit, neboť v některých případech není individuální identifikace nutná či dokonce ani možná, a přesto může vyšetřování napomoci i pouhé určení skupinové příslušnosti pachu.

Jak jsem již naznačila, kriminalistickou identifikaci lze dělit podle toho, zda se dospěje ke zjištění totožnosti, či nikoli.⁸ Podle tohoto kritéria kriminalistickou identifikaci dělíme na identifikaci individuální neboli dovršenou a identifikaci nedovršenou, u níž dochází pouze k určení skupinové příslušnosti. K individuální identifikaci dospějeme v případě, že v průběhu identifikačního procesu zjistíme konkrétní individuálně určený objekt, jehož vlastnosti se odrazily v pachové stopě. V takovém případě lze konstatovat, že pachovou

---

vědecké kriminalistické konference „Pokroky v kriminalistice 2017“, konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018, s. 235-244. ISBN 978-80-7251-485-4, s. 236.

⁵ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 177.

⁶ STRAUS, Jiří. Existuje individuální identifikace? In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika* [online]. 2022, roč. 7, č. 1, s. 6-13. ISSN 2533-4387, s. 7. Dostupné z: <https://doi.org/10.37355/fvypk-2022/1-01>. [cit. 2023-10-24].

⁷ HRIB, Nikolaj, op. cit. 2, s. 417.

⁸ STRAUS, Jiří a PORADA, Viktor. Teorie kriminalistické identifikace. In: STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor a kolektiv. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 137-171. ISBN 978-80-7380-666-8, s. 146.

stopu vytvořil tento konkrétní objekt, který je pak v kriminalistické odorologii označován jako nositel pachu. Individuální identifikace je z důkazního hlediska považována za nejcennější. V kriminalistické odorologii se vyskytuje v podobě individuální pachové identifikace osob za užití tzv. metody pachové identifikace. Této metodě dále ve své práci věnuji samostatnou část. „*O nedovršené identifikaci mluvíme tehdy, jestliže se v procesu identifikace nepodařilo individuálně určit objekt, jehož vlastnosti se odrazily ve stopě nebo jiném odrazu. Proces identifikace tedy končí zjištěním skupinové příslušnosti.*“⁹ Zjištění skupinové příslušnosti může kriminalistům napomoci vyloučit určité konkrétní objekty, jejichž vlastnosti se v dané pachové stopě neodrazily, a tak alespoň zúžit okruh možných nositelů pachu. V kriminalistické odorologii se nedovršené identifikace užívá zejména při určování skupinové příslušnosti pachu předmětů, které svým charakterem souvisí s dokazováním v trestním řízení.¹⁰ Jako příklad lze uvést vyhledávání střeliva, omamných a psychotropních látek, kadáverů či výbušnin za pomoci služebního psa vycvičeného k nalézání těchto konkrétních pachů.

Další možné dělení kriminalistické identifikace, které je důležité i pro kriminalistickou odorologii, je členění dle identifikovaných objektů. Dle tohoto dělení rozlišujeme identifikaci osob, identifikaci věcí a identifikaci zvířat. Někdy se ještě jako zvláštní druh vyčleňuje i identifikace rostlin. Identifikace osob je z hlediska kriminalistiky nejdůležitější, zejména pokud jde o identifikaci individuální. I z tohoto důvodu se budu této problematice podrobněji věnovat v dalších kapitolách své práce. Dalším poměrně často se v kriminalistické odorologii vyskytujícím identifikovaným objektem jsou věci. Jak jsem již zmínila výše, u věcí zpravidla postačuje určit skupinovou příslušnost dané věci. V kriminalistické praxi se setkáváme především se zjišťováním přítomnosti výbušnin a drog podle uvolněných pachových podílů¹¹ a s jejich následnou nedovršenou identifikací, což zjednodušeně znamená, že se snažíme určit, o jakou látku se jedná. Identifikace zvířat dle pachu má z hlediska kriminalistiky zanedbatelný význam a dle povědomí Strause, Suchánka a Porady se jí v současnosti v České republice nikdo více nezabývá.¹²

⁹ STRAUS, Jiří, op. cit. 6, s. 8.

¹⁰ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7, s. 27.

¹¹ PORADA, Viktor a VAVERA, František. *Kriminalistická odorologie*. In: PORADA, Viktor a kolektiv. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 143-148. ISBN 978-80-7380-038-3, s. 143.

¹² STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav a PORADA, Viktor. *Identifikace osob podle pachu*. In: PORADA, Viktor a kolektiv. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*.

V kriminalistické odorologii v současnosti rozlišujeme dvě **metody identifikace pachu**. První metodou je metoda olfaktorická neboli také metoda subjektivní, při níž dochází k pachové identifikaci prostřednictvím čichu živých organismů. Tyto organismy plní funkci živých nástrojů neboli biodetektorů. Nejčastěji se k identifikaci užívá speciálně vycvičených služebních psů, nicméně není vyloučeno ani využití jiných živočichů. Část kriminalistické odorologie, která se zabývá touto metodou identifikace pachu se nazývá **olfaktorika**.¹³ Tento pojem vznikl spojením dvou latinských slov, přičemž prvním je *olfacio*, což znamená čichám, a druhým je *facto*, což v překladu znamená konám.¹⁴ Druhou metodou je metoda olfaktorická neboli objektivní, která je založena na zkoumání pachu za pomoci různých technických přístrojů. V praxi se nejvíce používá chemicko-fyzikální přístrojové analýzy. Touto metodou identifikace se zabývá část kriminalistické odorologie, která se nazývá **olfaktronika**. Tento pojem také vznikl spojením dvou latinských slov, kdy prvním je opět *olfacio* a druhým je *factor*, což lze přeložit jako zprostředkovatel děje¹⁵ či činitel. Ve zbytku práce se již budu věnovat pouze olfaktorické metodě identifikace pachu, a proto v několika následujících odstavcích shrnu alespoň základní poznatky týkající se olfaktoriky.

Olfaktroniku lze jednoduše definovat jako „*součást odorologie zabývající se technickými (přístrojovými nebo také instrumentálními) metodami zkoumání pachu*.“¹⁶ Největší výhodou olfaktorické metody oproti metodě olfaktorické je její objektivnost, neboť výsledky zkoumání za pomoci této metody lze poměrně jednoduše zobrazit v grafu či jinak zdokumentovat a následně porovnávat mezi sebou. Oproti olfaktorické metodě lze však vysledovat nejméně dvě velké nevýhody této metody. První nevýhodou je zcela jistě nákladnost olfaktorické metody, neboť laboratorní přístroje, které jsou schopny pachy zkoumat, jsou i přes velké pokroky v jejich vývoji stále velmi nákladné.¹⁷ Druhou a zřejmě zásadnější nevýhodou je o poznání menší citlivost těchto přístrojů ve srovnání s čichovým

2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 337-340. ISBN 978-80-7380-741-2, s. 338.

¹³ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 179.

¹⁴ *Tamtéž*, s. 177.

¹⁵ *Tamtéž*, s. 177.

¹⁶ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 41.

¹⁷ PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. Kriminalistická odorologie. In: KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, s. 168-181. ISBN 978-80-7380-869-3, s. 179.

ústrojím speciálně vycvičeného služebního psa. Urban uvádí, že dle Doležalových výzkumů v oblasti analýzy lidského pachu bylo zjištěno, že čichové ústrojí speciálně vycvičených psů je tisíckrát až desettisíckrát citlivější než chromatograf s hmotnostní detekcí, který patří mezi nejcitlivější přístroje analytické chemie pro plynnou fázi¹⁸ a který je v olfaktorice v současnosti nejužívanějším měřícím přístrojem. Urban však dále uvádí, že aktuálně již existují i přístroje, které jsou až o čtyři řády citlivější než výše zmíněný plynový chromatograf s hmotnostním spektrometrem,¹⁹ nicméně tyto nové přístroje stále nejsou běžnou součástí forenzních laboratoří, takže jejich užití v praxi se v současnosti nejeví jako příliš reálné.

V souvislosti s citlivostí používaných přístrojů je také nutné zdůraznit, že současné vědecké poznatky, i přes poměrně velký pokrok v posledních letech, stále neumožňují individuální identifikaci osob za pomoci olfaktorické metody a jediným pro praxi použitelným prostředkem k individuální identifikaci osob tak zůstává čichový orgán psa či případně jiného živočicha. Nicméně i přesto lze v souvislosti s vědeckým a technickým pokrokem v této oblasti očekávat, že v nejbližších letech by mohlo dojít k dalšímu rozvoji olfaktorické metody, a to i v souvislosti s identifikací osob, a následně i k širšímu užití této metody v rámci trestního řízení.²⁰ S tímto mým názorem souhlasí i Urban, který uvádí, že očekává, že orgány činné v trestním řízení začnou již v horizontu dvou až tří let v praxi využívat

---

¹⁸ URBAN, Štěpán. Forenzní olfaktorika a olfaktorika In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika* [online]. 2023, roč. 8, č. 1, s. 51-55. ISSN 2533-4387, s. 52. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2023/1-05>. [cit. 2023-10-24].

¹⁹ *Tamtéž*, s. 53.

²⁰ K aktuálním pokrokům v oblasti kriminalistické olfaktoriky blíže BOUŠKA, Luděk, POJMANOVÁ, Petra, URBAN, Štěpán, ČECHOVÁ, Jana, MALÁ, Ulrika a KAMINSKYI, Oleksii. Computerized olfactive identification of persons using comprehensive two-dimensional gas chromatography with mass spectrometry [článek v tisku]. Březen 2024. Dostupné z: <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-3961330/v1>. [cit. 2024-03-19]; ČECHOVÁ, Jana, KAMINSKYI, Oleksii, LADISLAVOVÁ, Nikola, MALÁ, Ulrika, POJMANOVÁ, Petra, ŠKEŘÍKOVÁ, Veronika a URBAN, Štěpán. Skupinová a individuální identifikace osob pomocí forenzní olfaktoriky. In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika* [online]. 2023, roč. 8, č. 1, s. 6-19. ISSN 2533-4387. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1107333> [cit. 2024-03-19] či CUZUEL, Vincent, SIZUN, Audrey, COGNON, Guillaume, RIVALS, Isabelle, HEULARD, François, THIÉBAUT, Didier a VIAL, Jérôme. Human odor and forensics. Optimization of a comprehensive two-dimensional gas chromatography method based on orthogonality: How not to choose between criteria. In: *Journal of Chromatography A* [online]. 2018, č. 1536, s. 58-66. ISSN 0021-9673. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1016/j.chroma.2017.08.060> [cit. 2024-03-19].

poznatky získané z aktuálně vedených výzkumů, jež se zaměřují nejen na identifikaci skupinovou, ale postupně stále více i na identifikaci individuální.²¹

V současnosti se v kriminalistické praxi olfaktorická metoda užívá ke skupinové identifikaci, a především pak ke skupinové identifikaci věcí. Přístroje jsou schopny rozeznat a zanalyzovat složení různých látek, mezi něž patří například omamné a psychotropní látky, výbušniny, trhaviny a hořlaviny či léčiva a jedy.²² Olfaktorickou metodu lze však užít i ke skupinové identifikaci osob a ačkoli se této možnosti v praxi zatím neužívá, tak lze dle výzkumů za pomoci analytických přístrojů z tělesného pachu určit pohlaví, etnický původ, krevní skupinu či Rh faktor nositele zkoumaného pachu.²³

Jak jsem již zmínila výše, olfaktorika v praxi nejvíce užívá chemicko-fyzikální analýzy. Vzhledem k tomu, že pach je směsí mnoha těkavých organických látek, které jsou však často zastoupeny ve velmi malých koncentracích, je třeba využívat nejen analýzy kvalitativní, ale zároveň je třeba provádět i analýzu kvantitativní. Což znamená, že zjišťujeme nejen jaké látky jsou v pachu obsaženy, ale i v jakém množství se v něm vyskytují. Zejména se zjišťuje vzájemný poměr jejich zastoupení v daném pachu. V praxi se k přístrojové analýze pachu používá především **plynové chromatografie**, což je metoda, která je používána k analýze látek v plynném skupenství. Podmínku plynného skupenství pach ze své podstaty vždy splňuje. Přístrojem užívaným k plynové chromatografii je plynový chromatograf, který je někdy také označován pouze zkratkou GC. Princip fungování plynového chromatografu je v zásadě poměrně jednoduchý. Plynový chromatograf nejdříve pach rozdělí ze směsi látek na jeho jednotlivé dílčí složky, kterých je zpravidla i několik set, a tyto složky následně zanalyzuje jak z pohledu kvalitativního, tak z pohledu kvantitativního. Výsledkem analýzy plynovým chromatografem je chromatogram, což je „*grafický záznam závislosti odezvy detektoru na čase*.“²⁴ Z chromatogramu je odborník schopen vyčíst, z jakých látek je daný plyn, respektive v tomto případě daný pach, složen a zároveň může určit i koncentraci těchto látek v původní směsi. Ještě přesnějších výsledků lze dosáhnout spojením plynového chromatografu s hmotnostním spektrometrem. Tento přístroj je označován zkratkou GC/MS-systém. Hmotnostní spektrometr při tomto užití nahrazuje detektor plynového chromatografu. Díky jeho větší citlivosti i přesnosti při určování

²¹ URBAN, Štěpán, op. cit. 18, s. 54.

²² STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 44.

²³ URBAN, Štěpán, op. cit. 18, s. 54.

²⁴ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 203.

jednotlivých látek, z nichž se pach skládá, dosahuje tento přístroj výrazně přesnějších výsledků zachycujících složení zkoumaného pachu, než jakých je schopen dosáhnout samotný plynový chromatograf.

2. Vznik, vyhledávání a zajišťování pachových stop

2.1. Pach

Než se dostanu k samotnému vyhledávání a zajišťování pachových stop, je třeba si vymezit, co se v kriminalistice rozumí pod pojmem **pach**. Pro pojem pach neexistuje v kriminalistice žádná ustálená definice, nicméně lze jej definovat například jako „plynnou látku, která je schopna po dosažení prahové koncentrace (většinou ve vzduchu) vyvolat čichový vjem člověka nebo zvířete nebo odezvu analytického přístroje“²⁵ nebo jako „stálou organoleptickou (organoleptický – působící na konkrétní smyslový orgán živého organismu) vlastnost všech látek organické i anorganické přírody, které při vdechnutí potřebného objemu odpařené nebo sublimované látky živým organismem (jedná se o větší než hraniční množství), stimulují receptory jeho smyslového orgánu a vyvolávají tak čichový vjem.“²⁶ Dle mého názoru je Suchánková definice přiléhavější, neboť nezužuje schopnost rozpoznat výskyt pachu pouze na živé organismy, ale je v ní zahrnuta i detekce pachu pomocí přístrojů, což ve druhé definici chybí. Ačkoli je třeba říci, že Kloubek se Strausem dále (ovšem již mimo vlastní definici) rovněž připouští, že většinu látek lze analyzovat i instrumentálně.²⁷ Určitě také stojí za povšimnutí, že první definice vnímá pach spíše jako plynnou chemickou látku, kdežto druhá definice se zaměřuje již konkrétněji na vlastnost či možná lépe řečeno schopnost této látky působit na smyslové vnímání organismu.

Pachy můžeme dělit dle složitosti jejich chemického složení na pachy homogenní, které jsou tvořeny pouze jednou látkou, přičemž jde zpravidla o chemickou sloučeninu, a na pachy heterogenní, jejichž chemické složení je složitější, neboť obsahují směsi různých sloučenin. Dalším možným dělením pachů je dělení dle jejich původu. Na základě tohoto kritéria dělíme pachy na pachy přírodní a pachy související s některou z lidských činností. Mezi pachy přírodní můžeme řadit pach osob, pach živočichů či pach rostlin. Mezi pachy související s lidskou činností patří například pachy pocházející z dopravních prostředků či z průmyslové činnosti člověka.

---

²⁵ SUCHÁNEK, Jaroslav. Odorologie. In: MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 185-190. ISBN 80-7179-878-9, s. 185.

²⁶ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 178.

²⁷ *Tamtéž*, s. 178.

Z pohledu kriminalistiky je nejvýznamnějším pachem lidský pach, který je v kriminalistice obvykle označován pojmem **tělesný pach**.²⁸ Nicméně tento pojem není zcela ustálen, neboť například Hrib zdůrazňuje, že tělesný pach mohou produkovat i těla ostatních živočichů a doporučuje užívání pojmu tělní pach.²⁹ Já se nicméně budu nadále v textu držet pojmu tělesný pach. Chemické složení tělesného pachu je oproti pachu věci či pachu většiny živočichů složitější, neboť je v něm obsaženo velké množství různých sloučenin, které jsou však zastoupeny jen v minimálních koncentracích. Nicméně právě i díky větší složitosti chemického složení tělesného pachu je možná individuální identifikace původce tohoto pachu. Na tuto individualizaci mají rozhodující vliv mnohé faktory. Mezi nejdůležitější z nich řadíme rasu, pohlaví, věk či způsob života (především složení potravy daného člověka či množství a charakter jeho fyzické aktivity), nicméně vliv mohou mít třeba i kosmetické přípravky, které daný člověk používá. Některé z těchto faktorů se v čase mohou měnit, zatímco jiné jsou relativně neměnné, a proto můžeme pach, respektive alespoň některé jeho složky, charakterizovat jako geneticky podmíněné, individuální a relativně neměnné v čase.³⁰

Hlavním zdrojem tělesného pachu je pot, což je dáno především skutečností, že potní žlázy se nachází téměř na celém povrchu lidského těla. Produkce potu probíhá nepřetržitě, a tudíž je pot permanentně rozptylován do okolního prostředí. Velmi důležitá je z hlediska kriminalistiky také skutečnost, že původce pachu není schopen nikterak zabránit tvorbě a následnému šíření svého potu.³¹ Mezi další zdroje tělesného pachu řadíme například plicní a kožní dýchání, vylučování kožního mazu, krev, sperma či exkrementy.

2.2. Pachová stopa

Slovník kriminalistických pojmů a osobností obsahuje tuto definici **pachové** neboli **odorologické stopy**: „*kriminalistická stopa, podle níž lze identifikovat objekt, obvykle člověka, od kterého pochází, podle pachu.*“³² Tato definice mi přijde poněkud zkratkovitá, a proto se přikláním spíše k definici Strause a Krejčího,

²⁸ SUCHÁNEK, Jaroslav, op. cit. 25, s. 185.

²⁹ HRIB, Nikolaj, op. cit. 2, s. 418.

³⁰ STRAUS, Jiří. Kriminalistická odorologie. In: STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistika, kriminalistická technika: (pro kvalifikační kurs kriminalistických expertů)*. 2. upravené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2006, s. 135-142. ISBN 80-7251-216-1, s. 136.

³¹ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 180.

³² STRAUS, Jiří a VAVERA, František, op. cit. 3, s. 136.

kteří za odorologickou stopu považují „*změnu, která vznikla v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí a obsahuje informace zakódované ve složení pachových látek v ní obsažených*“³³ či Urbana s Pincem, kteří naopak zdůrazňují chemický obsah tohoto pojmu a pachovou stopu popisují jako „*spad (emisi) nebo otisk materiálu, který obsahuje pach v podobě jednotlivých molekul, aerosolu, částic kůže (raftů) a podobně.*“³⁴ K těmto definicím se přikláním i přesto, že dle mého názoru nedostatečně zdůrazňují, k čemu odorologická stopa slouží, neboť vůbec nezmiňují, že díky ní je možné dosáhnout identifikace původce tohoto pachu, respektive pachové stopy.

Pachová stopa je řazena mezi stopy materiální, což znamená, že se jedná o změnu v materiálním prostředí. Oproti materiálním stopám se vyčleňují stopy paměťové, u nichž jde o změnu ve vědomí člověka. V rámci materiálních stop můžeme pachové stopy dále zařadit mezi stopy odrážející vnitřní strukturu působícího objektu, což jsou stopy, které se sestávají z částic, které vytvořil daný objekt, a z toho důvodu jsou pro tento objekt charakteristické. Konkrétně v případě pachových stop jsou tyto stopy tvořeny částicemi, které vznikly odpařováním či sublimací z objektu, z něhož pochází, a z tohoto důvodu odráží vlastnosti daného objektu, zejména jeho chemické složení. Stopy odrážející vnitřní strukturu působícího objektu lze dále dělit na stopy biologické a stopy chemické, přičemž pachové stopy jsou řazeny mezi stopy biologické, což jsou stopy pocházející z organismu člověka, živočicha či rostliny.

Zkoumání pachových stop značně ovlivňují některé jejich zvláštní rysy, a to velmi velké množství sloučenin v malém množství pachových látek tvořících tuto stopu, a především pak časově omezená trvanlivost pachové stopy. Tyto vlastnosti jsou dány fyzikálně-chemickou povahou pachu.³⁵ Omezená časová trvanlivost pachové stopy je dána především těkavostí pachových látek a rychlostí, s kterou tyto látky podléhají chemickým změnám, zejména oxidaci. V souvislosti s tím Straus a Kloubek mluví o tzv. odvětrávání pachové stopy, při němž dochází k postupnému rozředění pachové stopy odpařováním

---

³³ STRAUS, Jiří a KREJČÍ, Zdeněk. Jaký je charakter odorologické stopy?. In: *Kriminalistika*. 2016, roč. 49, č. 1, s. 19-37. ISSN 1210-9150, s. 21.

³⁴ URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík. Kriminalistická olfaktorika a olfakronika: současné problémy a perspektivy. In: NĚMEC, Miroslav a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké kriminalistické konference „Pokroky v kriminalistice 2017“, konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018, s. 311-318. ISBN 978-80-7251-485-4, s. 313.

³⁵ PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav, op. cit. 17, s. 172.

nebo sublimací, a to až do poměru znemožňujícího provedení identifikace pachové stopy.³⁶ Jen doplním tuto myšlenku tím, že identifikaci nelze provádět, pokud se dostaneme pod prahovou koncentraci pachové látky v prostředí, či pokud dojde k chemické změně této látky.

Pro pachové stopy je také charakteristické, že pachatel na místě činu pachovou stopu zanechá zásadně vždy, což není schopen nijak ovlivnit, neboť lidé nejsou schopni zastavit některé fyziologické procesy jako je pocení či dýchání. Pro zbavení se již vytvořených pachových stop by pachatel musel zcela zničit místo, kde se pachová stopa nachází. Toto si lze v praxi představit zejména prostřednictvím vypálení daného místa či prostřednictvím pokrytí daného místa agresivní chemikálií (například koncentrovanou kyselinou či louhem).³⁷ Straus s Kloubkem jako další možnosti zmiňují mechanické sejmутí svrchní vrstvy povrchu, či zakrytí pachové stopy silnou asfaltovou krustou.³⁸ Nicméně tyto případy budou dle mého názoru spíše raritním způsobem překrytí, respektive zničení těchto kriminalistických stop. Případnou alternativou je překrytí pachu pachatele pachem někoho jiného, což si lze představit zejména u činů páchaných na veřejných místech, kde chodí mnoho dalších lidí odlišných od pachatele a pach těchto lidí překryje pachatelem dříve vytvořenou pachovou stopu.

Lze rozlišovat dvě formy pachových stop, a to odorologické stopy na předmětech a odorologické stopy – pachy. V teorii nejsou tyto pojmy ustáleny, a proto se pro odorologické stopy na předmětech také užívá pojem stopy – zdroje pachu, čímž se zdůrazňuje, že z těchto předmětů se po kontaktu s původcem pachu tento pach dále šíří. Pro odorologické stopy – pachy se rovněž užívá pouze zjednodušený pojem pachová stopa. V dalším textu budu tyto pojmy užívat synonymicky. Odorologické stopy na předmětech vznikají kontaktem daných předmětů s původcem pachu. Od intenzity a doby tohoto kontaktu se pak odvíjí množství pachu přenesené na daný předmět. Oproti tomu odorologické stopy – pachy vznikají vylučováním pachových látek původcem pachu do jeho okolí a jsou velmi nestálé, protože se v praxi užívají zejména při zajišťování stop v uzavřených prostorách.³⁹ Typickou odorologickou stopou na předmětu může být například část oblečení pachatele ponechaná na místě činu či nástroj,

³⁶ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 68.

³⁷ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 187.

³⁸ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 68-69.

³⁹ STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav a PORADA, Viktor, op. cit. 12, s. 339.

který byl použit při páchání trestné činnosti. Toto dělení forem pachových stop má poměrně značný význam pro kriminalistickou praxi, neboť nejenže se u každé formy pachové stopy používají jiné metody zajištění stopy, ale i následná práce s nimi se mírně liší.

2.3. Vznik a vyhledávání pachových stop

Všechny látky mají při teplotě vyšší, než je absolutní nula, schopnost ze svého povrchu do okolního prostředí uvolňovat atomy či molekuly, které charakterizují jejich složení.⁴⁰ Z této schopnosti látek můžeme vyvozovat způsob **vzniku pachu**, a tedy i pachových stop. Ke vzniku pachové stopy postačuje, pokud se část lidského těla, oděvu či jiného předmětu, na němž ulpívají zbytky potu, dotkne libovolného předmětu, čímž na daný předmět přeneše určité množství potu, a vytvoří tak pachovou stopu.⁴¹ Tímto způsobem konkrétně vzniká pachová stopa člověka, která je z hlediska kriminalistiky nejdůležitější, nicméně obdobným způsobem vznikají i pachové stopy, jejichž původci jsou živočichové, rostliny či dokonce i neživé objekty.

Vyhledávání pachových stop je ve srovnání s vyhledáváním jiných kriminalistických stop poměrně složité, a to především proto, že pachové stopy jsou neviditelné a nelze je žádným dostupným způsobem zviditelnit.⁴² Z tohoto důvodu se povětšinou spíše předpokládá, že taková stopa vznikla. V kriminalistice se pro tuto vlastnost často také užívá pojem **latentní charakter kriminalistické stopy**. Kromě pachových stop je latentní charakter stopy typický především pro stopy daktyloskopické.

„Vzhledem k latenci pachových stop se postupuje při jejich vyhledávání (zpravidla na místech činů) přísně logicky a typují se místa, kterých se osoba, zpravidla pachatel, mohla nebo musela při páchání trestné činnosti dotknout.“⁴³ Pachové stopy se vyhledávají vždy jako první, to je dáno především jejich již výše zmíněnými vlastnostmi, a to časovou omezeností trvání stop a rychlostí, s níž podléhají chemickým změnám. V souvislosti s tím Kloubek se Strausem také upozorňují, že vzhledem k citlivosti odorologických stop vůči okolním vlivům je třeba být obezřetný a nezničit stopy

⁴⁰ PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. Kriminalistická odorológia. In: PORADA, Viktor, POLÁK, Peter a kolektiv. *Kriminalistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 141-125. ISBN 978-80-7380-558-6, s. 141.

⁴¹ *Tamtéž*, s. 142.

⁴² KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 185-186.

⁴³ SUCHÁNEK, Jaroslav, op. cit. 25, s. 187.

například nepromyšleným jednáním či činností, případně neznehodnotit existující pachové stopy vytvořením vlastních pachových stop.⁴⁴

Vyhledávání odorologických stop se liší podle toho, zda jde o stopy – zdroje pachu či o pachové stopy. Hledání stop – zdrojů pachu nebývá v praxi obtížné, neboť se jedná o předměty, jejichž přítomnost je na místě činu zpravidla hned zřejmá. Jde například o nástroje, zbraně či části oděvu. Nicméně může jít i o drobné objekty jako jsou vlasy či odloupané části pokožky, které se vyhledávají pomocí lupy, vhodných osvětlovacích prostředků a dalších kriminalisticko-technických prostředků.⁴⁵ Oproti vyhledávání stop – zdrojů pachu je vyhledávání stop pachových mnohem obtížnější. Pachové stopy vznikají na místech, kde došlo ke kontaktu mezi libovolným předmětem a zdrojem pachu. Tyto stopy tudíž na místě činu vznikají zásadně vždy. Poměrně typická je pro ně skutečnost, že zpravidla existují v kontaktu s jinou kriminalisticko-technickou stopou, zejména se stopami daktyloskopickými, biologickými či trasologickými. V těchto případech platí zásada, že se nejprve zajišťuje stopa pachová a teprve poté tato jiná kriminalisticko-technická stopa. Při zajišťování pachové stopy je nutné zabránit poškození či zničení druhé stopy.⁴⁶

„Typické druhy pachových stop, se kterými se kriminalistická praxe setkává, souvisejí s činností pachatele na místě události. Typickými místy nálezu jsou příchodové či odchodové cesty pachatele a dále místa a předměty, se kterými přišel pachatel do fyzického kontaktu při svém pohybu a činnosti na místě činu.“⁴⁷ Vzhledem k tomu, že se pachové stopy zajišťují jako první, jsou tyto stopy vyhledávány na základě prvotních poznatků, z nichž lze rekonstruovat průběh skutkového děje.⁴⁸ Z tohoto důvodu se v pozdějších fázích vyšetřování může stát, že budou původní poznatky přehodnoceny a teprve příliš pozdě se dojde k tomu, že se měly pachové stopy zajistit na jiném místě, což však téměř bezvýjimečně již není možné. Proto se v praxi zajišťuje pach z více různých míst o větší ploše, na nichž se bude nejpravděpodobněji pach vyskytovat v dostatečném množství. Tímto postupem se zvětšuje pravděpodobnost zajištění odorologické stopy,

---

⁴⁴ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 186.

⁴⁵ PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav, op. cit. 17, s. 174.

⁴⁶ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 187.

⁴⁷ PORADA, Viktor a VAVERA, František, op. cit. 11, s. 145.

⁴⁸ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 189.

kteřá bude dostatečně koncentrovaná a odlišitelná od ostatních pachů, a tudíž bude schopna napomoci při vyšetřování daného případu.

Z taktických důvodů je při vyhledávání pachových stop dávána přednost místům, která jsou pevně spojena s okolím, respektive v ideálním případě s terénem, před přenosnými předměty. U přenosných předmětů totiž existuje riziko záměrného zavlečení předmětu na místo činu, jde-li o případ úmyslné inscenace důkazu o přítomnosti osoby, která se však reálně v dané době na místě činu nenacházela.⁴⁹

2.4. Zajišťování pachových stop

Problematika **zajišťování pachových stop** je velmi složitá a zásadně se liší od zajišťování ostatních druhů kriminalisticko-technických stop.⁵⁰ Tato skutečnost je dána především již výše zmíněným latentním charakterem pachových stop a nemožností jejich zviditelnění, tedy alespoň v souladu s aktuálním vědeckým poznáním.

Zajištění pachových stop je možné pouze *in natura*. Pod pojmem zajištění stop *in natura* Slovník kriminalistických pojmů a osobností rozumí „zajištění stopy v její skutečné materiální podobě tak, jak byla vyhledána na místě kriminalisticky relevantní události, a to buď včetně jejího nosiče (např. trasologická stopa na archu papíru), nebo po sejmutí z nosiče (např. mechanicky oddělená biologická stopa z podkladu, na kterém byla vytvořena).“⁵¹ U odorologických stop se používá především způsob sejmutí stopy z jejího nosiče, nicméně u menších předmětů je vhodné zajistit stopu včetně jejího nosiče. Příkladem takového drobného předmětu může být pramen vlasů nebo rukavice či jiná menší část oděvu, kterou pachatel či případně i jiná osoba zanechala na místě činu.

V souladu s **pokynem policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob** (dále jen „PPP 313/2017“ či „Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017“) se v kriminalistické praxi zajištění otisku pachové stopy zpravidla provádí jako přednostní kriminalisticko-

⁴⁹ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 114.

⁵⁰ CHMELÍK, Jan a PORADA, Viktor. Vyhledávání a zajišťování stop na místě činu. In: CHMELÍK, Jan a kolektiv. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 85-126. ISBN 80-86898-36-9, s. 114.

⁵¹ STRAUS, Jiří a VAVERA, František, op. cit. 3, s. 219.

technický úkon v rámci ohledání místa činu.⁵² Straus s Kloubkem toto pravidlo dokonce označují za neporušitelnou zásadu.⁵³ Na základě tohoto pravidla bývají v protokole o ohledání místa činu pachové stopy označeny číslem jedna a případně dalšími po sobě jdoucími čísly, přičemž řada by měla být nepřerušena. Teprve po všech odorologických stopách by v protokole měly následovat ostatní zajišťované stopy. Z tohoto pravidla také vyplývá, že sejmutí otisku pachové stopy je součástí procesního úkonu ohledání tak, jak je upraven v § 113 a násl. **zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“).

*„Otisky pachových stop se zajišťují především u trestných činů, u nichž je přenesení pachu typickým a nutným doprovodem jednání pachatele, z míst a předmětů, u nichž lze předpokládat, že s nimi byl pachatel dostatečně dlouho v kontaktu nebo v jejichž blízkosti se dostatečně dlouho nacházel. Tato místa a předměty se stanovují podle základních verzí skutkového děje.“*⁵⁴ V praxi se pachové stopy zajišťují především u trestných činů násilného charakteru jako jsou vraždy, loupežná přepadení či ublížení na zdraví. Dalším častým případem jsou trestné činy, u nichž existuje podezření, že některé stopy na místě činu byly zinscenovány. Může jít například o následné záměrné zavlečení různých předmětů na místo činu, ačkoli se při spáchání činu na daném místě nenacházely. Obvykle se zajišťování pachových stop užívá také v případě podezření na pokračující majetkovou trestnou činnost stejného pachatele, u níž vznikla větší škoda. Na tomto místě je však důležité zdůraznit, že v kriminalistické praxi je vždy nutné vycházet z konkrétních okolností případu a zvážit, zda je vyhledání a zajištění pachových stop v daném případě vhodné či nikoli. Toto zpravidla rozhoduje vedoucí výjezdové skupiny, který vede ohledání na místě činu, a všichni ostatní členové výjezdové skupiny mají povinnost řídit se jeho pokyny. Své rozhodnutí vedoucí výjezdové skupiny zpravidla konzultuje s kriminalistickým technikem, který by měl být v tomto ohledu zkušený a umět vyhodnotit, zda, a případně kde, by se měly odorologické stopy nacházet.

Při samotném zajišťování pachových stop je třeba postupovat podle pravidel, která jsou stanovena interními předpisy policie. Tato pravidla mimo jiné poměrně podrobně upravují, jak zabránit kontaminaci zajišťovaných stop. Kriminalistický technik, který stopy

⁵² Čl. 6 odst. 1 PPP 313/2017.

⁵³ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 114.

⁵⁴ Čl. 6 odst. 2 PPP 313/2017.

zajišťuje, musí vždy používat jednorázové chirurgické rukavice a také všechny ostatní nástroje, které užívá, musí být sterilní. Těmito nástroji jsou například skalpely, pinzety či nůžky. Požadavek sterility je dán nejen možností přenosu cizích mikroorganismů z nesterilních nástrojů na stopu, čímž by hrozil rozklad pachové stopy, a tedy změna jejího složení, ale rovněž rizikem přenosu jiného pachy na původní pachovou stopu.⁵⁵ Pokud dojde ke kontaminaci zajištěné pachové stopy, nelze ji již použít k následnému porovnání a v souladu s čl. 21 odst. 2 PPP 313/2017 je třeba tuto stopu zlikvidovat. Pro úplnost pouze dodám, že je také možné, tuto pachovou stopu použít při výcviku psů, či případně využít kontaminovanou pachovou konzervu jako pachovou konzervu doplňkovou při jiném porovnání.

Způsoby zajišťování pachových stop lze obecně dělit dle toho, zda se pachové stopy zajišťují i se svým nosičem, či nikoli. Pokud jde o zajišťování pachových stop včetně jejich nosiče, tak v tomto případě je zajištění poměrně jednoduché, neboť postačuje, když se za pomoci sterilních nástrojů pachová stopa i se svým nosičem uloží do vhodného sterilního obalu. Tímto obalem může být například skleněná nádoba, lahev z plastických hmot či plastový sáček.⁵⁶ Oproti zajišťování pachových stop s nosičem je zajišťování pachových stop bez nosiče složitější a můžeme zde rozeznávat několik metod zajištění. Mezi tyto metody patří zajištění stopy pomocí pachového snímače a vytvoření pachové konzervy, zajištění nasátím pachové stopy do injekční stříkačky či plastové láhve nebo prosávání vzduchu přes vhodný absorbent, na kterém se složky pachy zachytí.⁵⁷ V České republice se v současnosti využívá výhradně metody pachových konzerv, a proto se i v dalším textu zaměřím podrobněji právě na tuto problematiku a věnuji jí celý další bod této práce.

2.4.1. Metoda pachových konzerv

Jak jsem již zmínila výše, **metoda pachových konzerv** označuje způsob zajištění odorologických stop. Toto zdůrazňují i Kloubek s Novákem, kteří uvádí, že jde pouze o způsob fixování a konzervace stop a nikoli jejich vyhodnocení,⁵⁸ čímž se snaží

⁵⁵ SUCHÁNEK, Jaroslav, op. cit. 25, s. 187.

⁵⁶ PORADA, Viktor a VAVERA, František, op. cit. 11, s. 146.

⁵⁷ SUCHÁNEK, Jaroslav, op. cit. 25, s. 187.

⁵⁸ KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr. Kriminologická metoda pachové identifikace prostřednictvím speciálně vycvičeného psa, aktuální stav a prognóza. In: STACH, Jan. *Pokroky v kriminalistice: sborník odborných sdělení z mezinárodní konference konané ve dnech 22.9.-23.9.2004. Díl 1.* Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2004, s. 61-72. ISBN 80-7251-171-8, s. 64.

vymežit metodu pachových konzerv oproti metodě pachové identifikace. Metoda pachové identifikace je totiž v některých textech s metodou pachových konzerv zaměňována, respektive pro zjednodušení spojována v jeden celek zastřešený ať už jedním, nebo druhým označením. Metodě pachové identifikace se budu podrobněji věnovat až v další části své práce, kde tento pojem popíši a vymežím oproti metodě pachových konzerv.

Základním pojmem pro metodu pachových konzerv je **pachová konzerva**, o níž Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 stanoví, že se jí rozumí „*standardizovaná skleněná nádoba s uzávěrem spolehlivě zabraňujícím úniku a kontaminaci pachu, která slouží k uchování otisku pachové stopy nebo pachového vzorku osoby.*“⁵⁹ Oproti tomu definice, která je obsažena ve Slovníku kriminalistických pojmů a osobností více zdůrazňuje jednotlivé části, z nichž se pachová konzerva skládá, když říká, že pachová konzerva je „*zavařovací sklenice s pryžovým kroužkem a víkem upevněným pružinkou, v níž je pach z pachové stopy nebo osoby absorbovaný do sterilní tkaniny.*“⁶⁰ Takto lze zjednodušeně popsat, jak vypadá pachová konzerva užívaná v České republice, nicméně pachové konzervy v některých jiných zemích mohou vypadat velmi odlišně. Například v Německu se namísto skleněných nádob užívají pachové konzervy vyrobené z nerezové oceli.⁶¹ V minulosti se namísto sklenic užívaly také několikanásobné sáčky z plastické hmoty a hliníkové folie, nicméně zejména z důvodu nákladnosti jejich používání se od tohoto způsobu zajištění pachových stop brzy upustilo.⁶²

Zajišťování pachových stop metodou pachových konzerv vychází z principu difuze. Svoboda popisuje využití tohoto fyzikálního principu při zajišťování odorologických stop následovně: „*Materiál s dostatečně velkou absorpční plochou a absorpčními vlastnostmi, dostatečně pevně váže molekuly „pachu“ a vytváří koncentrační spád pro difuzi molekul pachu do okolního prostoru. Zajišťování pachových stop probíhá prakticky do vyrovnání koncentrace pachu kriminalistické stopy a absorpčního materiálu.*“⁶³ Předpokladem pro využití principu difuze výše popsaným způsobem je přímý kontakt textilního absorbentu s místem, kde se předpokládá výskyt pachové stopy.⁶⁴ Z tohoto důvodu je třeba ještě před počátkem zajišťování pachových stop dostatečně

⁵⁹ Čl. 2 písm. h) PPP 313/2017.

⁶⁰ STRAUS, Jiří a VAVERA, František, op. cit. 3, s. 143.

⁶¹ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 69.

⁶² *Tamtéž*, s. 69-70.

⁶³ SVOBODA, Ivo a kolektiv. *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2016, 374 s. ISBN 978-80-7418-259-4, s. 152.

⁶⁴ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 70.

přesně vymežit možná místa výskytu těchto stop, neboť jinak než přímým kontaktem s místem výskytu stopy nemůže k zajištění odorologické stopy dojít. Z principu difuze lze dále dovodit i to, že výsledná zajištěná pachová stopa má stejné složení jako originál stopy na místě činu a nejde tak o substitut této stopy.⁶⁵ Tuto výslednou zajištěnou pachovou stopu v kriminalistice označujeme jako **otisk pachové stopy**, někdy se lze v literatuře setkat i se zkratkou OPS. Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 definuje otisk pachové stopy jako „*vzorek pachu zajištěný z pachové stopy prostřednictvím pachového snímače*.“⁶⁶

Pro zajištění pachové stopy se využívají tyto pomůcky: jednorázové rukavice, sterilní peán, pinzeta či případně i nůžky, sterilní sklenice, textilní snímač, aluminiová folie, štítky na označení jednotlivých pachových konzerv a jednorázový bezpečnostní sáček. Všechny tyto pomůcky má kriminalistický technik uložené ve svém kufříku.

Vlastní pachovou konzervu však tvoří pouze **sklenice a textilní pachový snímač**. Pro sklenici se také někdy používá pouze označení obal a jde vlastně o sterilní skleněnou nádobu standardizované velikosti se vzduchotěsným kovovým uzávěrem. Do této sklenice se pak vkládá textilní pachový snímač. V České republice se jako pachový snímač užívá speciální textilie s vysokou schopností absorpce pachových molekul,⁶⁷ která je vyráběna pod obchodní značkou ARATEX. Příloha č. 9 k **pokynu ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 119/2019, o provádění služební kynologie** (dále jen „Příloha č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019“) stanoví standardizované rozměry pachového snímače, a to 30 x 30 cm (vzor I) či 30 x 15 cm (vzor II). Užit lze i pachové snímače o jiné velikosti, nicméně jejich užití podléhá schválení.⁶⁸ Pachový snímač se používá pouze jednorázově a po jeho užití při porovnání dochází k jeho likvidaci.

Další užívanou pomůckou pro zajištění odorologické stopy je i již výše zmíněná **aluminiová folie**. Konkrétně jde o hliníkovou folii obchodní značky alobal, která při zajištění stopy slouží k zabránění odvětrání pachových molekul. Obdobně jako pachový snímač se i tato hliníková folie užívá pouze jednorázově, po zajištění jedné pachové stopy se vymění za novou a původní folie je vyhozena.

⁶⁵ STRAUS, Jiří a KREJČÍ, Zdeněk, op. cit. 33, s. 26.

⁶⁶ Čl. 2 písm. d) PPP 313/2017.

⁶⁷ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 191.

⁶⁸ Čl. 1 odst. 2 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

K odlišení jednotlivých pachových konzerv od sebe se užívá **popisných štítků**, které se na pachovou konzervu umisťují ihned po jejím uzavření. Pro pachové konzervy s otisky pachových stop se užívá štítek modrý, zatímco pro pachové konzervy s pachovými vzorky osob se používá štítek červené barvy. Po označení pachové konzervy štítkem se již pečlivě uzavřená a označená pachová konzerva vkládá do **bezpečnostního sáčku** z plastické hmoty. „*Bezpečnostní sáček je speciální pevný sáček, který nelze po jeho uzavření bez porušení otevřít, současně je tento sáček označen evidenčním číslem s kontrolním útržkem, na kterém je shodné číslo.*“⁶⁹ Tento sáček má obdobně jako štítek funkci identifikační, ale především slouží k ochraně pachové konzervy při přepravě.

Během celého procesu zajišťování pachové stopy je třeba postupovat velmi opatrně a precizně a dbát všech stanovených pravidel, aby nedošlo ke kontaminaci otisku pachové stopy. Z tohoto důvodu se při zajišťování odorologických stop používají sterilní nástroje jako peán či pinzeta, s jejichž pomocí se manipuluje s pachovým snímačem. Příloha č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019 mimo jiné stanoví i minimální rozměry těchto nástrojů, které musí mít na délku alespoň 20 cm.⁷⁰ Toto pravidlo má pravděpodobně také za cíl předcházet kontaminaci tím, že s větší délkou nástroje se ruka kriminalistického technika bude nacházet ve větší vzdálenosti od pachového snímače, čímž se zmenšuje riziko zavlečení pachu kriminalistického technika na pachový snímač a kontaminace otisku pachové stopy. Příloha č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019 se dále věnuje přípravě nástrojů k použití, když stanoví, že se nástroje nejdříve musí omýt v horkém vodném roztoku detergentu, poté důkladně opláchnout tekoucí horkou vodou a vložit do horkovzdušného sterilizátoru na nejméně 30 minut při teplotě 180 °C. Teprve následně se nástroje ukládají do vhodných obalů.⁷¹

V neposlední řadě musím jako pomůcku využívanou při zajišťování pachových stop zmínit i **jednorázové ochranné rukavice**. Zpravidla se užívají chirurgické rukavice z latexu. Hlavní funkcí těchto rukavic je zabránit pachovým částicím z rukou kriminalistického technika, aby kontaminovaly pachovou stopu či případně její otisk. Nicméně ani použití těchto rukavic

⁶⁹ KREJČÍ, Zdeněk. Metoda pachové identifikace jako důkaz v trestním řízení. In: DÁVID, Radovan, SEHNÁLEK, David a VALDHANS, Jiří. *Dny práva – 2010 – Days of Law* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5305-2, s. 87. Dostupné z: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Krejci_Zdenek%20\(3670\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Krejci_Zdenek%20(3670).pdf). [cit. 2023-03-10].

⁷⁰ Čl. 1 odst. 3 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

⁷¹ Čl. 2 odst. 5 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

nezaručuje, že ke kontaminaci nedojde. O nepropustnosti latexových rukavic se v řadách odborné veřejnosti vedla po určitou dobu diskuse. Například Straus s Kloubkem ve své publikaci z roku 2010 uvádějí, že se kriminalistická praxe na základě zkušeností kloní k závěru, že i latexové rukavice propouštějí pach po určité době od jejich nasazení.⁷²

Mimo jiné i v návaznosti na tyto pochybnosti se uskutečnil poměrně rozsáhlý výzkum výzkumného týmu z Fakulty agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů České zemědělské univerzity pod vedením Ludvíka Pince, jehož výsledkem je certifikovaná metodika *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace*. Tato metodika vznikla ve spolupráci s Ministerstvem vnitra České republiky, respektive s Policií České republiky, a jejím cílem bylo navržení postupu při provádění pachové identifikace tak, aby odpovídal aktuálním vědeckým poznatkům. Jedním z dílčích experimentů prováděných v rámci tohoto výzkumu byl i pokus testující schopnost speciálně vycvičených psů detekovat lidský pach procházející skrz latexové rukavice. Výsledkem tohoto experimentu byl poznatek, že latexové rukavice jsou minimálně po dobu jedné minuty po nasazení dostatečnou ochranou proti přenosu lidského pachu.⁷³ Druhý z dílčích pokusů zkoumal spolehlivost latexových rukavic jako prostředku proti kontaminaci lidským pachem a potvrdil výše zmíněnou zkušenost kriminalistické praxe. V experimentu totiž vyšlo najevo, že po hodině nošení nejsou latexové rukavice schopny dostatečně zamezit přenosu lidského pachu, neboť cvičení psi byli ve většině případů schopni spárovat pachový vzorek osoby se vzorky z ruky s nasazenou latexovou rukavicí. Poslední dílčí experiment vztahující se k této problematice zkoumal, zda nejsou nitrilové rukavice spolehlivějším prostředkem zabráňujícím kontaminaci lidským pachem. Výsledkem nicméně bylo, že ani nitrilové rukavice nejsou schopné po hodině nošení zamezit průniku lidského pachu skrz rukavici. Výzkum tudíž nedoporučil změnu materiálu rukavic z latexu na nitril, neboť nitril nevykazuje lepší výsledky z hlediska zabránění průniku pachu skrz tento materiál.

V předchozím textu jsem již zmínila, že sejmutí odorologických stop zpravidla provádí kriminalistický technik. Zajištění těchto stop může provést i psovod specialista, nicméně pouze v případech hodných zvláštního zřetele, zejména není-li dostupný žádný kriminalistický technik, který by zajištění stop provedl. Výše jsem také již popsala pomůcky,

⁷² STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 115.

⁷³ PINC, Ludvík, VYPLELOVÁ, Petra, SANTARIOVÁ, Milena, ČAPKOVÁ, Zuzana a VLASÁK, Petr. *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace. Metodika* [online]. s. 20. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/certifikovana-metodika-a-metodicka-prirucka.aspx>. [cit. 2023-10-26].

kteřé kriminalistický technik k této činnosti užívá. Straus s Kloubkem konkrétně popisují, že výbava kriminalistického technika musí obsahovat nejméně dva kompletní náhradní kufry určené k výměně, alespoň šest pachových konzerv, kovovou sterilizovanou krabici s nejméně deseti kusy pinzet, peánů a nůžek, a to vše ve sterilních obalech. Dále jsou vyžadovány nejméně troje chirurgické rukavice, dostatečné množství hliníkové folie, štítků, tiskopisů a lepící pásky. V neposlední řadě jsou nutnou výbavou kriminalistického technika i psací potřeby a nejméně šest kusů bezpečnostních sáčků.⁷⁴

Nyní se už dostávám k samotnému postupu kriminalistického technika při zajišťování pachových stop. Tento postup není vlastně nijak složitý ovšem, jak jsem již několikrát ve své práci zmínila, je třeba při této činnosti dbát všech stanovených pravidel a předcházet tak kontaminaci pachové stopy, respektive jejího otisku. Kriminalistický technik nejdříve musí vyjmout pachový snímač ze sklenice a přiložit jej na místo, kde se nachází pachová stopa. K uchopení pachového snímače se užívá sterilní pinzeta či případně peán. Sklenice se ihned musí uzavřít, aby nedošlo k její kontaminaci jinými pachy z vnějšího prostředí. Poté, co je pachový snímač umístěn na místo předpokládaného výskytu pachové stopy, se překryje tento snímač aluminiovou folií. Tato folie by měla být většího rozměru než pachový snímač, aby jej zcela zakryla. Folií je dále nutno zafixovat na místě, a to nejčastěji přelepením lepící páskou, zatížením či případně přivázáním. Následně se po stanovenou dobu stopa nechá zakrytá, aby se zachytil její otisk na snímač, přičemž alobal brání jejímu odvětrání do okolního prostředí. Po uplynutí stanovené doby se aluminiová folie sejme a pachový snímač se pinzetou vloží zpět do sklenice, která se ihned poté musí zavřít.

Pokud je zajišťována pachová stopa z menších předmětů, liší se postup v tom, že se předmět do pachového snímače zabalí a pachový snímač je následně obalen alobalem. Po uplynutí stanovené doby se vše rozbalí, předmět, z něhož je odebírána pachová stopa, se vyjme a pachový snímač se umístí do pachové konzervy, která se neprodleně uzavře. V případě, že jde o drobný předmět, který se vejde do obalu pachové konzervy, je možné tento předmět vložit do sklenice s pachovým snímačem. Sklenice se následně na stanovenou dobu uzavře a po uplynutí této doby je předmět vyjmut za pomoci sterilních nástrojů ze sklenice.

---

⁷⁴ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 114.

Výše popsaným způsobem lze sejmou pach z téměř všech předmětů. Příloha č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019 dokonce připouští využití tohoto postupu při snímání otisku pachové stopy z těla živé osoby⁷⁵ či dokonce i z těla mrtvoly.⁷⁶ Ke snímání pachových stop z těla živé osoby může docházet při vyšetřování trestných činů jako je například znásilnění. Snímání pachových stop z kadáveru si lze typicky představit u vyšetřování trestného činu vraždy. Speciálně upraven je dále i případ, kdy má být zajištěna pachová stopa z vlhkého či dokonce mokrého předmětu (nosiče stopy). Existují dvě možnosti, jak tuto stopu zajistit. První možností je, že se nechá mokrý či vlhký předmět ve vhodném prostoru vysušit a následně se z něj již standardním způsobem zajistí odorologická stopa. Druhou možností je zajištění otisku stopy z vlhkého či mokrého předmětu a teprve následně se pachový snímač nechá ve vhodném prostředí přirozeně uschnout bez užití jakéhokoli nuceného proudění vzduchu či zahřívání.⁷⁷

Výše v textu jsem již několikrát zmínila, že stopa musí zůstat po stanovenou dobu zakrytá a teprve po uplynutí této doby se sejme aluminiová folie a pachový snímač se uloží do obalu. K této stanovené době Svoboda uvádí, že doba není přesně stanovena, nicméně se jedná o časový úsek cca 20 minut až 24 hodin, přičemž čas zajištění závisí na předpokládané koncentraci pachu.⁷⁸ Svoboda tedy jako minimální čas pro zajištění odorologické stopy uvádí přibližně 20 minut, s čímž však již aktuálně velká část odborníků nesouhlasí,⁷⁹ neboť považují alespoň 30 minut za minimální dobu, po kterou je nezbytné ponechat pachovou stopu zakrytou. Ačkoli se dříve považovalo 20 minut za dostatečnou dobu k zachycení odorologické stopy na pachový snímač, dnes se nejen v souladu s názorem odborníků, ale i se současným vědeckým poznáním uvádí 30 minut jako minimální doba potřebná pro zajištění otisku pachové stopy. S tímto posunem mimo jiné koresponduje také čl. 5 odst. 5 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019. Tento článek uvádí, že „*v odůvodněných případech kriminalistický technik prodlužuje dobu zajišťování stopy nad limit 30 minut*

⁷⁵ Čl. 5 odst. 12 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

⁷⁶ Čl. 5 odst. 13 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

⁷⁷ Čl. 5 odst. 10 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

⁷⁸ SVOBODA, Ivo a kolektiv, op. cit. 63, s. 152-153.

⁷⁹ Srov. KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 196; STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 116; KREJČÍ, Zdeněk, op. cit. 69, s. 88; RULC, Jiří, KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr, op. cit. 4, s. 242 či STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor, SADÍLEK, Zdeněk a VOMÁČKA, Martin. Kriminalisticko-technické metody, prostředky, postupy a operace. In: STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor a kolektiv. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 172-254. ISBN 978-80-7380-666-8, s. 227.

s ohledem na okolnosti zajišťované stopy.⁸⁰ V praxi dochází k prodloužení této doby zejména v případech, kdy je stopa ovlivněna některými rušivými vlivy. Příkladem těchto vlivů může být například již výše zmíněný případ zajišťování stopy z vodního prostředí. Dalším případem, u něhož dochází k prodloužení doby zajišťování otisku pachové stopy, je situace, kdy od spáchání trestného činu uplynula již delší doba, tedy několik hodin či případně za určitých podmínek i několik dní. Z tohoto důvodu již koncentrace pachu na místě činu není příliš vysoká, a proto se pachový snímač na místě ponechá po delší dobu, aby do sebe vstřebal dostatečné množství pachu.

Ačkoli jsem výše uvedla, že 30 minut je minimální dobou pro zajištění pachové stopy, existuje ještě jeden rychlejší způsob zajištění pachové stopy, který interní předpis policie připouští, a to mechanický stěr. Tento specifický postup zajištění odorologické stopy dovoluje kriminalistickému technikovi Příloha č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019 použít, jestliže to okolnosti ohledání místa činu dovolí.⁸¹ Nikde dále však není specifikováno ani příkladmo uvedeno, co je těmito okolnostmi myšleno. Domnívám se, že posouzení situace bude ponecháno čistě na kriminalistickém technikovi, který musí situaci posoudit především na základě svých zkušeností. Postup při zajišťování pachové stopy mechanickým stěrem je principálně velmi jednoduchý. Kriminalistický technik vyjme pachový snímač z obalu a nejméně desetkrát jím otře místo, o němž se domnívá, že se zde nachází pachová stopa. Ihned poté vrátí pachový snímač zpět do obalu, který neprodleně uzavře. Po celou dobu tohoto úkonu drží kriminalistický technik pachový snímač sterilní pinzetou či peánem a na ruku musí mít nasazeny jednorázové rukavice.

Tímto jsem již vyčerpala všechny u nás v současnosti užívané varianty postupu při zajišťování pachových stop metodou pachových konzerv, nicméně chtěla bych ještě zmínit jednu důležitou zásadu, která by měla být dodržována, ať se užije jakékoli z těchto variant. Touto důležitou zásadou je zákaz přenášení předmětů během ohledání z místa, kde byly tyto stopy nalezeny. Tuto zásadu lze zdůvodnit zejména snahou zabránit zanesení jiného pachu na nosič pachu, čímž by došlo ke znehodnocení pachové stopy. Takto zajištěná stopa by pak nemohla být užita k porovnání, a tedy ani jako případný důkaz v řízení před soudem.

---

⁸⁰ Čl. 5 odst. 5 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

⁸¹ Čl. 5 odst. 6 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

Výše jsem již popsala postup při zajišťování pachových stop metodou pachových konzerv, a to až do chvíle, kdy se pachová konzerva s vloženým pachovým snímačem uzavře, nicméně tím ještě práce kriminalistického technika nekončí. Ihned po uzavření sklenice by totiž mělo dojít k označení pachové konzervy popisným štítkem. Pro označení pachové konzervy s otiskem pachové stopy se užívá štítku s modrým potiskem, na němž musí být uvedeny všechny informace potřebné pro identifikaci této pachové konzervy. Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 konkrétně požaduje popsání pachové konzervy alespoň těmito údaji: datum a čas zajištění pachové stopy, číslo stopy, místo, odkud byl otisk pachové stopy zajištěn, číslo jednací, číslo bezpečnostního sáčku, do kterého bude pachová konzerva vložena a příjmení a osobní číslo kriminalistického technika, který otisk pachové stopy zajistil.⁸²

Po opatření pachové konzervy štítkem se všemi potřebnými údaji se pachová konzerva vloží do bezpečnostního sáčku, který se následně uzavře. Tento sáček již nelze bez porušení otevřít. Pachová konzerva se ze sáčku znovu vyjme až v případě jejího užití při olfaktorické komparaci. Pachová konzerva v bezpečnostním sáčku se následně vloží do předepsaného standardizovaného kufříku, který se zapečetí a dopraví do střediska pachové identifikace.⁸³ Převoz pachových konzerv provede kriminalistický technik, který pachovou stopu zajistil. Transport musí být uskutečněn ve stanovené lhůtě. Tato lhůta byla v minulosti několikrát měněna. Dříve byla lhůta stanovena například na 7 pracovních dní,⁸⁴ nicméně aktuálně je prodloužena až na 15 pracovních dní od zajištění stopy.⁸⁵

Při využívání metody pachových konzerv je velmi důležité mít k dispozici všechny podstatné informace nejen ohledně pachové stopy a způsobu jejího zajištění, ale i informace o místě, kde byla pachová stopa nalezena, či třeba o osobách, které se na daném místě nacházely. Důraz na povinnost zaznamenat všechny podstatné informace vyplývá zejména ze skutečnosti, že ohledání je zpravidla neodkladným a neopakovatelným úkonem dle § 160 odst. 4 trestního řádu, a proto jsou kladeny poměrně vysoké požadavky na zaznamenání všech okolností tohoto úkonu, aby výsledky z něj plynoucí mohly být použity v dalším průběhu řízení. Zejména z tohoto důvodu se také velmi dbá na úplné

---

⁸² Čl. 6 odst. 6 PPP 313/2017.

⁸³ KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr, op. cit. 58, s. 67.

⁸⁴ Srov. KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 196 či STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 117.

⁸⁵ Čl. 6 odst. 7 PPP 313/2017.

a přesné zaznamenávání všech těchto informací do stanovené dokumentace. Mezi tuto stanovenou dokumentaci řadíme protokol o ohledání místa činu, protokol o odběru otisků pachových stop a fotodokumentaci otisku pachové stopy,⁸⁶ kterou lze případně nahradit videozáznamem. Straus s Kloubkem dále k této dokumentaci přidávají ještě protokol o odběru pachových vzorků osoby,⁸⁷ nicméně tomuto protokolu se budu věnovat až v další části práce.

Protokol o ohledání místa činu je upraven v § 113 odst. 2 trestního řádu, který stanoví následující: „*Protokol o ohledání musí poskytovat úplný a věrný obraz předmětu ohledání; mají se proto k němu přiložit fotografie, náčrty a jiné pomůcky.*“⁸⁸ Obecné náležitosti, které by měl tento protokol obsahovat, jsou stanoveny v § 55 odst. 1 trestního řádu. Toto ustanovení mezi náležitosti řadí například pojmenování orgánu provádějícího úkon, místo, čas a předmět úkonu či vylíčení průběhu úkonu.⁸⁹ Šámal dále rozvádí, že mimo obecných náležitostí, se dále uvedou pouze ty skutečnosti, které byly zjištěny přímým pozorováním na místě činu, přičemž mezi tyto skutečnosti řadí například údaje o podmínkách, za jakých bylo ohledání provedeno, jaké stopy byly nalezeny a jak s nimi bylo naloženo.⁹⁰ Co se týká informací o pachové stopě a zajištění jejího otisku, tak Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 vyžaduje, aby byl v protokolu o ohledání uveden otisk pachové stopy v pořadí, v jakém byl jako jedna ze stop na místě činu zajištěn, a dále se mají popsat všechny okolnosti podstatné pro porovnání.⁹¹ Jak jsem se již zmínila výše v textu, vzhledem k tomu, že se pachové stopy mají zajišťovat jako první, měl by být otisk pachové stopy označen jako první v pořadí stop v protokolu o ohledání, respektive samozřejmě jako další v pořadí v nepřerušené řadě, pokud se zajišťuje vícero pachových stop. Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 dále poměrně obecně říká, že se zaznamenají všechny podstatné okolnosti pro porovnání, aniž by dále tyto okolnosti specifikoval. Krejčí mezi tyto okolnosti řadí informace o stopě, zejména její umístění, dobu snímání pachové stopy, vnitřní či vnější teplotu, klimatické podmínky, rušivé vlivy a způsob zajišťování otisku pachové stopy.⁹² Krejčí dále zdůrazňuje

⁸⁶ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 124.

⁸⁷ *Tamtéž*, s. 124.

⁸⁸ § 113 odst. 2 trestního řádu.

⁸⁹ § 55 odst. 1 trestního řádu.

⁹⁰ ŠÁMAL, Pavel. § 113 Účel ohledání a protokol o něm. In: ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš a kolektiv. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, 4700 s. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnr14ytimk7obtdcmjt>. [cit. 2023-11-28].

⁹¹ Čl. 7 odst. 2 PPP 313/2017.

⁹² KREJČÍ, Zdeněk, op. cit. 69, s. 89.

i důležitost zaznamenání pachového pozadí na daném místě.⁹³ Tato informace je velmi podstatná pro následné porovnání pachových konzerv, neboť pokud bylo na místě zajištění otisku pachové stopy nějaké specifické pachové pozadí jako například hnilobný zápach či pach nemocniční, tak by i doplňkové pachové konzervy měly obsahovat takovéto pachové pozadí. Tímto pravidlem se zabraňuje tomu, aby pes porovnával pachové konzervy čistě na základě pachového pozadí a nikoli na základě vlastního pachu.

Dalším dokumentem vztahujícím se k pachovým stopám a jejich zajištění je protokol o odběru otisků pachových stop. Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 pro tento dokument nově užívá pojmu **protokol o zajištění otisku pachové stopy**,⁹⁴ a proto jej budu v dalším textu užívat také. Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 taktéž stanoví, že protokol o zajištění otisku pachové stopy musí obsahovat popis okolností, za nichž došlo k zajištění otisku pachové stopy, a to zejména teplotu prostředí, povětrnostní podmínky, pachové pozadí či přesné místo, z něhož byl otisk pachové stopy zajištěn. Dále se do něj musí zaznamenat i identifikační číslo bezpečnostního sáčku, v němž je pachová konzerva uzavřena. Kontrolní ústřížek z tohoto sáčku se následně přiloží k protokolu. V neposlední řadě protokol obsahuje seznam všech osob, které se v době ohledání nacházely na místě činu, a místo uložení pachové konzervy do doby jejího doručení odbornému pracovišti.⁹⁵ Originál tohoto protokolu je po sepsání odeslán společně s pachovými konzervami odbornému pracovišti a kopie protokolu tvoří přílohu protokolu o ohledání místa činu.⁹⁶ K této kopii se přikládá i již výše zmíněný kontrolní ústřížek z bezpečnostního sáčku.

Posledním druhem dokumentace týkajícím se zajištění otisků pachových stop je v souladu s dělením dokumentace dle Strause a Kloubka **fotodokumentace otisku pachové stopy**. Pomocí fotografií se zachycují místa, odkud byly pachové stopy zajištěny. Tyto fotografie se pořizují jak před zakrytím místa snímačem, tak i po jeho zakrytí.⁹⁷ Fotografie je také možné nahradit videodokumentací těchto míst. Dislokaci otisku pachových stop rovněž zaznamenáváme pomocí náčrtku,⁹⁸ který zachycuje jednotlivé předměty na ohledávaném místě včetně jejich vzájemných vzdáleností od sebe. Náčrtek

---

⁹³ *Tamtéž*, s. 87.

⁹⁴ Čl. 7 odst. 1 písm. b) PPP 313/2017.

⁹⁵ Čl. 7 odst. 3 PPP 313/2017.

⁹⁶ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 117.

⁹⁷ RULC, Jiří, KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr, op. cit. 4, s. 242.

⁹⁸ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 190.

je případně možné nahradit plánkem, který místo zachycuje geometricky přesně zmenšené ve stanoveném měřítku. Fotodokumentace, videodokumentace i náčrtek či plánek v souladu s § 113 odst. 2 trestního řádu tvoří přílohu protokolu o ohledání místa činu.

Poté, co je pachová stopa zajištěna, všechny důležité informace jsou zdokumentovány a pachová konzerva je odevzdána odbornému pracovišti, se pachová konzerva uloží do skladu odborného pracoviště. V tomto skladu je konzerva uchovávána až do chvíle, kdy je jí užito při olfaktorické komparaci, případně do uplynutí uschovací lhůty a následné likvidace pachové konzervy. Příloha č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019 stanoví podmínky, které musí být při skladování pachových konzerv ve skladech pachových konzerv dodržovány. Konkrétně říká, že uložené pachové konzervy musí být uloženy tak, aby nebyly vystaveny přímému slunečnímu světlu a teplota ve skladu se musí pohybovat mezi 15 a 24 °C.⁹⁹ Důvodem stanovení těchto podmínek je snaha předejít degradaci otisků pachových stop a zaručit tak použitelnost pachových konzerv pro olfaktorickou komparaci po celou uschovací lhůtu.

Uskladněné pachové konzervy tvoří sbírku pachových konzerv, která je vedena na krajské úrovni, respektive na úrovni jednotlivých odborů kriminalistické techniky a expertíz (OKTE) krajských ředitelství Policie České republiky.¹⁰⁰ Ačkoli Němec řadí sbírku pachových konzerv mezi kriminalistické sbírky, nemá tato sbírka typický charakter kriminalistické sbírky,¹⁰¹ a proto ji mnozí odborníci mezi kriminalistické sbírky neřadí, či o jejím charakteru jakožto kriminalistické sbírky alespoň spekulují.¹⁰²

---

⁹⁹ Čl. 4 odst. 7 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

¹⁰⁰ NĚMEC, Miroslav. Kriminalistické sbírky vedené Policií České republiky v rámci kriminalistického informačního systému. In: NĚMEC, Miroslav a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké kriminalistické konference „Pokroky v kriminalistice 2017“*, konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018, s. 157-166. ISBN 978-80-7251-485-4, s. 162.

¹⁰¹ STRAUS, Jiří a VAVERA, František, op. cit. 3, s. 175.

¹⁰² Srov. STRAUS, Jiří a VAVERA, František, op. cit. 3, s. 175 či KONRÁD, Zdeněk a STRAUS, Jiří. Informatika v kriminalistice. In: KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, s. 146-157. ISBN 978-80-7380-859-4, s. 156.

Pachové konzervy jsou poměrně trvanlivé. Zpravidla se uvádí, že trvanlivost pachových konzerv je asi 1 rok, nicméně výjimkou není ani jejich využitelnost po delší dobu.¹⁰³ Svoboda dokonce uvádí, že ačkoli není stálost pachových konzerv dostatečně prozkoumána a je nepochybné, že závisí na mnohých faktorech, tak bylo orientačně zjištěno, že zajištěná pachová konzerva je bez hnilobného procesu použitelná pro kriminalistické zkoumání dokonce i po 5 letech.¹⁰⁴ S tímto poznatkem se shoduje i úprava uschovací lhůty dle Pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, v němž je stanoveno, že pachová konzerva s otiskem pachové stopy, u níž nebylo provedeno porovnání, se uchovává po dobu 3 let od jejího zajištění, přičemž tuto lhůtu lze prodloužit až o 2 roky.¹⁰⁵ Což znamená, že maximální doba uskladnění je při nejvyšším možném prodloužení uschovací lhůty, shodně s výše zmíněným poznatkem, stanovena také na 5 let.

Po uplynutí uschovací lhůty dochází k fyzické likvidaci pachové konzervy, případně je možné ji použít při výcviku psů nebo jako doplňkovou pachovou konzervu při olfaktorické komparaci. K likvidaci pachové konzervy s otiskem pachové stopy se obligatorně přistupuje v případě, že byla pachová konzerva použita při porovnání.¹⁰⁶ Z tohoto pravidla lze vyvodit, že pachovou konzervu je možné k porovnání použít pouze jednorázově, a proto nelze olfaktorickou komparaci v daném případě opakovat. Ještě kratší uschovací lhůta je stanovena pro pachové konzervy s pachovým vzorkem osoby, což jsou pachové konzervy, které se s pachovými konzervami s otiskem pachové stopy porovnávají. V tomto případě je maximální uschovací lhůta stanovena na 2 roky,¹⁰⁷ a to bez možnosti jejího prodloužení.

Mimo výše uvedených maximálních uschovacích lhůt se u pachových konzerv uvádí i minimální doba od zajištění pachové stopy či odběru pachového vzorku osoby, respektive od dodání pachové konzervy na odborné pracoviště, po jejímž uplynutí lze teprve přistoupit k použití pachové konzervy při olfaktorické komparaci. Tato minimální doba je stanovena proto, aby se pach v pachové konzervě stihl plně vyvinout a stabilizovat,¹⁰⁸ o tomto procesu mluvíme také jako o uzrání pachu v pachové konzervě.

---

¹⁰³ STRAUS, Jiří, op. cit. 30, s. 139.

¹⁰⁴ SVOBODA, Ivo a kolektiv, op. cit. 63, s. 153.

¹⁰⁵ Čl. 24 odst. 2 PPP 313/2017.

¹⁰⁶ Čl. 24 odst. 1 PPP 313/2017.

¹⁰⁷ Čl. 25 odst. 3 PPP 313/2017.

¹⁰⁸ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 120.

Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 konkrétně stanoví, že pachovou konzervu s otiskem pachové stopy nebo s pachovým vzorkem osoby lze použít k porovnání nejdříve po uplynutí 24 hodin od jejího zajištění, respektive odběru, a zároveň nejméně 10 hodin poté, co byla pachová konzerva doručena na odborné pracoviště.¹⁰⁹

Metoda pachových konzerv je v současnosti jediným způsobem zajištění pachových stop užívaným v České republice, a proto jsem jí věnovala ve své práci poměrně mnoho prostoru a detailně ji rozebrala. Význam této metody tkví především v možnosti uchovat otisk pachové stopy či pachový vzorek osoby, aniž by došlo k jejich odvětrání, degradaci či kontaminaci. Z hlediska kriminalistické techniky je důležité, že stopu zajištěnou za pomoci této metody lze využít při kriminalistické identifikaci, tedy je možné identifikovat osobu, věc či zvíře, které konkrétní kriminalistickou stopu vytvořily,¹¹⁰ a to i po uplynutí určitého času od vyhledání a zajištění odorologické stopy. Při dodržení všech výše popsaných postupů lze dle mého názoru tento způsob zajištění odorologických stop považovat za velmi spolehlivý a otisk pachové stopy zajištěný touto metodou lze navíc poměrně jednoduše využít při olfaktorické komparaci. Výjimkou je snad pouze případ, kdy by došlo ke kontaminaci pachové stopy, respektive jejího otisku, nicméně i v tomto případě si myslím, že je vše velmi dobře podchyceno i vzhledem k tomu, že v případě kontaminace nelze takto zajištěný otisk pachové stopy při olfaktorické komparaci užít.

---

¹⁰⁹ Čl. 15 odst. 6 písm. c) PPP 313/2017.

¹¹⁰ STRAUS, Jiří a KREJČÍ, Zdeněk. op. cit. 33, s. 26.

3. Metoda individuální pachové identifikace osob

Metoda individuální pachové identifikace osob je „*kriminalistická metoda, která je založena na porovnání dvou pachových vzorků a rozpoznání charakteristických jejich rysů, pachové signatury, umožňující identifikaci člověka.*“¹¹¹ V policejně kriminalistické praxi je tato metoda označována pouze zkráceně jako metoda pachové identifikace či se dokonce užívá jen zkratky MPI.¹¹² Pro potřeby Policie ČR je pojem metody pachové identifikace upraven v čl. 21 pokynu policejního prezidenta č. 145/2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie. Tento článek stanoví, že „*metodou pachové identifikace se rozumí odborná kriminalisticko-technická činnost v oboru policejní kynologie, která využívá čichových schopností služebních psů ke ztotožnění individuálního pachu osoby s jím vytvořenou pachovou stopou na místě činu.*“¹¹³ Podstatou této metody, jak již vyplývá z definic výše, je komparace neboli porovnání pachových vzorků zajištěných z místa činu s pachovými vzorky odebranými z těla podezřelé osoby.¹¹⁴ Lze tudíž říci, že se jedná o komparativní identifikační kriminalistickou metodu.

Ačkoliv mezi odborníky panuje shoda na tom, že se jedná o metodu komparativní, tak se i dnes lze setkat s dříve používaným označením pachová rekognice neboli pachové znovupoznání. Toto označení dle mého názoru není správné, neboť pes, který se využívá jako živý nástroj, neužívá své dlouhodobé paměti, a proto nejde o znovupoznání pachu, který již dříve cítil. Pes při práci používá paměť krátkodobou, neboť načichá zakonzervovanou pachovou stopu a tu porovnává s dalšími pachy, které má bezprostředně k dispozici. Názor, že označení této metody jako pachová rekognice je nesprávné, dnes zastává již většina odborníků na tuto problematiku.¹¹⁵

---

¹¹¹ URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík, op. cit. 34, s. 314.

¹¹² RULC, Jiří, KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr, op. cit. 4, s. 235.

¹¹³ Čl. 21 odst. 1 pokynu policejního prezidenta č. 145/2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie.

¹¹⁴ HAVELKOVÁ, Renáta a JIRÁSKO, Vojtěch. Využití metody pachové identifikace v trestním řízení. In: *Trestněprávní revue* [online]. 2019, roč. 18, č. 9, s. 192-195. ISSN 1213-5313, s. 192. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhpxi4s7hfpxgxzrheza&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2023-02-27].

¹¹⁵ Srov. KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr, op. cit. 58, s. 62 či STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 16.

Jak jsem již zmínila v první části mé práce, v současné době se v policejní praxi využívá k individuální pachové identifikaci osob výhradně speciálně cvičených psů,¹¹⁶ neboť i přes poměrně velký pokrok v předchozích letech zatím nedisponujeme dostatečně citlivými přístroji, které by byly individuální identifikace schopny. Psi ovšem nejsou jedinými zvířaty s dostatečně vyvinutým čichem pro individuální identifikaci osob. Straus například zmiňuje, že ve Venezuele byly realizovány pokusy se lvy, z nichž jasně vyplývá, že i tyto kočkovité šelmy mají natolik vyvinutý čich, že jsou po absolvování výcviku schopny identifikovat osoby na základě jejich pachu.¹¹⁷ Ačkoliv je čich lvů vyvinutější než čich psů, nelze si dle mého názoru v budoucnosti představit jejich užití v běžné kriminalistické praxi ani v zemích jako je Venezuela, natož pak v našich mírných klimatických podmínkách.

Dalším zvířetem s překvapivě velmi dobrým čichem je například slon africký. Před několika lety provedli vědci z Jihoafrické republiky studii,¹¹⁸ během níž vycvičili tři slony africké k olfaktorické komparaci obdobně jako se běžně cvičí služební policejní psi. Při testování sloni vykazali průměrnou úspěšnost 82 % z téměř 500 pokusů. Taktéž bylo dokázáno, že velmi dobře rozlišují i pachy sourozenců či rodičů a jejich potomků. Zajímavé rovněž je, že větší úspěšnost měla slonice oproti slonům, nicméně zde shledávám data trochu zavádějícími vzhledem k tomu, že se výzkumu účastnila pouze jedna slonice a dva sloní samci. Z výzkumu v neposlední řadě vyplynulo, že slonům na rozdíl od psů při olfaktorické komparaci téměř neklesá operační paměť, a tudíž mohou opakovat i více porovnání za sebou, aniž by se významně snižovala přesnost dosažených výsledků. I přesto, že jsou výsledky výše zmíněných i obdobných výzkumů jistě zajímavé, tak pro tuzemskou kriminalistickou praxi jsou minimálně v současnosti nevyužitelné a jediným živým nástrojem užívaným v rámci metody pachové identifikace u nás zůstává cvičený služební pes.

---

¹¹⁶ MALÁ, Ulrika, ČECHOVÁ, Jana, LADISLAVOVÁ, Nikola, KAMINSKYI, Oleksii, POJMANOVÁ, Petra, ŠKEŘÍKOVÁ, Veronika a URBAN, Štěpán. Olfaktorická a olfaktorická metoda pachové identifikace. In: *Forezní vědy, právo, kriminalistika* [online]. 2023, roč. 8, č. 1, s. 42-50. ISSN 2533-4387, s. 43. Dostupné z: <https://doi.org/10.37355/fvpk-2023/1-04>. [cit. 2024-01-26].

¹¹⁷ STRAUS, Jiří, op. cit. 30, s. 136.

¹¹⁸ VON DÜRCKHEIM, Katharina E.M., HOFFMAN, Louwrens C., LESLIE, Alison, HENSMAN, Michael C., HENSMAN, Sean, SCHULTZ, Kip a LEE, Stephen. African elephants (*Loxodonta africana*) display remarkable olfactory acuity in human scent matching to sample performance. In: *Applied animal behaviour science* [online]. 2018, č. 200, s. 123-129. ISSN 0168-1591. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2017.12.004>. [cit. 2023-11-10].

Služební psi jsou policií využíváni k mnoha policejně kynologickým činnostem, přičemž metoda pachové identifikace je pouze jednou z nich. Mezi další činnosti služebních psů patří například hlídková činnost, výjezdová činnost či další čichové práce jako je „pátrání po horké stopě“, vyhledávání drog, akcelerantů hoření, výbušnin, kadáverů či zbraní a střeliva. Dle činnosti, na kterou se daný pes specializuje, se liší i jeho výcvik. Pokud se zaměřím na metodu pachové identifikace, tak tu řadíme mezi tzv. speciální kynologické činnosti a používají se k ní speciálně vycvičení služební psi, kteří se také označují jako čichači specialisté.¹¹⁹ Nejčastěji jsou využíváni němečtí ovčáci, kteří jsou považováni za nejvhodnější plemeno k individuální pachové identifikaci osob, nicméně občas se vyskytují i jiná plemena jako například belgičtí ovčáci. K olfaktorické komparaci se častěji využívají feny, což se zdůvodňuje lepšími vlastnostmi fen oproti psům, zejména se zdůrazňuje jejich větší poslušnost.¹²⁰ Požadavky, které musí pes splňovat, aby se mohl stát čichačem specialistou, jsou upraveny v čl. 72 přílohy č. 3 k pokynu ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 119/2019, o provádění služební kynologie. Tento článek například stanoví, že minimální věk čichače specialisty je 18 měsíců¹²¹ či že se od psa vyžaduje schopnost samostatné a spolehlivé práce.¹²²

Pokud se vrátím od psů plnicích funkci biodetektorů zpět k metodě pachové identifikace jako takové, tak považuji za důležité zmínit dva závěry, na nichž je princip pachové identifikace založen. První závěr říká, že k vylučování tělesného pachu dochází nepřetržitě a bez ohledu na vůli jeho původce, přičemž složení pachu je individuální, relativně neměnné a geneticky podmíněné. Druhý závěr pak konstatuje, že chemické složení pachu různých původců je natolik rozdílné, že umožňuje individualizaci původce pachu.¹²³

Zkoumání pachu za pomoci metody pachové identifikace lze označit za několikafázový proces. Zpravidla se rozlišují tři na sebe navazující úkony, které je třeba učinit, aby mohlo dojít ke kriminalistické identifikaci na základě pachu. Prvním úkonem

---

¹¹⁹ TUREČEK, Jaroslav. *Policejní technika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 316 s. ISBN 978-80-7380-119-9, s. 255.

¹²⁰ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 111.

¹²¹ Čl. 72 odst. 1 přílohy č. 3 k pokynu ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 119/2019, o provádění služební kynologie.

¹²² Čl. 72 odst. 2 přílohy č. 3 k pokynu ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 119/2019, o provádění služební kynologie.

¹²³ PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav, op. cit. 17, s. 171.

je vyhledání a následné zajištění pachové stopy, k čemuž zpravidla dochází na místě činu. Tomuto úkonu jsem se již podrobně věnovala v předchozí části práce. Druhým úkonem je odběr pachového vzorku osoby, jejíž výskyt na místě činu, či případně na jiném místě souvisejícím s vyšetřovanou událostí má být dokázán. Třetím a posledním úkonem je již samotná pachová komparace, která se provádí za pomoci speciálně vycvičeného služebního psa. Tato komparace má za cíl potvrdit, že se pachový vzorek osoby shoduje se zajištěným otiskem pachové stopy, a že se tedy daná osoba nacházela na místě činu či případně jiném místě, nebo tuto skutečnost vyloučit.

3.1. Odběr pachového vzorku osoby

Nyní se již dostávám k popisu druhého ze tří výše vyjmenovaných úkonů, kterým je **odběr pachového vzorku osoby**. Pachový vzorek osoby je definován v Pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, dle něhož se pachovým vzorkem osoby rozumí „*vzorek pachu odebraný v souladu s trestním řádem proškoleným policistou na pachový snímač z těla osoby za účelem provedení porovnání s otiskem pachové stopy.*“¹²⁴ Jeho odběr je z procesního hlediska prováděn dle ustanovení § 114 odst. 2 trestního řádu či případně dle ustanovení § 114 odst. 3 trestního řádu.¹²⁵ Dle odstavce druhého se tento úkon provádí v případě, kdy je třeba k důkazu provést zkoušku krve či jiný obdobný úkon.¹²⁶ V tomto případě je tímto jiným obdobným úkonem odběr pachového vzorku osoby. Podle odstavce třetího se postupuje v případě, kdy je třeba zjistit totožnost osoby, která se zdržovala na místě činu.¹²⁷

Odběr pachového vzorku osoby je neinvazivním úkonem, což znamená, že jí není narušována tělesná integrita osoby. Z tohoto důvodu je každý povinen podrobit se tomuto procesnímu úkonu, a to bez ohledu na své procesní postavení v daném řízení.¹²⁸ Je tedy jedno, zda daná osoba vystupuje v trestním řízení jako obviněný, či například jako svědek či poškozený. Judikatura navíc dovedla, že byť obviněný není povinen vypovídat, tak odběr pachového vzorku není oprávněn odmítnout,

---

¹²⁴ Čl. 2 písm. e) PPP 313/2017.

¹²⁵ KREJČÍ, Zdeněk, op. cit. 69, s. 96.

¹²⁶ § 114 odst. 2 trestního řádu.

¹²⁷ § 114 odst. 3 trestního řádu.

¹²⁸ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 190.

a to jak v případě, že je pachový vzorek odebírán dle § 114 odst. 2 trestního řádu,¹²⁹ tak v případě, že je odebírán dle § 114 odst. 3 trestního řádu.¹³⁰

Ústavní soud ve svém stanovisku navíc došel k závěru, že odběr pachového vzorku osoby není úkonem porušujícím ústavně zaručené právo obviněného či podezřelého nebýt donucován k sebeobvinění, neboť není vyžadováno aktivní jednání podezřelého či obviněného, ale pouze strpění provedení tohoto úkonu. Z tohoto závěru Ústavní soud dále dovodil, že k zajištění součinnosti podezřelého či obviněného při opatřování pachového vzorku osoby je možné užít i zákonné donucovací prostředky.¹³¹ Těmito zákonnými donucovacími prostředky je ukládání pořádkových pokut dle § 66 trestního řádu a v případě podezřelého či obviněného i fyzické překonání odporu dle § 114 odst. 4 trestního řádu. V případě překonání odporu je však vždy třeba nejdříve splnit stanovené podmínky, zejména vyzvat obviněného či podezřelého k poskytnutí součinnosti při odběru pachového vzorku, dále jej poučit, že v případě nevyhovění výzvě může být jeho odpor překonán a v neposlední řadě je třeba získat souhlas státního zástupce.¹³² Dále je také třeba zmínit, že přímé překonání fyzického odporu vždy musí být přiměřené okolnostem případu, zejména intenzitě odporu podezřelého či obviněného. V souvislosti se součinností osoby, které je pachový vzorek odebírán, je taktéž nutné zdůraznit, že pachový vzorek musí být zásadně odebírán s vědomím této osoby.¹³³ V případě odběru vzorku bez jejího vědomí by nebylo možné tento pachový vzorek užít k identifikačnímu porovnání, respektive by nebylo možné výsledek porovnání považovat za procesně použitelný důkaz prokazující přítomnost dané osoby na místě trestného činu, či případně nepotvrzující tuto skutečnost.

Postup odběru pachového vzorku osoby je v zásadě poměrně podobný postupu při zajištění otisku pachové stopy, který jsem již popsala v předchozí části této práce. Ačkoliv mnozí odborníci volají již několik let, či spíše možná několik desetiletí po alespoň stručné zákonné úpravě odběru pachového vzorku osoby,¹³⁴ dodnes není postup jeho odběru v trestním řádu upraven a postupuje se podle interních předpisů policie.

¹²⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I ÚS 394/97, publ. 28/1998 SbNU.

¹³⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 10. 2001, sp. zn. 2 To 123/01, publ. č. 27/2003 Sb. rozh. tr.

¹³¹ Stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. Pl. ÚS-st. 30/10, publ. sdělení Ústavního soudu č. 439/2010 Sb.

¹³² § 114 odst. 4 a 5 trestního řádu.

¹³³ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 190.

Při odběru pachového vzorku osoby není třeba trvat na tom, aby odběr prováděl lékař či jiný zdravotnický pracovník, což potvrdil i náleží Ústavního soudu.¹³⁵ V praxi odběr provádí proškolený policista, který však musí vždy být stejného pohlaví jako osoba, jejíž pachový vzorek má být odebrán.¹³⁶ V případě, že je vzorek odebírán v rámci téhož trestního řízení více různým osobám, tak každé osobě musí vzorek odebrat jiný proškolený policista a úkon musí být prováděn vždy v jiné místnosti.¹³⁷ Důvodem tohoto opatření je zejména snaha zabránit tomu, aby při porovnání cvičený služební pes vycházel ze stejného pachového pozadí či případně ze stejného nepravého spojovacího pachu, který byl do pachové konzervy zavlečen policistou, jenž vzorky odebíral. Ze stejného důvodu také nesmí být při odběru pachového vzorku osoby přítomen kriminalistický technik či jakákoliv jiná osoba, která byla přítomna při zajištění pachové stopy na místě činu.¹³⁸

Dříve se každé osobě, již byl pachový vzorek odebírán, odebíraly pouze dva pachové vzorky,¹³⁹ nicméně dle aktuálně účinného interního předpisu policie se již vždy odebírají minimálně tři pachové vzorky osoby ke každému otisku pachové stopy.¹⁴⁰ Více vzorků se zpravidla odebírá v případě, že jde o sériovou trestnou činnost, či také v případě, že byla trestná činnost páchána na území více krajů,¹⁴¹ a tudíž budou pachové konzervy zkoumány na více odborných pracovištích určených k provádění metody pachové identifikace. Ať je osobě zajišťován jakýkoli počet pachových vzorků, vždy třeba, aby všechny vzorky zajistil v tentýž okamžik týž proškolený policista. Každý odebraný vzorek se následně uloží do vlastní sterilizované pachové konzervy.¹⁴²

---

¹³⁴ Srov. KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr, op. cit. 58, s. 70-71 či TERYNGEL, Jiří. Pes a pachová stopa v trestním řízení. In: *Trestní právo*. 2002, roč. 7, č. 11, s. 9-14. ISSN 1211-2860, s. 11.

¹³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I ÚS 394/97, publ. 28/1998 SbNU.

¹³⁶ Čl. 8 odst. 1 PPP 313/2017.

¹³⁷ Čl. 8 odst. 4 PPP 313/2017.

¹³⁸ Čl. 8 odst. 2 písm. b) PPP 313/2017.

¹³⁹ Srov. PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav, op. cit. 17, s. 176; KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 191; STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 118 či STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor, SADÍLEK, Zdeněk a VOMÁČKA, Martin. Kriminalisticko-technické metody, prostředky, postupy a operace. In: STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor a kolektiv. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 172-254. ISBN 978-80-7380-666-8, s. 227.

¹⁴⁰ Čl. 8 odst. 7 PPP 313/2017.

¹⁴¹ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 191 a 197.

¹⁴² Čl. 8 odst. 7 PPP 313/2017.

Při odběru pachového vzorku osoby se používají totožné pomůcky jako při zajištění pachové stopy metodou pachových konzerv. Konkrétně se užívají jednorázové rukavice, sterilní sklenice, textilní snímač, aluminiová folie, štítky na označení jednotlivých pachových konzerv, jednorázový bezpečnostní sáček, sterilní peán, pinzeta a případně nůžky. Postup při odběru pachového vzorku osoby je poměrně jednoduchý. Proškolený policista vyjme sterilní pinzetou či peánem z pachové konzervy textilní snímač, který přiloží na holé tělo osoby, jejíž pachový vzorek je snímán.¹⁴³ Dle aktuálně platného interního předpisu policie se textilní snímač primárně přikládá na bok osoby v oblasti pasu,¹⁴⁴ nicméně není-li možné odebrat pachový vzorek osoby z boku, lze odběr provést i z jiné části těla. Vždy se však vzorek snímá z části těla, u níž se nepředpokládá kontaminace pachem jiného člověka, například z oblasti kořene krku, z vnější strany ramene či z lopatky.¹⁴⁵ Pachový snímač se ponechá na daném místě minimálně 15 minut a následně jej proškolený policista opět za pomoci sterilní pinzety či peánu umístí do připravené pachové konzervy, kterou neprodleně uzavře.¹⁴⁶

Doba potřebná k odběru byla dříve stanovena na minimálně 20 minut,¹⁴⁷ nicméně dle současných poznatků postačuje i pouhých 15 minut. Aktuálně platný interní předpis policie navíc připouští i odběr pachového vzorku osoby stěrem. V případě užití tohoto postupu je za pomoci sterilních nástrojů vyjmut pachový snímač z pachové konzervy a minimálně pětkrát je jím otřena vybraná část těla osoby, jíž se pachový vzorek odebrá. Posléze se pachový snímač uloží zpět do pachové konzervy a uzavře se v ní.¹⁴⁸ Po uzavření pachového snímače v pachové konzervě je třeba neprodleně obal označit štítkem, který má v případě pachového vzorku osoby červenou barvu. Na štítek je nutné vyplnit všechny požadované údaje, konkrétně je vyžadováno datum a čas odběru, příjmení a osobní evidenční číslo proškoleného policisty, který vzorek odebral, dále pak údaje o osobě, které byl vzorek odebrán, zejména její jméno a příjmení, pohlaví, datum narození a etnickou

¹⁴³ Čl. 9 odst. 2 PPP 313/2017.

¹⁴⁴ Čl. 8 odst. 4 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

¹⁴⁵ Čl. 8 odst. 5 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

¹⁴⁶ Čl. 9 odst. 4 PPP 313/2017.

¹⁴⁷ Srov. PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav, op. cit. 17, s. 176; KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1 s. 191; STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 119 či STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor, SADÍLEK, Zdeněk a VOMÁČKA, Martin. Kriminálně-technické metody, prostředky, postupy a operace. In: STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor a kolektiv. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 172-254. ISBN 978-80-7380-666-8, s. 227.

¹⁴⁸ Čl. 8 odst. 7 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

charakteristiku, a v neposlední řadě i číslo bezpečnostního sáčku, do kterého bude pachová konzerva uložena.¹⁴⁹ Pachová konzerva se po zaznamenání všech těchto údajů na štítek uloží do bezpečnostního sáčku a doručí se do 15 dnů na příslušné odborné pracoviště.¹⁵⁰

Stejně jako při zajišťování pachových stop, se i v případě odebírání vzorku pachu osoby dbá na dodržování mnohých pravidel, jejichž účelem je zabránit kontaminaci vzorku, neboť v případě kontaminace již nelze tento vzorek dále použít.¹⁵¹ Základním pravidlem zabráňujícím kontaminaci vzorku je užití sterilních nástrojů jako jsou například pinzety, peány či nůžky. Proškolený policista odebírající pachový vzorek musí mít navíc po celou dobu trvání tohoto úkonu nasazeny ochranné jednorázové rukavice.¹⁵² Dalším pravidlem je například zákaz manipulace s pachovým snímačem osobou, jíž je pachový vzorek odebírán,¹⁵³ což je opět dáno snahou zabránit zavlečení cizího pachu na pachový snímač, neboť ruce jsou nejčastějším prostředkem, jímž dochází k zavlečení pachu jiné osoby do pachové směsi vzorku.¹⁵⁴

O průběhu tohoto úkonu se obligatorně pořizuje **protokol o odběru pachového vzorku osoby**, který musí obsahovat všechny náležitosti stanovené v § 55 trestního řádu a dále náležitosti stanovené v čl. 10 odst. 1 Pokynu policejního prezidenta č. 313/2017. Protokol vždy musí obsahovat název policejního orgánu provádějícího úkon, místo, kde k odběru pachového vzorku osoby došlo, datum a čas odběru, jméno, příjmení a funkci proškoleného policisty provádějícího odběr a zároveň i informaci o tom, kdy a kým byl tento policista proškolen k provádění tohoto úkonu. Dále musí protokol obsahovat jména, příjmení a funkce všech dalších osob, které byly úkonu přítomny, je-li takových osob. Povinným údajem je i jméno, příjmení a datum narození osoby, které je pachový vzorek odebírán. Rovněž se v protokolu stručně vyličí průběh úkonu, zejména způsob, jakým byl odběr prováděn (například odběr pachového vzorku stěrem či opakování úkonu), místo na těle, odkud byl vzorek odebrán, popíše se podmínky, které v místě odběru panovaly, zejména teplota ovzduší. Dále je také třeba popsat, zda se během úkonu vyskytly nějaké rušivé vlivy, a případně jaké. Těmito rušivými vlivy mohou být jakékoli okolnosti,

¹⁴⁹ Čl. 1 odst. 9 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

¹⁵⁰ Čl. 9 odst. 6 PPP 313/2017.

¹⁵¹ Čl. 8 odst. 3 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

¹⁵² Čl. 8 odst. 8 PPP 313/2017.

¹⁵³ Čl. 8 odst. 8 Přílohy č. 9 k Pokynu ŘŘSPP č. 119/2019.

¹⁵⁴ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 191.

kteře mohou mít vliv na výsledky porovnání. Například jimi mohou být i výrazné pachové pozadí či nošení oblečení zapůjčeného osobou odlišnou od osoby, které je odbírán pachový vzorek. Podstatnými náležitostmi protokolu o odběru pachového vzorku osoby jsou i identifikační čísla bezpečnostních sáčků, do nichž byly vloženy pachové konzervy s pachovými vzorky, a údaje o místě, kde budou pachové konzervy skladovány do doby jejich doručení na odborné pracoviště zabývající se metodou pachové identifikace.

Protokol musí obsahovat podpisy osoby, která odběr prováděla, a osoby, které byl odběr proveden. V případě, že osoba, již byl úkon proveden, odmítne protokol podepsat, poznamená se tato skutečnost do protokolu. V neposlední řadě musí být všem přítomným osobám umožněno formulovat do protokolu své námitky k průběhu úkonu či k obsahu tohoto protokolu. Jedno vyhotovení protokolu o odběru pachového vzorku se předává i s příloženými kontrolními ústřižky bezpečnostních sáčků příslušnému policejnímu orgánu, který vede spis v dané věci, a druhé vyhotovení se posílá společně s pachovými konzervami s pachovým vzorkem osoby na odborné pracoviště zabývající se metodou pachové identifikace.¹⁵⁵

3.2. Pachová komparace

Po převezení pachové konzervy s otiskem pachové stopy i pachové konzervy s pachovým vzorkem osoby na odborné pracoviště zabývající se metodou pachové identifikace již lze přistoupit k třetímu úkonu v rámci metody pachové identifikace, tedy k samotné **pachové komparaci** v užším slova smyslu. Postup pachového porovnání je aktuálně upraven v Pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, který je účinný od 1. dubna 2018. Tento pokyn nahradil předchozí pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 9/2009, kterým se stanoví postup policistů na úseku činnosti služební kynologie (dále jen „Pokyn ŘŘSPP č. 9/2009“). Mnozí čeští kriminalisté dlouhodobě upozorňovali na některé problematické pasáže tohoto předchozího pokynu, neboť jeho znění neodpovídalo i již tehdy dostupným vědeckým poznatkům. Například dle názoru Urbana a Pince byla pachová identifikace osob za použití psů dokonce dlouhodobě poznamenána nesprávnými prováděcími předpisy, neboť ty ignorovaly základní poznatky z oblasti biologie chování psů.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Čl. 10 odst. 3 PPP 313/2017.

¹⁵⁶ URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík. Čichám, čichám zločin. Problémy a perspektivy pachové identifikace. In: *Vesmír* [online]. 2018, roč. 97, č. 4, s. 220-222. ISSN 0042-4544, s. 221.

Problematických pasáží bylo v předchozím pokynu vícero, nicméně dle mého názoru byly nejvíce kritizovány dvě části této úpravy. První kritizovanou částí byla úprava týkající se počtu psů využívaných k pachovému porovnání. Dle Pokynu ŘŘSPP č. 9/2009 totiž postačovalo, když pachové porovnání prováděl pouze jediný pes, který absolvoval celkem tři dílčí porovnání se změněným pořadím vzorků v řadě.¹⁵⁷ Toto bylo kritizováno zejména z důvodu neověřitelnosti věrohodnosti výsledku porovnání, neboť nebyla možnost žádné kontroly speciálně cvičeného služebního psa. Zároveň i v případě, že pes označil špatný vzorek, bylo v dalších dílčích porovnáních velmi pravděpodobné, že tento pes opět označí stejný, již dříve špatně označený, vzorek.

Druhou a pravděpodobně ještě více kritizovanou částí Pokynu ŘŘSPP č. 9/2009 byla část týkající se sestavování pachové řady, neboť tu dle tohoto pokynu sestavoval sám psovod specialista, který tudíž přesně věděl, na jaké pozici se v pachové řadě nachází cílový pachový vzorek.¹⁵⁸ Tato úprava byla kritizována zejména proto, že i v době sepsání pokynu již bylo více než sto let vědcům známo, že je pes schopen vnímat změny v chování psovoda. Tyto změny mohou být i neúmyslné a nepatrné. Například může jít i o změnu ve složení pachu psovoda, což je reakce, kterou žádná osoba není schopna ovládnout. Pes se touto změnou může řídit a označit tak vzorek, o němž psovod ví, že je vzorkem cílovým. Tento fenomén se nazývá efekt chytrého Hanse neboli „*Clever Hans effect*“ a to podle koně, který byl dle profesora matematiky Wilhelma von Ostena schopen řešit aritmetické úlohy¹⁵⁹ či třeba rozeznat od sebe známé osobnosti veřejného života. Později se však ukázalo, že kůň byl schopen pouze reagovat na změny v chování svého majitele, a tudíž nevěděl-li jeho majitel správnou odpověď na otázku, tak ani reakce koně nebyla správná. Tento fenomén zkoumají vědci i v současnosti. V nedávné době byl například prováděn výzkum na České zemědělské univerzitě, který prokázal, že pes je schopen s jistotou označit cílový vzorek, je-li o jeho pozici psovod informován. Pes dokázal označit vzorek i přesto, že se psovod během porovnání snažil

---

Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2018/cislo-4/cicham-cicham-zlocin.html>. [cit. 2024-01-30].

¹⁵⁷ *Tamtéž*, s. 222.

¹⁵⁸ URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík, op. cit. 34, s. 314.

¹⁵⁹ URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík, op. cit. 156, s. 222.

kontrolovat své chování a žádnou viditelnou změnu se nepodařilo vysledovat ani na záběrech kamer, které experiment snímaly ze tří různých úhlů.¹⁶⁰

Spolehlivost metody pachové identifikace prováděné dle Pokynu ŘŘSPP č. 9/2009 byla přezkoumávána týmem vědců z České zemědělské univerzity pod vedením Ludvíka Pince. Výstupem tohoto výzkumu byla mimo jiné i Zpráva o průběhu testování reliability metody pachové identifikace prováděné speciálně vycvičenými služebními psy Policie České republiky, z níž vyplývá, že chybovost výsledků metody pachové identifikace prováděné dle Pokynu ŘŘSPP č. 9/2009 je natolik vysoká, že prakticky vylučuje užití této metody jako důkazního prostředku v trestním řízení.¹⁶¹ S ohledem na toto zjištění výzkumný tým užití metody pachové identifikace dle tehdy platných interních předpisů důrazně nedoporučil.

Aktuálně účinný Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 nedostatky předchozího pokynu zjevně reflektuje a snaží se o eliminaci jakýchkoli případných dalších námitek odpůrců metody pachové identifikace. Jsou zde upraveny základní standardy metody pachové identifikace, které jsou v souladu s evropskými a severoamerickými standardy provádění této metody a zároveň dbají i aktuálních vědeckých poznatků v této oblasti. Tímto pokynem taktéž došlo ke sjednocení ne vždy jednotných postupů provádění metody pachové identifikace, neboť dle zjištění pracovní skupiny Policejního prezidia České republiky bylo provádění této metody za účinnosti předchozího pokynu na jednotlivých krajských ředitelstvích policie poměrně rozdílné a nejednotné.¹⁶² Tato skutečnost byla mimo jiné také předmětem kritiky a zdá se, že i tento problém Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 zdárně vyřešil. Nejvýraznější změnou obsaženou v aktuálním pokynu je však zcela jistě zavedení zásady *double-blind*, což znamená, že psův specialista není seznámen s tím, na které pozici je umístěn cílový vzorek, a tudíž nemůže psa svým chováním ovlivnit. Vzorky vždy předem připraví a rozmístí kriminalistický expert v oboru odorologie, který průběh porovnání sleduje z jiné místnosti a s psůvem komunikuje

---

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 222.

¹⁶¹ PINC, Ludvík, VYPLELOVÁ, Petra, SANTARIOVÁ, Milena, VLASÁK, Petr a ČAPKOVÁ, Zuzana. *Zpráva o průběhu testování reliability metody pachové identifikace prováděné speciálně vycvičenými služebními psy Policie České republiky* [online]. s. 6. Dostupné z: <https://jenda.hrach.eu/f2/salamoun-testovani-pachovych-stop.pdf> [cit. 2024-02-23].

¹⁶² BUREŠ, Michal a kolektiv. *Rizika aplikační praxe metody pachové identifikace v Policii České republiky. Závěrečná práce pracovní skupiny: Pracovní tým Metoda pachové identifikace a Oddělení koncepce a strategické koordinace Policejního prezidia České republiky*. [online]. s. 59. Dostupné z: https://www.pecina.cz/files/Zaverecna_zprava_PPCR_bez-data.pdf. [cit. 2023-11-30].

až po provedení dílčího porovnání. Další změnou je i požadavek, aby každé pachové porovnání prováděli vždy dva speciálně vycvičení policejní psi, či povinnost zaznamenání celého průběhu úkonu formou videodokumentace tak, aby bylo možné i zpětně průběh porovnání ověřit.

Nicméně i přes všechny tyto změny a snahu o zdokonalení metodiky provádění metody pachové identifikace, se stále najdou odborníci, kteří vyjadřují nespokojenost se způsobem, jakým je u nás pachové porovnání prováděno. Jedním z těchto kritiků je například Ludvík Pinc, dle něhož lze i v Pokynu policejního prezidenta č. 313/2017 stále vysledovat některá problematická ustanovení, ačkoliv uznává, že tento interní předpis je již kvalitnější oproti pokynu předchozímu. Dle Pince patří mezi nejvíce problematická ustanovení například ustanovení týkající se odměňování psů za určení „správného“ vzorku či ustanovení umožňující, aby se pes jednou spletl.¹⁶³ Ačkoliv se i nadále vyskytují některé ojedinělé názory, že metoda pachové identifikace je nespolehlivá a nemělo by se jí užívat, tak většina odborníků již považuje metodu pachové identifikace prováděnou dle Pokynu policejního prezidenta č. 313/2017 za dostatečně spolehlivou pro její použití i v budoucnosti.¹⁶⁴

Obdobně jako v České republice se k prokázání přítomnosti určité osoby na místě trestného činu užívají speciálně vycvičení psi i ve většině zemí Evropy, v USA či v Kanadě.¹⁶⁵ Z evropských zemí identifikaci za pomoci speciálně vycvičených psů používají například v Polsku, v Maďarsku, v Rusku¹⁶⁶, ve Španělsku¹⁶⁷ či ve Francii¹⁶⁸. Oproti tomu ve Velké Británii se pachová identifikace pomocí psů využívá

---

¹⁶³ JELÍNKOVÁ, Adéla a HAVRANOVÁ, Christine. *Největší justiční průšvih od roku 1989, říká expert o „neomylné“ důkazní metodě* [online]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-expert-pachove-stopy-pry-fungovaly-dobre-to-i-kladivo-na-carodejnice-239279>. [cit. 2024-02-23].

¹⁶⁴ Obdobně srov. MIČKAL, Martin. K použitelnosti metody pachové identifikace osob. In: JELÍNEK, Jirí a kolektiv. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Vydání první. Praha: Leges, 2018, s. 399-410. ISBN 978-80-7502-287-5, s. 410 či HAVELKOVÁ, Renáta a JIRÁSKO, Vojtěch, op cit. 114.

¹⁶⁵ URBAN, Štěpán, op. cit. 18, s. 52.

¹⁶⁶ PINC, Ludvík, BARTOŠ, Luděk, RESLOVÁ, Alice a KOTRBA, Radim. Dogs discriminate identical twins. In: *PLoS one* [online]. 2011, roč. 6, č. 6, s. e20704. ISSN 1932-6203. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0020704>. [cit. 2024-02-23].

¹⁶⁷ RODRÍGUEZ MONSERRAT, Manuel a RÍOS CORBACHO, José Manuel. La odorología forense como indicio de prueba en el proceso penal. In: *Nuevo foro penal* [online]. 2020, roč. 16, č. 95, s. 67-91. ISSN 0120-8179, s. 88-89. Dostupné z: <https://doi.org/10.17230/nfp16.95.3>. [cit. 2024-01-30].

pouze jako operativně pátrací prostředek a v Dánsku, v Nizozemsku, ve Finsku či ve Švýcarsku se v nedávné době přestala tato metoda používat zcela, ačkoli se v těchto zemích dříve používala jako pomocný důkaz v trestním řízení.¹⁶⁹ I přesto, že se v některých zemích od užívání metody pachové identifikace ustupuje, v České republice tato metoda zůstává i nadále důkazním prostředkem.

V souvislosti s využíváním této metody i v jiných státech je však důležité zdůraznit, že používání metody pachové identifikace není na mezinárodní úrovni nijak sjednoceno a že neexistují dvě různé země, v nichž by se tato metoda řídila stejnými pravidly.¹⁷⁰ Často se liší počty postů obsahujících pachové vzorky, dále například počet psů, kteří provádí porovnání, používané vybavení či obecně zásady provádění této metody. Budeme-li zkoumat počet postů obsahujících pachové vzorky v jednotlivých zemích, tak jejich počet se zpravidla pohybuje mezi pěti a deseti.¹⁷¹ Ohledně počtu postů platí jednoduché pravidlo, dle něhož s větším počtem postů obsahujících pachové vzorky stoupá i věrohodnost výsledku porovnání.¹⁷² Nicméně i u tohoto pravidla by měl být stanoven nějaký rozumný maximální počet vzorků, neboť přespříliš velký počet postů by mohl cvičeného psa zmást, či případně by pes mohl být unaven dříve, než dojde na konec řady. Mezi země, v nichž se při porovnání užívá většího počtu postů obsahujících pachové vzorky, patří například Rusko. V Rusku se dle jejich metodiky při olfaktorické komparaci v porovnávací místnosti nachází celkem deset pachových konzerv, které jsou umístěny do speciálního držáku ve tvaru kruhu. Tomuto držáku se také říká karusel. Toto rozestavení je typické právě pro ruskou olfaktoriku a dle Strause a Kloubka se toto rozestavení nikde jinde v praxi neužívá.¹⁷³ Pro úplnost pouze uvedu, že v ostatních zemích je zvykem stavět pachové konzervy do řady.

---

¹⁶⁸ MARCHAL, Sophie, BREGERAS, Olivier, PUAUX, Didier, GERVAIS, Rémi a FERRY, Barbara. Rigorous Training of Dogs Leads to High Accuracy in Human Scent Matching-To-Sample Performance. In: *PLoS one* [online]. 2016, roč. 11, č. 2, s. e0146963. ISSN 1932-6203. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0146963>. [cit. 2024-02-23].

¹⁶⁹ URBAN, Štěpán, op. cit. 18, s. 52.

¹⁷⁰ URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík, op. cit. 156, s. 221.

¹⁷¹ URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík, op. cit. 34, s. 314.

¹⁷² URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík, op. cit. 156, s. 222.

¹⁷³ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky. In: *Kriminalistika* [online]. 2008, roč. 41, č. 3, s. 38. ISSN 1210-9150, s. 31. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-otazky-kriminalisticke-olfaktoriky-237195.aspx>. [cit. 2023-02-27].

Dalším specifíkem, jímž se metodika provádění metody pachové identifikace v jednotlivých zemích často odlišuje, je i počet psů provádějících porovnání. Zpravidla se ke komparaci používají minimálně dva psi. I v tomto případě platí pravidlo, že s větším počtem psů provádějících porovnání se zvyšuje i věrohodnost výsledku porovnání. V poměrně mnoha zemích se užívá k porovnání dvou psů. Mezi tyto země patří kromě České republiky například také Francie či Slovensko. Oproti tomu větší počet psů se při olfaktorické komparaci užívá například v Rusku, kde porovnání provádí nejčastěji tři až čtyři psi,¹⁷⁴ přičemž počet psů se zde určuje podle závažnosti vyšetřovaného trestného činu.

Poslední specifikum, kterému se budu věnovat, je používané vybavení. Výše jsem již popsala komponenty, ze kterých se skládá pachová konzerva. Pachové konzervy se užívají ve většině zemí využívajících metodu pachové identifikace v kriminalistické praxi. Ovšem například v Nizozemsku, tedy ještě v době, kdy tam byla tato metoda využívána, byly namísto pachových konzerv užívány asi 7 centimetrů dlouhé ocelové trubky ve tvaru hranolu.¹⁷⁵ Způsob zajišťování pachu pomocí těchto trubek je poměrně jednoduchý, neboť postačuje pouze po stanovenou dobu držet tuto tyč v ruce. Velkou výhodou používání těchto trubek je dle poznatků kynologů skutečnost, že psi trubku vnímají jako hračku. V případě nalezení shodného pachu lze tuto tyč psovi ponechat na hraní namísto jiné odměny, čímž je omezena vzájemná interakce mezi psem a psododem v průběhu porovnání a pes se vlastně za odvedenou práci odmění sám.¹⁷⁶

Nyní se již od specifíků při provádění pachové komparace v některých jiných zemích dostávám k pravidlům, podle nichž se řídí postup provádění pachové komparace v České republice. Nejprve je důležité zmínit, že porovnání je prováděno na základě „*žádosti příslušného policejního orgánu o odborné vyjádření v oboru kriminalistiky odvětví kriminalistické techniky – kriminalistické identifikace osob metodou pachové identifikace.*“¹⁷⁷ Výsledkem porovnání je **odborné vyjádření** dle § 105 trestního řádu. Porovnání

---

¹⁷⁴ URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík, op. cit. 156, s. 222.

¹⁷⁵ JEZIEFSKI, Tadeusz. Scent lineups: Variables in procedures and statistical verification. In: JEZIEFSKI, Tadeusz, ENSMINGER, John J. a PAPET, L. E. *Canine olfaction science and law: advances in forensic science, medicine, conservation, and environmental remediation*. Boca Raton, Florida: CRC Press, 2016, s. 279-298. ISBN 978-1-4822-6027-4, s. 287. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?pq-origsite=primo&docID=4514296>. [cit. 2023-11-14].

¹⁷⁶ *Tamtéž*, s. 287-288.

¹⁷⁷ Čl. 13 odst. 1 PPP 313/2017.

se vždy provádí na odborném pracovišti zabývajícím se metodou pachové identifikace. Každé takové pracoviště má speciálně upravené porovnávací místnosti, v nichž se olfaktorická komparace provádí. Úkon vždy řídí kriminalistický expert a na základě jeho pokynů pak samotné porovnání provádí psovod specialista se cvičeným služebním psem.¹⁷⁸ Jak jsem již zmínila výše, v České republice se k olfaktorické komparaci vždy užívá dvou speciálně vycvičených služebních psů, kteří musí mít splněnu atestační zkoušku metody pachové identifikace dle článku 73 přílohy č. 3 k pokynu ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 119/2019, o provádění služební kynologie. Aktuálně účinný interní předpis konkrétně vyžaduje, aby se každé porovnání skládalo ze dvou kontrolních porovnání a nejméně dvou dílčích porovnání provedených prvním psem a ze dvou kontrolních porovnání a nejméně dvou dílčích porovnání provedených druhým psem.¹⁷⁹

Vždy se nejdříve provádějí dvě **kontrolní porovnání**. Jejich účelem je zejména prověřit, že pachová konzerva, která má být při dílčích porovnáních použita jako **pachová konzerva porovnávaná**, tedy „*pachová konzerva s pachovým vzorkem osoby, která je za účelem porovnání umístěna v řadě*“,¹⁸⁰ není pro psa sama o sobě zajímavá. Pro kontrolní porovnání se v teorii také užívá označení test atraktivity nebo test náhodné zajímavosti. Při kontrolním porovnání se postupuje obdobně jako při porovnáních dílčích. V případě kontrolních porovnání se ovšem jako porovnávací i jako porovnávaná pachová konzerva užívají pachové konzervy, které buď mohou, nebo nemusí mít vzájemnou pachovou spojitost, nicméně vždy musí jít o pachové konzervy, které nemají jakoukoli souvislost s daným trestním řízením. Pro úplnost pouze doplním, že **porovnávací pachovou konzervou** se rozumí „*pachová konzerva s otiskem pachové stopy, která je určena k načichání pachem psem a následnému porovnání pachem s porovnávanou pachovou konzervou a doplňkovými pachovými konzervami*.“¹⁸¹ Pořadí pachových konzerv v řadě určuje kriminalistický expert, vždy však musí umístit pachovou konzervu testovanou na náhodnou zajímavost před porovnávanou pachovou konzervou. Pachová konzerva, která je při kontrolním porovnání testována na náhodnou zajímavost, je pro toto kontrolní porovnání považována za pachovou konzervou doplňkovou.

¹⁷⁸ Čl. 15 odst. 4 PPP 313/2017.

¹⁷⁹ Čl. 15 odst. 2 PPP 313/2017.

¹⁸⁰ Čl. 2 písm. j) PPP 313/2017.

¹⁸¹ Čl. 2 písm. i) PPP 313/2017.

Při vlastním kontrolním porovnání dá psovod specialista psovi načichat pach z porovnávací pachové konzervy a nechá jej projít kolem pachové řady. Pokud pes zareaguje na pachovou konzervu, která je testována na náhodnou zajímavost, je tento pes nevhodný a nelze jej již pro další porovnání využít. Pokud by pes zareagoval na jakoukoli jinou doplňkovou pachovou konzervu, je třeba ji vyměnit,¹⁸² nicméně pes může být v takovém případě využit i při dalších porovnáních. Náhodná zajímavost je vyloučena v případě, že pes označí pouze porovnávanou pachovou konzervu, jde-li o případ, kdy má mít porovnávaná a porovnávací pachová konzerva vzájemnou souvislost, či případně neoznačí žádnou pachovou konzervu, není-li mezi porovnávanou a porovnávací pachovou konzervou vzájemná souvislost. Kontrolní porovnání se provádí dvakrát s každým psem. Při druhém porovnání je nutné změnit umístění pachové konzervy, která je na náhodnou zajímavost testována.

Na problematiku náhodné zajímavosti se zaměřil ve svém výzkumu Jezierski. V tomto výzkumu zkoumal pach celkem 186 osob, přičemž každý jednotlivý pach byl zkoumán při třiceti až sto porovnáních. Jezierski dospěl k tomu, že 19,3 % pachů bylo pro psy zcela neatraktivních a při porovnáních je psi neoznačili ani jednou jako zajímavé, 76,3 % pachů bylo relativně nezajímavých, neboť tyto byly označeny jako náhodně zajímavé maximálně ve čtvrtině porovnání, a pouze 1,1 % zkoumaných pachů bylo pro psy natolik zajímavých, že je označili za atraktivní v nejméně polovině případů.¹⁸³ Z tohoto výzkumu lze vyvodit, že většina pachů osob není pro psy natolik zajímavá, aby byla ovlivněna pachová komparace. Provedením dvou kontrolních porovnání před přistoupením k porovnáním dílčím lze tudíž dle mého názoru dostatečně předejít zkreslení výsledku pachové komparace, které by bylo způsobeno atraktivitou daného pachu pro psy.

Po absolvování dvou kontrolních porovnání lze již přistoupit k **porovnáním dílčím**. Dílčí porovnání definuje Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 jako „*porovnání prováděné jedním psem po načichání pachu z porovnávací pachové konzervy, přičemž je přípustné, aby pes obešel pachové konzervy umístěné v řadě od výchozí pachové konzervy k poslední a zpět k výchozí pachové konzervě.*“¹⁸⁴ Dílčí porovnání vždy řídí kriminalistický expert,

¹⁸² TERYNGEL, Jiří. Pes a pachová stopa v trestním řízení. In: *Trestní právo*. 2002, roč. 7, č. 11, s. 9-14. ISSN 1211-2860, s. 11.

¹⁸³ JEZIERSKI, Tadeusz, op. cit. 175, s. 288.

¹⁸⁴ Čl. 15 odst. 3 PPP 313/2017.

který nejdříve vyzvedne ze skladu pachové konzervy, u nichž má být porovnání prováděno, a vybere k nim i vhodné doplňkové pachové konzervy. **Doplňkovými pachovými konzervami** se dle interních předpisů policie rozumí pachové konzervy s pachy osob, které nijak nefigurují v trestním řízení, pro jehož účely je porovnání prováděno.¹⁸⁵ Doplňkové pachové konzervy by vždy měly obsahovat pach, který je svou charakteristikou co nejpodobnější porovnávané pachové konzervě. Například v případě porovnávání pachového vzorku osoby neevropského etnika by i doplňkové pachové konzervy měly obsahovat pachové vzorky osob tohoto etnika.¹⁸⁶ Interní předpisy policie také vyžadují, aby pach patřil osobě stejného pohlaví a obdobného věku jako osoba, jejíž pachový vzorek má být porovnáván.¹⁸⁷ Doplňkové pachové konzervy by dále měly splňovat podmínku shodného či obdobného pachového pozadí, je-li něčím zvláště charakteristické. Tudíž například v případě, kdy byl otisk pachové stopy zajištěn z místa s intenzivním charakteristickým pachem (např. v prodejně masných výrobků či na benzinové pumpě), měly by i doplňkové pachové konzervy obsahovat toto charakteristické pachové pozadí.¹⁸⁸

Po vybrání vhodných doplňkových pachových konzerv již může kriminalistický expert přistoupit k rozmístění pachových konzerv do řady. Řadu Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 popisuje jako „*soubor pachových konzerv tvořený alespoň pěti pachovými konzervami, které jsou pro účely porovnání umístěny v porovnávací místnosti v rozestupech nejméně 80 cm.*“¹⁸⁹ Jak jsem již popsala výše, o umístění jednotlivých pachových konzerv v řadě rozhoduje dle aktuálního pokynu a také v souladu se zásadou *double-blind* pouze kriminalistický expert. Psovod specialista není o pořadí jednotlivých pachových konzerv informován a expert jej s umístěním porovnávané pachové konzervy v řadě vždy seznámí až po provedení dílčího porovnání.¹⁹⁰ Po rozmístění pachových konzerv kriminalistický expert opustí připravenou porovnávací místnost a další průběh porovnání sleduje z jiné místnosti.

---

¹⁸⁵ Čl. 2 písm. k) PPP 313/2017.

¹⁸⁶ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 122.

¹⁸⁷ Čl. 12 odst. 3 PPP 313/2017.

¹⁸⁸ STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor, SADÍLEK, Zdeněk a VOMÁČKA, Martin. Kriminalisticko-technické metody, prostředky, postupy a operace. In: STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor a kolektiv. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 172-254. ISBN 978-80-7380-666-8, s. 228.

¹⁸⁹ Čl. 2 písm. m) PPP 313/2017.

¹⁹⁰ Čl. 15 odst. 5 písm. a) bod 2 PPP 313/2017.

Teprve následně může do porovnávací místnosti vstoupit i psovod se služebním psem. Psovod dá poté služebnímu psovi k načichání pach z porovnávací pachové konzervy a nechá jej projít kolem řady pachových konzerv. Pokyn připouští, aby pes šel na volno či na vodítko,¹⁹¹ nicméně vodítko by vždy mělo být prověšené. V případě, že pes vyhledá spojitost mezi pachem porovnávacím neboli načichávacím a pachem porovnávaným neboli jinak také pachem cílovým, je vycvičen k označení této skutečnosti. Pes označuje tuto spojitost buď zalehnutím, nebo případně vyštěkáním. Pokud první pes některou pachovou konzervu označí, kriminalistický expert změní rozmístění pachových konzerv a provede se druhé dílčí porovnání se stejným psem. Pokud však pes žádnou pachovou konzervu neoznačí, dílčí porovnání se se stejným psem opakuje, a to beze změny pořadí pachových konzerv.¹⁹²

V případě, že daný pes ani napodruhé žádnou pachovou konzervu neoznačí, je výsledek pachové komparace negativní a žádné další porovnání se již neprovádí. Svoboda ovšem zdůrazňuje, že v případě pachové komparace nelze absenci pozitivního výsledku vykládat jako výsledek negativní, neboť takové hodnocení je neopodstatněné vzhledem k tomu, že k tomuto výsledku nemáme od cvičeného psa žádný podnět. Navíc dále svou myšlenku rozvádí tím, že absence pozitivního hodnocení může být způsobena třeba i „podprahovou“ koncentrací pachu,¹⁹³ což je koncentrace pachu, při níž není pes schopen, vzhledem k citlivosti svého čichu, pach zaregistrovat. V případě, že dojde k označení pachové konzervy, kriminalistický expert změní pořadí pachových konzerv a přikročí se k druhému dílčímu porovnání.¹⁹⁴ Označí-li první pes v druhém dílčím porovnání tutéž pachovou konzervu, přistoupí se k dalšímu porovnání s druhým psem,¹⁹⁵ v opačném případě se postupuje obdobně jako u prvního dílčího porovnání. Stejný průběh mají i dílčí porovnání prováděná druhým psem.

V případě, že je nalezena pachová spojitost mezi porovnávací a porovnávanou pachovou konzervou dvakrát oběma psy, považuje se pachová spojitost za potvrzenou.¹⁹⁶ Výsledek pachové komparace je tudíž pozitivní a kriminalistická identifikace je dovršena.

---

¹⁹¹ Čl. 17 odst. 3 PPP 313/2017.

¹⁹² Čl. 17 odst. 4 PPP 313/2017.

¹⁹³ SVOBODA, Ivo a kolektiv, op. cit. 63, s. 155.

¹⁹⁴ Čl. 17 odst. 5 PPP 313/2017.

¹⁹⁵ Čl. 17 odst. 6 PPP 313/2017.

¹⁹⁶ Čl. 17 odst. 11 PPP 313/2017.

Nicméně na tomto místě je také důležité zdůraznit, že pozitivní výsledek kriminalistické identifikace nemusí znamenat, že daná osoba spáchala trestný čin. Z tohoto výsledku je možné pouze vyvodit, že se daná osoba s největší pravděpodobností nacházela na místě činu či případně přišla do kontaktu s předmětem, z něhož byla pachová stopa sejmuta.¹⁹⁷

Porovnání se zásadně účastní pouze psovod specialista, který je jako jediný se psem přítomen přímo v porovnávací místnosti, a kriminalistický expert, jenž však samotný průběh porovnání sleduje z jiné místnosti, a to zpravidla za pomoci videopřenosu, či případně vše pozoruje z vedlejší místnosti přes jednosměrné zrcadlo. Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 ovšem dále připouští, aby se porovnání účastnil i obhájce či znalec. V případě, že se chce obhájce či znalec porovnání účastnit, musí o to policejní orgán výslovně požádat a žádosti bude vyhověno pouze považuje-li to policejní orgán vzhledem k okolnostem za vhodné, a to po předchozí konzultaci s odborným pracovištěm.¹⁹⁸ Z tohoto ustanovení jasně vyplývá, že ani obhájce ani znalec nemají nárok na účast při porovnání a je pouze na policejním orgánu, zda jejich účast připustí. Porovnání totiž není vyšetřovacím úkonem¹⁹⁹ a oprávnění obhájce dle § 165 odst. 2 trestního řádu se tak na pachovou komparaci nevztahuje. V případě, že je účast znalce či obhájce u porovnání připuštěna, mohou tyto osoby průběh porovnání sledovat pouze prostřednictvím videopřenosu z jiné místnosti.²⁰⁰ Přímo do porovnávací místnosti není znalci ani obhájci přístup umožněn zejména z důvodu předcházení zavlečení jakéhokoli pachu. V souvislosti s tím také považují za nutné zdůraznit, že i v případě pachové komparace platí zásada, že se porovnání nesmí účastnit jakákoli osoba, která byla přítomna při zajišťování pachové stopy v rámci ohledání místa činu či při odebrání pachového vzorku osoby.²⁰¹ Tato zásada je zdůvodňována snahou předejít vytvoření nepravého spojovacího pachu, na jehož základě by služební pes mohl nesprávně určit, že mezi pachovou konzervou porovnávací a pachovou konzervou porovnávanou je spojitost.

Aby mohl být výsledek pachové komparace použit v trestním řízení jako důkaz, je třeba průběh porovnání řádně zdokumentovat. Jak jsem již zmínila výše, Pokyn policejního

---

¹⁹⁷ SUCHÁNEK, Jaroslav, op. cit. 25, s. 189.

¹⁹⁸ Čl. 14 odst. 1 PPP 313/2017.

¹⁹⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2010, sp. zn. 3 Tdo 96/2010, publ. č. 64/2010 Sb. rozh. tr.

²⁰⁰ Čl. 14 odst. 2 PPP 313/2017.

²⁰¹ STRAUS, Jirí a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 117.

prezidenta č. 313/2017 nově vyžaduje, aby byl celý průběh porovnání zaznamenán formou **videodokumentace**. Za pořízení videodokumentace odpovídá kriminalistický expert, který je povinen zaznamenat nejen vlastní porovnání prováděné služebním psem, ale rovněž i rozmísťování příslušných pachových konzerv do řady.²⁰² Díky tomuto opatření lze i v případě, že je namítána neregulérnost průběhu porovnání, dodatečně zjistit, zda byla dodržena všechna stanovená pravidla a tudíž, zda lze výsledek porovnání považovat za věrohodný či nikoli. Kromě videodokumentace zpracovává kriminalistický technik v průběhu porovnání také srovnávací diagram, který graficky znázorňuje průběh pachové zkoušky.²⁰³

Videodokumentace a srovnávací diagram tvoří přílohu odborného vyjádření, které kriminalistický expert po provedení porovnání vypracovává. Trestní řád ani žádný jiný právní předpis neupravuje, co vše by mělo být obsahem odborného vyjádření, a proto jde v praxi vlastně o zjednodušenou variantu znaleckého posudku.²⁰⁴ V případě odborného vyjádření v oboru kriminalistiky odvětví kriminalistické techniky – kriminalistické identifikace osob metodou pachové identifikace Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 pouze vyžaduje, aby odborné vyjádření obsahovalo i informace o atestu psů, o přítomnosti obhájce či znalce při porovnání a o likvidaci či anonymizaci použitých pachových konzerv.²⁰⁵ Po vypracování odborného vyjádření jej podepíše kriminalistický expert a vedoucí oddělení kynologie odboru služby pořádkové policie krajského ředitelství policie a poté je odesláno příslušnému policejnímu orgánu, který si jej vyžádal.²⁰⁶ Odborné vyjádření je před soudem považováno za listinný důkaz a jako takový se při hlavním líčení předloží stranám k nahlédnutí, popřípadě se přečte.²⁰⁷ Shledá-li to soud potřebným, je možné při hlavním líčení vyslechnout kriminalistického technika či psovoda specialistu.

---

²⁰² Čl. 18 odst. 1 písm. b) PPP 313/2017.

²⁰³ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 123.

²⁰⁴ RŮŽIČKA, Miroslav a ZEZULOVÁ, Jana. K problematice vzájemného vztahu znaleckého posudku a odborného vyjádření po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. In: *Trestněprávní revue* [online]. 2004, roč. 3, č. 9, s. 256-263. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxi4s7hfpxgzsgu3a&rowIndex=0> . [cit. 2024-03-05].

²⁰⁵ Čl. 18 odst. 2 PPP 313/2017.

²⁰⁶ Čl. 18 odst. 3, 4 PPP 313/2017.

²⁰⁷ § 112 odst. 2 trestního řádu ve spojení s § 213 odst. 1 a 2 trestního řádu.

3.3. Spolehlivost metody pachové identifikace

Ohledně **spolehlivosti metody pachové identifikace** se dlouhodobě vedou spory. Mnozí odborníci se této metody zastávají a jiní ji zas zatracují. Vzhledem k neshodám odborníků ohledně spolehlivosti této metody vznikají mnohé výzkumy, které se snaží zjistit, zda je metoda pachové identifikace opravdu spolehlivá a jaké jsou její limity. Největší a nejvýznamnější výzkum týkající se této problematiky na našem území prováděl tým vědců z České zemědělské univerzity pod vedením Ludvíka Pince. Některé výsledky tohoto výzkumu jsem již popsala výše, nicméně lze shrnout, že výzkumný tým na základě mnohých experimentů došel k závěru, že metodu pachové identifikace prováděnou dle tehdejších interních předpisů policie nelze považovat za spolehlivou. Mimo tohoto závěru výzkumný tým také navrhl metodiku provádění pachové komparace, při jejímž užití by se mělo dostatečné spolehlivosti metody pachové identifikace dosáhnout. Tato metodika následně sloužila jako jeden z hlavních zdrojů inspirace při tvorbě aktuálně účinného Pokynu policejního prezidenta č. 313/2017. Z této skutečnosti vyvozují, že spolehlivost metody pachové identifikace prováděné dle aktuálně účinného interního předpisu policie se přinejmenším zvýšila oproti předchozímu internímu předpisu.

Jiný výzkum, který se sice primárně nezabýval spolehlivostí metody pachové identifikace ale fenoménem tzv. multiplicity pachové signatury, nicméně lze z něj implicitně dovodit i jeden zásadní poznatek týkající se spolehlivosti metody pachové identifikace, prováděl výzkumný tým Petry Cinkové. V rámci dané studie bylo provedeno celkem 108 pachových komparací a identifikace byla úspěšná v 52 případech.²⁰⁸ Nižší úspěšnost identifikace lze zdůvodnit rozdělením pachových vzorků na více frakcí, přičemž důvod tohoto rozdělení vyplývá z primárního cíle výzkumu, kterým bylo potvrzení existence fenoménu multiplicity pachové signatury. Ovšem z hlediska spolehlivosti metody pachové identifikace je mnohem důležitější závěr, že žádná z identifikací nebyla falešná,²⁰⁹ což zjednodušeně znamená, že pes vždy buď označil cílovou pachovou konzervu, nebo neoznačil žádnou z pachových konzerv, ale nikdy se nestalo, že by chybně označil pachovou konzervu doplňkovou.

---

²⁰⁸ CINKOVÁ, Petra, DOLEŽAL, Petr, PINC, Ludvík a URBAN, Štěpán. Multiplicita lidské pachové signatury. In: NĚMEC, Miroslav a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké kriminalistické konference „Pokroky v kriminalistice 2017“, konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018, s. 27-34. ISBN 978-80-7251-485-4, s 33.

²⁰⁹ *Tamtéž*, s. 33.

Tento závěr považuji z hlediska trestního práva za velmi důležitý, neboť z něj lze vyvodit, že ačkoli nemusí cvičený pes vždy odhalit spojitost mezi pachovými konzervami obsahujícími pach stejné osoby, neoznačí pachovou konzervu s jiným pachem. Výsledek pachové komparace tudíž dle tohoto závěru nikdy nemůže být důkazem usvědčujícím osobu, jejíž pach není v pachové konzervě s otiskem pachové stopy obsažen. Tento poznatek je dle mého názoru velmi zásadní pro posuzování spolehlivosti metody pachové identifikace. Zároveň ovšem zdůrazňuji, že jej vyvozují z výsledků výzkumu Cinkové, jehož primární cíl byl jiný, a proto jej nelze označit za obecně platný a pro jeho potvrzení či případné vyvrácení by musel být uskutečněn další výzkum zaměřený přímo na danou problematiku.

K velmi zajímavým výsledkům došel ve svém dalším výzkumu Ludvík Pinc, který zkoumal pachy monozygotních (jednovaječných) a dizygotních (dvojvaječných) dvojčat. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, zda jsou speciálně cvičení psi schopni rozlišit pachy dvojčat, a to i ve chvíli kdy psovi nejsou pachy předkládány současně.²¹⁰ K porovnání byly použity pachy dvou párů monozygotních dvojčat a dvou párů dizygotních dvojčat, jimž bylo mezi pěti a třinácti lety a vždy byl jeden pár dívek a druhý pár chlapců. Porovnání provádělo deset policejních psů, kteří byli speciálně cvičeni k metodě pachové identifikace. Celkem bylo provedeno dvanáct pachových komparací, přičemž každá se skládala ze dvou kontrolních porovnání a tří dílčích porovnání. Všichni psi zvládli rozlišit pachy jednovaječných i dvojvaječných dvojčat, a to při všech porovnáních.

Výsledky této studie jednoznačně potvrdily Pincovu hypotézu, že speciálně vycvičení psi jsou schopni rozpoznat i jednovaječná dvojčata, byť bydlí ve stejné domácnosti a jedí stejnou stravu.²¹¹ Zobecním-li tento poznatek, lze z výzkumu vyvodit, že neexistují dvě osoby, které by měly zcela shodný pach a které by tudíž na základě této odlišnosti v pachu nebyli speciálně cvičení psi schopni od sebe rozeznat. Dále si mimo jiné také dovoluji upozornit na fakt, že ani v tomto výzkumu nebylo zaznamenáno žádné falešné označení, což jen podporuje poznatek, který jsem formulovala na základě výzkumu Cinkové. V obou výzkumech navíc bylo postupováno obdobně jako při olfaktorické komparaci prováděné Policií České republiky, zejména byla dodržena zásada *double-blind* a byli použiti speciálně cvičení služební psi, konkrétně němečtí ovčáci. Z těchto poznatků

---

²¹⁰ PINC, Ludvík, BARTOŠ, Luděk, RESLOVÁ, Alice a KOTRBA, Radim, op. cit. 166.

²¹¹ *Tamtéž.*

Ize dle mého názoru vyvodit, že s obdobnou spolehlivostí je prováděna i olfaktorická komparace v rámci běžné kriminalistické praxe v České republice. Z pohledu spolehlivosti metody pachové identifikace by byl poznatek, že psi i v běžné kriminalistické praxi nikdy falešně neoznačí jakoukoli jinou pachovou konzervu než tu, která obsahuje shodný pach, velmi zásadní. Tento poznatek zároveň považuji za velmi silný argument pro zastánce této metody a její spolehlivosti a rovněž pro častější užití metody pachové identifikace jako důkazního prostředku v rámci trestního řízení.

Metodou pachové identifikace a její spolehlivosti se zabývají i výzkumy některých zahraničních odborníků. Jedním z nich je i Tadeusz Jezierski, který provedl velmi zajímavý výzkum, v němž se snažil zjistit, zda psi stejně spolehlivě identifikují ženy i muže, či zda některé z pohlaví identifikují spolehlivěji.²¹² Při výzkumu bylo použito celkem šest psů rasy německý ovčák. Tito psi byli speciálně vycvičeni pro účely tohoto výzkumu tak, aby načichali pach zajištěný z ruky osoby, následně stejný pach vyhledali v řadě pěti pachových konzerv a označili jej sednutím či zalehnutím. Celkem bylo provedeno 2523 porovnání, při nichž byly v řadě jenom pachy osob mužského pohlaví, 1152 porovnání, při nichž byly naopak v řadě pouze pachy osob ženského pohlaví, a 996 porovnání, při nichž byly v řadě v různém poměru zastoupeny pachy obou pohlaví.

Dle výsledků tohoto výzkumu je metoda pachové identifikace spolehlivější patří-li porovnávané pachy ženám. Psi v případě porovnávání pachů žen častěji určovali správně shodné dvojice pachů a zároveň mnohem méněkrát obešli celou řadu bez označení jakékoli pachové konzervy. Jezierski předpokládá, že tento výsledek je způsoben buď rozdíly v chemickém složení pachu, což umožňuje jednodušší identifikaci pachů patřících ženám, nebo druhou možností je dle něj vyšší pachová atraktivita ženských pachů pro psy. Jezierski ovšem dále konstatuje, že pro určení kritéria, které je v tomto případě rozhodné, je třeba učinit další výzkumy.²¹³ Ačkoli tento výzkum obecně z hlediska spolehlivosti pachové identifikace nepřináší příliš relevantní data a porovnává pouze spolehlivost ve vztahu k určitým skupinám osob, shledávám jej zajímavým z hlediska poznání, jaké další faktory mohou ovlivňovat

---

²¹² JEZIERSKI, Tadeusz, SOBCZYŃSKA, Magdalena, WALCZAK, Marta, GORECKA-BRUZDA, Aleksandra a ENSMINGER, John. Do Trained Dogs Discriminate Individual Body Odors of Women Better than Those of Men?. In: *Journal of forensic sciences* [online]. 2012, roč. 57, č. 3, s. 647-653. ISSN 0022-1198, s. 647. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1111/j.1556-4029.2011.02029.x>. [cit. 2023-11-14].

²¹³ *Tamtéž*, s. 652.

přesnost a spolehlivost metody a myslím si, že obdobným směrem by se v budoucnu mohly odebírat i další výzkumy.

Poslední výzkum, který v souvislosti se spolehlivostí metody pachové identifikace ještě zmíním, se zabýval výcvikem psů pro účely metody pachové identifikace. Cílem výzkumu konkrétně bylo poskytnout popis jednotlivých kroků výcviku, který vede k vysoké úspěšnosti metody pachové identifikace.²¹⁴ Výzkumný tým Sophie Marchal se při výzkumu inspiroval metodami, které při výcviku psů používá i francouzská policie. Celkem se studii zúčastnilo třináct psů, z nichž devět bylo rasy německý ovčák a zbylí čtyři byli belgičtí ovčáci. Marchal ve studii popisuje jednotlivé etapy výcviku, který celkově trval 18-20 měsíců v závislosti na rychlosti učení jednotlivých psů. Výcvik psů probíhal pět dní v týdnu. Každý den tréninku pes absolvoval celkem šest až osm pachových řad o pěti pachových konzervách a při správném označení byl odměněn pamlskem či hračkou. I po absolvování prvotního tréninku byli psi nadále trénováni, byť již souběžně s prováděním metody pachové identifikace pro účely trestního řízení. Celkem byli psi sledováni více než deset let.

Dle výsledků tohoto výzkumu se s přísným průběžným tréninkem zvyšuje i citlivost a spolehlivost psů, a to až na 90% úspěšnost při nalézání shodných pachů a zároveň ve zbylých deseti procentech případů nedochází k žádným falešným označením.²¹⁵ I v tomto výzkumu se došlo k obdobným závěrům ohledně nulového výskytu falešných označení jako tomu bylo ve výše zmíněných výzkumech z českého prostředí. Tudíž si dovoluji konstatovat, že obdobné spolehlivosti olfaktorické identifikace jako u nás se dosahuje i v jiných zemích, v tomto případě je to konkrétně ve Francii, a výsledky dosažené v českých výzkumech lze prohlásit na základě tohoto srovnání za věrohodné. Velmi zajímavým poznatkem je také skutečnost, že během prvotního výcviku byla provedena všechna falešná označení pouze psy rasy belgický ovčák a žádné falešné označení nebylo provedeno německými ovčáky. K tomuto poznatku ještě připomenu, že českou policií jsou ponejvíce využíváni právě němečtí ovčáci, kteří jsou obecně považováni za nejspolehlivější rasu psa pro kriminalistickou identifikaci na základě pachu.

---

²¹⁴ MARCHAL, Sophie, BREGERAS, Olivier, PUAUX, Didier, GERVAIS, Rémi a FERRY, Barbara, op. cit. 168.

²¹⁵ *Tamtéž.*

Ačkoliv jsou prováděny mnohé vědecké výzkumy, na základě jejichž poznatků se i do policejních postupů přenáší různé změny, které zvyšují spolehlivost, a naopak zmenšují chybovost metody pachové identifikace, stále nejsou výsledky kriminalistické olfaktoriky přijímány bezvýhradně.²¹⁶ Nejčastěji je namítána **subjektivnost** této metody, neboť porovnání provádí pes, kterého nelze nijak vyslechnout ani jinak zjistit na základě čeho dospěl k danému výsledku. Toto je také povětšinou uváděno jako největší nevýhoda kriminalistické olfaktoriky oproti kriminalistické olfaktorice, která umožňuje zachycení svých výsledků v grafech či jinými jednoduše porovnatelnými způsoby.

Nicméně i metodu pachové identifikace za pomoci cvičených psů lze alespoň do určité míry **objektivizovat**. Této částečné objektivizace lze dosáhnout například zvýšením počtu pachových konzerv v řadě či jejich obměnou za jiné v jednotlivých dílčích porovnáních, vícerym opakováním porovnání s pozmeněným pořadím pachových konzerv, či použitím více psů nezávisle na sobě.²¹⁷ Těmito opatřeními lze výrazně snížit pravděpodobnost náhodného označení stejné pachové konzervy ve všech prováděných porovnáních. Jezierski na základě výpočtu, který formulovali Koziol se Sutowskim, pro příklad uvádí, že je-li v řadě o šesti postech jeden cílový vzorek a jsou-li použiti tři psi, přičemž každý provádí tři dílčí porovnání, tak pravděpodobnost, že při všech dílčích porovnáních bude náhodně označena shodná pachová konzerva, je 0,000000099.²¹⁸ Z tohoto příkladu je jasně viditelné, že pravděpodobnost vícereho náhodného označení stejné pachové konzervy při respektování výše vyjmenovaných opatření je velmi nízká a že nedostatky způsobené subjektivním charakterem této metody lze poměrně úspěšně eliminovat.

Metodu pachové identifikace lze však zdokonalit i dalšími opatřeními. Poměrně často je například zmiňována změna materiálů, pomocí nichž jsou otisky pachových stop, respektive pachové vzorky osob zajišťovány. Největší výhodou nově zmiňovaných materiálů je, že oproti v současnosti užívanému Aratexu mají lepší adsorpční schopnosti. Mezi tyto materiály řadíme například syntetickou tkaninu s vrstvou aktivního uhlí, jež se používá do filtrů ochranných masek,²¹⁹ nanotextilie či sklo.²²⁰ Dalšími opatřeními může být kupříkladu zkvalitnění manipulace s pachovými nosiči, zlepšení metod odběru

---

²¹⁶ URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík, op. cit. 34, s. 316.

²¹⁷ PORADA, Viktor a VAVERA, František, op. cit. 11, s. 146-147.

²¹⁸ JEZIERSKI, Tadeusz, op. cit. 175, s. 285.

²¹⁹ KLOUBEK, Martin a STRAUS, Jiří, op. cit. 1, s. 199.

²²⁰ URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík, op. cit. 34, s. 316.

pachových vzorků osoby i otisků pachových stop či zpřísnění pravidel pro výběr psů a psůvodů.²²¹

Dle mého názoru lze považovat metodu pachové identifikace za spolehlivou. Má důvěra v tuto metodu vychází zejména z výsledků vědeckých výzkumů, na jejichž základě vyvozuji, jak jsem již uvedla výše, že byť není cvičený pes vždy schopen najít souvislost mezi dvěma shodnými pachy, tak je pravděpodobnost vícero falešného označení pachové konzervy s jiným pachem poměrně nízká. Naopak si myslím, že výsledky některých jiných expertíz, které jsou běžně uznávány jako důkazy v trestních řízeních, mohou mít za určitých okolností obdobnou či dokonce i vyšší míru chybovosti, a přesto je jejich spolehlivost obecně přijímána. Navíc si myslím, že aktuálně účinné interní předpisy policie, zejména Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, již splňují všechny mezinárodní standardy, což dle mého názoru dostatečně svědčí ve prospěch spolehlivosti postupů v nich stanovených. V neposlední řadě je můj názor podpořen skutečností, že nejčastěji uváděný a zřejmě i nejpádnější důvod zpochybňování spolehlivosti metody pachové identifikace, tedy její subjektivnost, lze relativně jednoduše eliminovat, jak jsem také již uvedla výše. Z tohoto důvodu nedokážu nalézt žádný podstatný důvod, proč by metoda pachové identifikace neměla být považována za metodu spolehlivou.

---

²²¹ *Tamtéž*, s. 316.

4. Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení

4.1. Právní úprava metody pachové identifikace včetně několika úvah

de lege ferenda

„**Dokazováním** v trestním právu procesním rozumíme zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, jehož úkolem je umožnit poznání skutečností důležitých pro rozhodnutí, tedy vyhledat důkazy o nich, tyto důkazy provést, získané poznatky procesně zajistit a zhodnotit.“²²² Tato procesní činnost orgánů činných v trestním řízení je velmi důležitá, neboť umožňuje dosáhnout primárního účelu trestního řízení, kterým je náležité zjištění trestných činů a následné spravedlivé potrestání pachatelů podle zákona.²²³ Zjednodušeně lze říci, že cílem dokazování je rekonstrukce skutkového děje, která je potřebná pro rozhodnutí soudu v dané věci.²²⁴ Stav věci by měl být v souladu se zásadou materiální pravdy zjištěn tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení.²²⁵

Jedním z nejdůležitějších pojmů důkazního práva, který je třeba si vydefinovat, je **důkazní prostředek**. „*Důkazním prostředkem je způsob, jímž orgán činný v trestním řízení důkazy čerpá (výslech svědka, provedení listinného důkazu atd.) z jejich nosičů (zdrojů – paměť svědka, listina samotná). Je to určitá právní forma, jejímž prostřednictvím orgán činný v trestním řízení nabývá potřebných poznatků.*“²²⁶ Ačkoliv jsou mnohé důkazní prostředky upraveny v trestním řádu, konkrétně v části první společná ustanovení, hlavně páté dokazování, metoda pachové identifikace osob zde dosud jako důkazní prostředek kodifikována není.²²⁷ Chmelík navíc dodává, že skutečnost, že metoda pachové identifikace postrádá zákonem

---

²²² JELÍNEK, Jiří. Obecné výklady o důkazech. In: JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s. 397-431. ISBN 978-80-7502-550-0, s. 402.

²²³ § 1 odst. 1 trestního řádu.

²²⁴ FENYK, Jaroslav. Metoda pachové identifikace v judikatuře Ústavního soudu. In: *Kriminalistika*. 2016, roč. 49, č. 3, s. 163-174. ISSN 1210-9150, s. 164.

²²⁵ § 2 odst. 5 trestního řádu.

²²⁶ FENYK, Jaroslav a PROVAZNÍK, Jan. Obecné výklady o důkazech. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRÍVNA, Tomáš a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 343-375. ISBN 978-80-7598-306-0, s. 346.

²²⁷ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 127.

upravený procesní postup, je jedním z těžišť názorových střetů týkajících se této metody.²²⁸ Metoda pachové identifikace a postup jejího provádění jsou upraveny pouze interními neboli vnitřními předpisy policie, zejména již výše zevrubně popsáním Pokynem policejního prezidenta č. 313/2017. Nicméně v souvislosti s tím je důležité zdůraznit, že vnitřní předpisy nejsou obecně závazné, a tudíž nejsou považovány za pramen práva. Skutečnost, že je tato metoda upravena pouze vnitřními předpisy, je poměrně často kritizována, neboť interní předpisy zavazují pouze omezený okruh adresátů v rámci vztahů nadřízenosti a podřízenosti. V tomto případě se jedná o vztah nadřízenosti a podřízenosti uvnitř policejního sboru. Těmito interními předpisy tudíž nejsou při svém rozhodování vázáni ani soudci, kteří jsou vázáni pouze zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu.²²⁹

Jedním z kritiků absence zákonné úpravy metody pachové identifikace jako důkazního prostředku je i Hanuš, který o absenci této úpravy mluví jako o mezeře trestněprocesního předpisu a při užití této metody jako důkazního prostředku navrhuje aplikovat „*per analogiam*“ úpravu rekognice.²³⁰ Nicméně pro srovnání je také nutné říci, že úprava metody pachové identifikace je v mnohých zemích obsažena pouze v resortních (často policejních) předpisech a nikoliv v trestním řádu či jiném zákonu,²³¹ což se shoduje s úpravou v České republice. Mezi těmito zeměmi lze zmínit například Rumunsko, Lotyšsko, Polsko či Francii.²³²

Kritici absence zákonné úpravy metody pachové identifikace poměrně často argumentují skutečností, že některé obdobné kriminalistické metody byly zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1.1.2002 do trestního řádu včleněny. Tímto zákonem byl v hlavě páté trestního řádu vytvořen oddíl třetí, který upravuje „některé zvláštní způsoby dokazování“.²³³

²²⁸ CHMELÍK, Jan. Sporné způsoby opatřování důkazů v trestním řízení. In: CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018, s. 171-200. Edice EUpress. ISBN 978-80-7408-175-0, s. 189.

²²⁹ Čl. 95 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²³⁰ HANUŠ, Libor. Náležitosti důkazního prostředku srovnávací pachovou zkouškou (s přihlédnutím k nálezu Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV. ÚS 10/02). In: *Bulletin advokacie* [online]. 2004, roč. 15, č. 1, s. 46-60. ISSN 1805-8280, s. 55-56. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_01.pdf. [cit. 2023-02-27].

²³¹ FENYK, Jaroslav, op. cit. 224, s. 168.

²³² BUREŠ, Michal a kolektiv, op. cit. 162, s. 66.

²³³ VANTUCH, Pavel. Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení. In: *Trestněprávní revue* [online]. 2008, roč. 7, č. 4, s. 106-111. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?>

Mezi tyto zvláštní způsoby dokazování byla zařazena rekognice, konfrontace, rekonstrukce, vyšetřovací pokus a prověrka na místě. Začleněním těchto kriminalistických metod do nově vzniklého oddílu v trestním řádu bylo tudíž jasně deklarováno, že i přesto, že se jedná o kriminalistické metody, jde současně také o úkony v trestním řízení.²³⁴ Kritici absence zákonné úpravy metody pachové identifikace se shodují, že metoda pachové identifikace měla být, stejně jako některé další kriminalistické metody, již s novelizací trestního řádu z roku 2001 mezi zvláštní způsoby dokazování také zařazena. Jedním z argumentů pro toto zařazení je mimo jiné i skutečnost, že olfaktorická komparace v sobě ukrývá jak prvky rekognice, tak prvky vyšetřovacího pokusu, přičemž tyto kriminalistické metody byly mezi vyšetřovací úkony zařazeny.²³⁵

Někteří odborníci i v současnosti zastávají názor, že začlenění metody pachové identifikace do oddílu „některé zvláštní způsoby dokazování“ by bylo nanejvýš vhodné.²³⁶ Nicméně oproti tomu někteří jiní odborníci již postupně ustupují od názoru, že je potřeba metodu pachové identifikace v trestním řádu upravit. K této druhé skupině se přiklání i Straus s Kloubkem, dle jejichž názoru již není otázka zákonné úpravy metody pachové identifikace aktuální, neboť olfaktorická komparace již nespadá pod obor kriminalistické taktiky jako tomu bylo dříve. Nyní je již metoda pachové identifikace řazena mezi odvětví kriminalistické techniky, a proto není její zákonná úprava nezbytná, což Straus s Kloubkem dovozují i ze skutečnosti, že ani jiná odvětví kriminalistické techniky v trestním řádu kodifikována nejsou.²³⁷ S tímto názorem v zásadě souhlasím, neboť je pravdou, že v trestním řádu není upravena daktyloskopie, kriminalistická balistika, trasologie, kriminalistická biologie, mechanoskopie ani žádné jiné odvětví kriminalistické techniky, a tudíž nevidím důvod, proč by měla být speciálně upravena zrovna metoda pachové identifikace. Nicméně i přesto si myslím, že by bylo vhodné, zejména s ohledem na četnost užití

[documentId=nrptembqhbpxi4s7grpxgxzrga3a&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search](#). [cit. 2023-02-27].

²³⁴ *Tamtéž*.

²³⁵ TERYNGEL, Jiří, op. cit. 182, s. 9.

²³⁶ Srov. TERYNGEL, Jiří, op. cit. 182, s. 14; VANTUCH, Pavel, op. cit. 233 či MAZÁK, Josef. Důkaz pachovou zkouškou v trestním řízení. In: *Trestněprávní revue* [online]. 2009, roč. 8, č. 3, s. 70-75. ISSN 1213-5313. Dostupné z: [https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?](https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhbpxi4s7gnpxgxzrga&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search)

[documentId=nrptembqhbpxi4s7gnpxgxzrga&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search](#). [cit. 2023-02-27].

²³⁷ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 127.

této metody jako důkazního prostředku v trestním řízení, alespoň jasně v trestním řádu formulovat, že olfaktorická komparace je přípustným důkazním prostředkem.

K obdobnému názoru došla i pracovní Komise pro nový trestní řád. Tato komise zařadila v návrhu nového trestního řádu do demonstrativního výčtu důkazních prostředků i provedení pachové zkoušky.²³⁸ V návrhu je navíc nově odebrání vzorků pachových stop zmiňováno i mezi úkony, k jejichž provedení je policejní orgán oprávněn v rámci prověřování.²³⁹ Ačkoliv je již aktuálně v souladu se soudní judikaturou přijímáno, že pachová zkouška je přípustným důkazním prostředkem a rovněž že policejní orgán je oprávněn zajišťovat pachové stopy v rámci prověřování, myslím si, že takto jednoznačně formulovaná zákonná úprava by byla vhodná. Mimo jiné by nová úprava taktéž verifikovala závěry, k nimž došly soudy v rámci své judikatury. I z tohoto důvodu mi přijde jako velká škoda, že návrh nového trestního řádu, nebyl nakonec ani předložen vládě, a tudíž bude tato úprava v trestním řádu i nadále chybět.

Nyní se již vrátím od úvah *de lege ferenda* k platné právní úpravě. Jak jsem již zmínila výše, metoda pachové identifikace osob není v trestním řádu mezi důkazní prostředky explicitně zařazena. Nicméně ačkoliv zde výslovně jmenována není, lze z § 89 odst. 2 trestního řádu vyvodit, že i metoda pachové identifikace osob může být považována za důkazní prostředek. Toto ustanovení totiž říká, že za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci,²⁴⁰ a následuje výčet důkazních prostředků. Tento výčet je však pouze demonstrativní, a proto lze považovat za důkazní prostředky i prostředky zde nevyjmenované, splňují-li prve stanovenou podmínku. Tuto myšlenku dále rozvádí a konkretizuje Púry, dle něhož v podstatě žádný úkon, který může přispět k objasnění věci, nelze apriorně vyloučit z okruhu přípustných důkazních prostředků pouze proto, že jde o úkon určitého druhu a že jej zákon výslovně neupravuje. Důkazní prostředek musí pouze splňovat obecné náležitosti úkonu dle trestního řádu a být způsobilý k prokázání skutečností důležitých

---

²³⁸ § e1 odst. 2 návrhu zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Rekodifikace trestního práva procesního* [online]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/12681/729664/nov%C3%BD+trestn%C3%AD+%C5%99%C3%A1d.doc/af836c7c-6fb9-4dbe-88b4-5061aeffa908>. [cit. 2023-07-18].

²³⁹ § x7 odst. 1 písm. h) návrhu zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Rekodifikace trestního práva procesního* [online]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/12681/729664/nov%C3%BD+trestn%C3%AD+%C5%99%C3%A1d.doc/af836c7c-6fb9-4dbe-88b4-5061aeffa908>. [cit. 2023-07-18].

²⁴⁰ § 89 odst. 2 trestního řádu.

pro trestní řízení.²⁴¹ Na základě splnění těchto podmínek lze mezi důkazní prostředky zařadit například obrazový či zvukový záznam, vyšetření metodou DNA či využití mikrostop. Obě tyto podmínky rovněž splňuje i metoda pachové identifikace osob, a proto ji lze považovat za přípustný důkazní prostředek dle trestního řádu.

Ačkoliv ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu mluví o důkazu, lze poměrně jednoznačně dovodit, že je zde myšleno, že za důkazní prostředek může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci. Toto lze vyvodit mimo jiné i z demonstrativního výčtu důkazních prostředků, který na tuto část ustanovení navazuje. V trestním řádu nejsou důsledně používány pojmy důkazní prostředek, důkaz a pramen důkazu, které jsou v teorii dokazování rozlišovány. Dle názoru Púryho však tato skutečnost v praxi nečiní žádné problémy, neboť existuje úzká souvislost mezi těmito pojmy.²⁴²

Pojem **důkaz**, který je nesprávně použit v ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu, lze definovat jako „výsledek činnosti orgánu činného v trestním řízení při dokazování.“²⁴³ Za důkaz lze tudíž považovat až konkrétní poznatek orgánu činného v trestním řízení, který potvrzuje existenci či neexistenci určité okolnosti a který je důležitý pro rozhodnutí soudu o zavinění. V případě kriminalistické olfaktoriky je za důkaz považováno zjištění, zda byla či nebyla na místě spáchání trestného činu, či případně na jiném místě, zjištěna přítomnost pachu, který má individuální charakteristiku konkrétní osoby.²⁴⁴ Přítomnost pachu ovšem nepotvrzuje, že daná osoba trestný čin spáchala ale pouze skutečnost, že se tato osoba pravděpodobně v blíže neurčené době dostala do kontaktu s předmětem, ze kterého byla následně pachová stopa zajištěna. Oproti tomu nezjištěná přítomnost pachu nemusí vždy znamenat, že se určitá osoba na daném místě nevyskytovala, a tudíž že nemůže být pachatelem. Negativní výsledek porovnání může být způsoben například i tím, že otisk pachové stopy neměl dostatečnou koncentraci, a proto jej pes nebyl schopen ztotožnit s pachovým vzorkem osoby.

---

²⁴¹ PÚRY, František. § 89 Obecné ustanovení. In: ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš a kolektiv. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, 4700 s. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4ytimk7obtdcmjt>. [cit. 2023-11-28].

²⁴² *Tamtéž.*

²⁴³ *Tamtéž.*

²⁴⁴ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 133.

„**Pramenem důkazů** jsou nositelé informace, z níž se čerpá poznatek, který je předmětem dokazování.“²⁴⁵ Těmito nositeli informací mohou být osoby či věci. Dle toho, zda je nositelem dané informace osoba či věc, rozlišujeme důkazní prostředky na důkazní prostředky věcné a důkazní prostředky osobní. V případě kriminalistické olfaktoriky je pramenem důkazu pachová stopa vytvořená člověkem na místě nebo pachová stopa předmětů souvisejících s vyšetřovanou událostí nebo s jejich účastníkem.²⁴⁶ Kriminalistická olfaktorika je dle výše zmíněného dělení považována za důkazní prostředek věcný.

Posledním z pojmů rozlišovaných teorií je důkazní prostředek, který jsem vydefinovala na začátku této kapitoly. Jak jsem taktéž již zmínila výše, za důkazní prostředek je považována i kriminalistická olfaktorika. Definicí kriminalistické olfaktoriky jako důkazního prostředku formuluje Straus s Kloubkem následovně: „*Kriminalistická olfaktorika je důkazním prostředkem, který je založen na ohledání místa nebo doličných věcí souvisejících s vyšetřovanou událostí, z nichž je sejmuta a zajištěna pachová stopa osob formou pachové konzervy. Dále vychází z odběru a fixace pachového vzorku osoby, jejíž kontakt s místem nebo předmětem souvisejícím s vyšetřovanou událostí má být dokázán, a to rovněž formou pachové konzervy. Cílem je prostřednictvím kriminalistické komparace zjistit nebo vyloučit individuální pachovou shodu mezi porovnávanými pachovými konzervami.*“²⁴⁷

Ač jsme již došli k poznatku, že kriminalistická olfaktorika je v obecné rovině přípustným důkazním prostředkem, hodnocení konkrétních poznatků z ní vzešlých závisí vždy na tom, jak tyto poznatky posoudí příslušný soudce. Při **hodnocení důkazů** má soudce vycházet ze zásady volného hodnocení důkazů, podle níž mají orgány činné v trestním řízení hodnotit důkazy dle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.²⁴⁸ Orgány činné v trestním řízení hodnotí jednotlivé důkazy z hlediska jejich zákonnosti, závažnosti a pravdivosti. Při hodnocení z hlediska zákonnosti se zkoumá hlavně přípustnost tohoto důkazního prostředku a taktéž, zda byl důkaz získán postupem souladným s právními předpisy. U závažnosti důkazu se zkoumá jeho upotřebitelnost pro zjištění skutkového stavu. Závažnost tudíž vypovídá o tom, do jaké míry daný důkaz vzhledem ke svému obsahu poskytuje přímé či nepřímé poznatky

²⁴⁵ PÚRY, František, op. cit. 241.

²⁴⁶ STRAUS, Jirí a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 130.

²⁴⁷ *Tamtéž*, s. 131.

²⁴⁸ § 2 odst. 6 trestního řádu.

o předmětu důkazu.²⁴⁹ Hodnocením z hlediska pravdivosti důkazu je vyjádřeno, které závažné okolnosti, o nichž důkaz podává zprávu, lze považovat za existující a dokázané v souladu se skutečností. Míra pravdivosti důkazu zároveň určuje i jeho věrohodnost.²⁵⁰ Celkové hodnocení důkazu v podstatě určuje důkazní moc tohoto důkazu,²⁵¹ neboť trestní řád žádná pravidla stanovující důkazní sílu jednotlivých důkazů neobsahuje. Soud je povinen ve svém rozhodnutí odůvodnit hodnocení jednotlivých důkazů a popsat i úvahy, kterými se při hodnocení důkazu řídil, a to tak, aby byla vyloučena jeho libovůle při hodnocení důkazů.²⁵²

V předchozím odstavci jsem obecně popsala, jak orgány činné v trestním řízení hodnotí jednotlivé důkazy, respektive spíše jak by je hodnotit měly. U jednotlivých důkazních prostředků se však dají vyzorovat určité okolnosti, ke kterým by orgány činné v trestním řízení měly přihlížet a které jsou pro hodnocení důkazů získaných prostřednictvím daného důkazního prostředku specifické. Nejinak je tomu i u olfaktorické komparace, u níž se při hodnocení přihlíží zejména k předmětu a místu, z něhož byla pachová stopa sejmuta,²⁵³ dále se bere na zřetel také to, zda byl nalezen pouze ojedinělý otisk pachové stopy nebo bylo nalezeno více takových otisků, u kolika z těchto otisků byla zjištěna shoda s pachovým vzorkem osoby či s jakým časovým odstupem došlo ke zjištění této shody.²⁵⁴ Při hodnocení výsledků pachové komparace rovněž „*hraje důležitost dodržování veškerých komponentů procesního zajištění, včetně dokumentace způsobu provádění dle odborných doporučení a dokumentace podmínek, za kterých byl odběr pachové stopy nebo pachový vzorek osoby prováděn.*“²⁵⁵ Vždy je však také třeba posuzovat výsledek pachové zkoušky v souvislosti s obsahem ostatních důkazů vztahujících se k dokazované skutečnosti.²⁵⁶ Všechna výše popsaná kritéria by měl v ideálním případě soudce, či případně jiný orgán činný

---

²⁴⁹ PÚRY, František, op. cit. 241.

²⁵⁰ *Tamtéž.*

²⁵¹ JELÍNEK, Jiří, op. cit. 222, s. 430.

²⁵² VANTUCH, Pavel, op. cit. 233.

²⁵³ MAZÁK, Josef. Důkaz pachovou zkouškou v trestním řízení. In: *Trestněprávní revue* [online]. 2009, roč. 8, č. 3, s. 70-75. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhfpxi4s7gnpxgxzga&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2023-02-27].

²⁵⁴ TERYNGEL, Jiří, op. cit. 182, s. 14.

²⁵⁵ KREJČÍ, Zdeněk, op. cit. 69, s. 93.

²⁵⁶ *Tamtéž*, s. 88.

v trestním řízení, vzít v potaz, hodnotí-li důkaz získaný prostřednictvím olfaktorické komparace, a teprve následně na základě tohoto zhodnocení rozhodovat.

4.2. Metoda pachové identifikace osob v judikatuře

Nyní se již dostávám od právní úpravy metody pachové identifikace k soudnímu pohledu na tuto metodu a taktéž k vývoji, kterým vnímání této metody, respektive důkazů, z níž vzešlých, v judikatuře soudů prošlo. Poměrně dlouhou dobu byla v judikatuře soudů metoda pachové identifikace považována pouze za operativně-taktickou pomůcku pro objasňování trestné činnosti, jež sloužila jenom jako indicie pro orientaci a pro další zaměření práce vyšetřovatelů.²⁵⁷ Vantuch uvádí, že tento přístup převažoval v letech 1962-1995 a na některých soudech ojediněle přetrvával dokonce až do roku 2001.²⁵⁸

Poměrně velký posun ve vnímání metody pachové identifikace přinesl **nález Ústavního soudu ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I. ÚS 394/97**. Tento nález je dodnes jedním z nejčastěji citovaných judikátů zabývajících se pachovými stopami a jejich hodnocením.²⁵⁹ Jeho význam tkví mimo jiné i v tom, že řeší poměrně mnoho do té doby komplexně neřešených problematických aspektů spojených s těmito stopami, jejich hodnocením i způsobem provádění metody pachové identifikace.

Dle mého názoru jsou nejdůležitější závěry ohledně metody pachové identifikace shrnuty v druhé části právní věty tohoto nálezu, která říká: „*Ústavní soud nezpochybňuje obecnou věrohodnost samotného důkazu pachovou zkouškou (přestože tento důkaz v teorii i v praxi trestního řízení nebývá přijímán jednoznačně a bezvýhradně); na základě tohoto důkazu je však možno pouze dospět k závěru, že stěžovatel se v blíže neurčené době s největší pravděpodobností v bytě poškozeného nacházel, nelze z něj však jednoznačně a bez důvodných pochybností dovodit, že právě stěžovatel se dopustil trestného činu, za který byl trestně stíhán a později i odsouzen.*“²⁶⁰ V této právní větě Ústavní soud poprvé formuloval názor nezpochybňující obecnou věrohodnost důkazu pachovou zkouškou,²⁶¹

²⁵⁷ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR Tpj 97/1988 (Rt 2/1988), publ. Bulletin Nejvyššího soudu ČSSR, ročník 1989, číslo 1, s. 27. cit. In: STRAUS, Jiří a KREJČÍ, Zdeněk, op. cit. 33, s. 19.

²⁵⁸ VANTUCH, Pavel, op. cit. 233.

²⁵⁹ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 140.

²⁶⁰ Nálež Ústavního soudu ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I ÚS 394/97, publ. 28/1998 SbNU.

²⁶¹ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 141.

čímž se odklonil od dřívějšího názoru soudů, že pachová zkouška je pouze operativně-taktickou pomůckou a nikoli důkazním prostředkem. Soud v ní zároveň potvrdil, že v obecné rovině lze tento důkazní prostředek považovat za věrohodný. Ústavní soud ovšem hned v následující větě zdůraznil, že jediným poznatkem, který lze za pomoci metody pachové identifikace získat, je skutečnost, zda se určitá osoba v blíže neurčeném čase pravděpodobně nacházela na daném místě či nikoli. Z této skutečnosti však soud nemůže dovodit, zda daná osoba trestný čin spáchala nebo ne. Nejde tak o důkaz, z něhož by mohl soud jasně určit vinu obviněného. Tento názor Ústavního soudu byl ostatními senáty sice dále precizován, nicméně v podstatě se dodnes nezměnil.²⁶²

Další neméně důležité závěry jsou obsaženy i v třetí části právní věty tohoto nálezu, která říká: „Podle své ustálené judikatury Ústavní soud zásadně nepřehodnocuje „hodnocení důkazů“ provedené obecnými soudy. V souzené věci však podle jeho přesvědčení obecné soudy zjevně nedostatečným rozsahem provedeného dokazování – jestliže odsuzující rozsudek opřely fakticky o jediný nepřímý a navíc pouze podpůrný důkaz a zamítly provedení důkazů dalších – porušily stěžovatelova základní práva a svobody, protože svým postupem extrémně vybočily z mezí ústavnosti.“²⁶³ V této části právní věty Ústavní soud zdůvodňuje, proč se rozhodl vybočit ze zásady, dle níž nehodnotí důkazy provedené obecnými soudy, nicméně dle mého názoru je mnohem podstatnější skutečnost, že Ústavní soud zařadil důkaz získaný prostřednictvím metody pachové identifikace mezi důkazy nepřímé a podpůrné.

Při dělení důkazů na důkazy přímé a nepřímé vychází teorie z dělení důkazů dle vztahu k dokazované skutečnosti. **Důkazem přímým** je takový důkaz, který přímo potvrzuje či vyvrací dokazovanou skutečnost.²⁶⁴ Oproti tomu **důkazem nepřímým** neboli také indicií je důkaz, jenž dokazuje jinou skutečnost, z níž je však možné usuzovat, zda se stala či nestala skutečnost, o jejíž důkaz jde.²⁶⁵ Fenyk ovšem zdůrazňuje, že nepřímé důkazy nejsou ve vztahu k důkazům přímým *apriori* podřadné, neboť je jimi možno prokázat vinu stejně jako důkazy přímými, nicméně to je možné pouze za podmínky, že uzavřený a nijak nepřerušovaný řetězec těchto důkazů jinou alternativu než vinu nepřipouští.²⁶⁶ Mezi důkazy nepřímé řadí výsledky pachové komparace nejen výše specifikovaný nález Ústavního soudu, ale i další dnes

²⁶² *Tamtéž*, s. 141.

²⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I ÚS 394/97, publ. 28/1998 SbNU.

²⁶⁴ JELÍNEK, Jiří, op. cit. 222, s. 424.

²⁶⁵ *Tamtéž*, s. 424.

²⁶⁶ FENYK, Jaroslav, op. cit. 224, s. 165.

již ustálená judikatura soudů.²⁶⁷ Mičkal pro srovnání taktéž uvádí, že i jiné metody kriminalistické techniky, které spočívají v nálezů stopy na místě činu a následném ztotožnění této stopy s konkrétní osobou, představují pouze nepřímý důkaz, a proto zařazení výsledků pachové komparace mezi důkazy nepřímé tento důkaz nijak neznevýhodňuje. Jako příklad nepřímých důkazů získaných za pomoci jiných metod kriminalistické techniky Mičkal zmiňuje důkaz získaný z daktyloskopické stopy či z nalezené DNA.²⁶⁸ Mičkal také dodává, že ve skutečnosti neexistuje mnoho přímých důkazů, které přímo směřují k hlavní skutečnosti, tedy k vině či nevině obviněného, neboť přímý důkaz musí splňovat určitá kritéria. Aby mohl být důkaz považován za důkaz přímý, musí být pramen důkazu bezprostředně přítomen spáchání trestného činu, taktéž musí být schopen tento důkaz nějakým způsobem zaznamenat a tuto zaznamenanou informaci dále reprodukovat, aby s ní mohl seznámit orgány činné v trestním řízení.²⁶⁹ Pokud budeme vycházet z těchto kritérií, pak jednoznačně dojdeme k tomu, že výsledek pachové komparace nemůže být za žádných okolností důkazem přímým, neboť pramenem tohoto důkazu je pachová stopa, která sama o sobě není schopna informaci v ní obsaženou reprodukovat. Abychom informaci v ní obsaženou byli schopni zjistit, potřebujeme cvičeného psa, který teprve určí, zda je pach obsažený v této pachové stopě shodný s pachovým vzorkem osoby.

Ústavní soud ve výše specifikovaném nálezů poprvé zařadil výsledek pachové komparace mezi **důkazy podpůrné**.²⁷⁰ Dělení důkazů na důkazy hlavní a důkazy podpůrné, někdy také nazývané subsidiární, vychází z kritéria poměru těchto důkazů k důkazům ostatním. Nicméně ohledně přesného významu pojmu podpůrný důkaz panuje mezi odborníky nejistota. Straus s Krejčím k pojmu podpůrný důkaz uvádějí, že tento pojem je používán v mnohých soudních rozhodnutích, a to zřejmě ve významu nepřímý důkaz, nicméně dále také uvádí, že v teorii dokazování tento pojem nenalezli a že v rámci jazykového výkladu došli pouze k tomu, že slovo podpůrný má význam

---

²⁶⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 1999, sp. zn. 8 Tz 44/99; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2003, sp. zn. 4 Tz 107/2002, publ. č. 25/2004 Sb.; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1063/12 či nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, publ. 47/2016 SbNU.

²⁶⁸ MIČKAL, Martin. K použitelnosti metody pachové identifikace osob. In: JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Vydání první. Praha: Leges, 2018, s. 399-410. ISBN 978-80-7502-287-5, s. 403.

²⁶⁹ *Tamtéž*, 403 a 404.

²⁷⁰ *Tamtéž*, 405.

podpírající něco, nebo také subsidiární.²⁷¹ Dle Mičkala je taktéž význam pojmu podpůrný důkaz nejasný, a to zejména ve vztahu k pojmu nepřímý důkaz. Dále tuto úvahu rozvádí, když říká, že ačkoli Ústavní soud označuje výsledek metody pachové identifikace za důkaz nepřímý a podpůrný, tak nelze vysledovat žádné další omezení, které by soud v souvislosti s přívlastkem podpůrný vyvozoval, oproti jiným důkazům, jež označuje pouze za důkazy nepřímé a přívlastek podpůrný u nich nepoužívá.²⁷²

Poslední vysvětlení pojmu podpůrný důkaz, na které ještě upozorním, poskytují Rulc, Kloubek a Novák, kteří říkají: „*Zatímco nepřímý důkaz je součástí souboru důkazů použitých soudem k dokazování (odůvodnění rozsudku), podpůrný důkaz je pojem teorie trestního práva procesního. Jedná se o poznatek, který nesloží k dokazování, například poznatek získaný zprostředkovaně, ale mající vliv na vnitřní přesvědčení orgánu činného v trestním řízení, který má pečlivě uvážit všechny zjištěné okolnosti.*“²⁷³ S tímto vysvětlením si však dovoluji nesouhlasit, neboť dle mého názoru je chybné, či dokonce až nesmyslné tvrdit, že důkaz, byť je k němu přidán přívlastek podpůrný, nemá sloužit k dokazování. Toto mimo jiné dovozují i z výkladu pojmu důkaz, kterým jsem se již zabývala v předchozí kapitole a dle něhož je důkazem výsledek činnosti při dokazování, který je důležitý pro rozhodnutí soudu o zavinění. Jiný možný výklad, dle něhož by podpůrný důkaz měl mít menší důkazní hodnotu než ostatní důkazy, taktéž nepovažuji za správný, neboť je ve zřejmém rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů²⁷⁴ a navíc tato případná výjimka nemá nikde v zákoně oporu. Dle mého názoru tudíž označení výsledku pachové komparace za důkaz nepřímý a podpůrný příliš nedává smysl, neboť jsem nikde nenašla vysvětlení, které by dle mého názoru dostatečně vysvětlilo, v čem se liší důkaz, který je nepřímý a podpůrný, od důkazu, který je pouze nepřímý. I z tohoto důvodu pokládám za dostatečné označení výsledku pachové zkoušky pouze jako důkazu nepřímého.

Nyní se ještě krátce vrátím k dalším dvěma závěrům, ke kterým dospěl Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 394/97. První z těchto závěrů říká, že odběr pachového vzorku osoby i provedení pachové zkoušky lze za určitých podmínek považovat za **neodkladné**

²⁷¹ STRAUS, Jiří a KREJČÍ, Zdeněk, op. cit. 33, s. 20.

²⁷² MIČKAL, Martin, op. cit. 268, s. 405.

²⁷³ RULC, Jiří, KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr, op. cit. 4, s. 237.

²⁷⁴ § 2 odst. 6 trestního řádu.

úkony ve smyslu § 160 odst. 4 trestního řádu.²⁷⁵ Z tohoto důvodu je možné tyto úkony provádět ještě před zahájením trestního stíhání. Ústavní soud tento závěr zdůvodňuje zejména tím, že v tomto konkrétním případě bylo až vyhodnocení pachové zkoušky důvodem pro zahájení trestního stíhání stěžovatele, neboť do té doby vyšetřovatel neznal osobu, proti níž by mělo být trestní stíhání zahájeno. Ústavní soud rovněž uznal, že odběr pachového vzorku osoby i provedení pachové zkoušky lze považovat za **neopakovatelný úkon** dle § 160 odst. 4 trestního řádu,²⁷⁶ neboť tyto úkony nelze před soudem opakovat, respektive otázka jejich opakovatelnosti před soudem je nanejvýš sporná, a to zejména s ohledem na trvanlivost pachových konzerv a odvětrávání pachových stop. Poslední závěr, který chci ještě zmínit, jsem již okomentovala v předchozí části práce, a proto bych ráda už pouze připomněla, že odběr pachového vzorku osoby nemusí, vzhledem k povaze tohoto úkonu, provádět lékař ani jiný zdravotnický pracovník.

Otázkou povahy důkazů získaných prostřednictvím pachové zkoušky a taktéž jejich hodnocením se soudy zabývaly i v dalších rozhodnutích. Jedním z těchto rozhodnutí byl i **nález Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2000, sp. zn. II. ÚS 418/99**. V tomto nálezu Ústavní soud zopakoval již dříve judikovaný názor o obecné věrohodnosti důkazu pachovou zkouškou a rovněž zopakoval, že na základě tohoto důkazu lze dospět pouze k závěru, že se určitá osoba s největší pravděpodobností nacházela na určitém místě, nicméně nelze z něj usoudit, že se daná osoba dopustila trestného činu.²⁷⁷ Ústavní soud v odůvodnění tohoto nálezu zopakoval, že důkaz získaný pachovou zkouškou lze považovat pouze za důkaz podpůrný, což nově zdůvodnil nepřezkoumatelností tohoto úkonu.²⁷⁸ Soud nicméně tuto myšlenku nijak dále nerozvinul, a proto tuto část nálezu mohu hodnotit nanejvýš jako nepřezkoumatelnou, protože není zřejmé, jaké úvahy soud k tomuto závěru vedly. Dle mého názoru totiž nelze závěr o podpůrném charakteru důkazu z jeho nepřezkoumatelnosti nijak vyvodit. Ústavní soud v tomto nálezu rovněž formuloval názor, že k tomu, aby bylo možné rozhodnout o vině a trestu je potřeba, aby řetězec nepřímých důkazů nevykazoval žádné mezery a nevyvolával

---

²⁷⁵ „Neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání.“

²⁷⁶ „Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést.“

²⁷⁷ K těmto závěrům došel Ústavní soud již ve svém nálezu ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I ÚS 394/97, publ. 28/1998 SbNU.

²⁷⁸ *Tamtéž.*

žádné důvodné pochybnosti,²⁷⁹ což se však v případě řešeném Ústavním soudem nestalo. Proto soud v souladu se zásadou *in dubio pro reo* zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze, které potvrzovalo předchozí odsuzující rozsudek soudu prvního stupně.

Alespoň částečně rozvíjí Ústavní soud výše zmíněnou myšlenku o podpůrnosti důkazu získaného prostřednictvím pachové zkoušky v **nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 10/02**. V tomto nálezu uvádí, že z důvodu *ex post* nepřezkoumatelnosti důkazu získaného pachovou zkouškou lze s tímto důkazem zacházet pouze jako s důkazem podpůrným, který pouze doplňuje a případně uzavírá celý důkazní řetězec na sebe navzájem navazujících a vzájemně se doplňujících důkazů.²⁸⁰ Z tohoto závěru vyvozují, že soud vykládá pojem podpůrnosti důkazu tak, že přisuzuje důkazu získanému prostřednictvím pachové zkoušky nižší důkazní hodnotu než důkazům jiným. Jak jsem již uvedla výše, dovoluji si s tímto závěrem nesouhlasit, neboť jej považuji za rozporný se zásadou volného hodnocení důkazů.

Povahou důkazu pachovou zkouškou se Ústavní soud rovněž zabýval v **nálezu Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2017, sp. zn. II. ÚS 3307/14**. V tomto nálezu dospěl Ústavní soud k následujícím závěrům: *„Rozhodování o vině a trestu není možno opřít pouze o jeden nepřímý důkaz, jehož důkazní hodnota je navíc oslabena. Osamocenost důkazu pachovou stopou pro vytvoření uceleného řetězce nepřímých důkazů nepostačuje a zakládá porušení zásady materiální pravdy při objasňování skutkového stavu. Za této situace je obecný soud povinen vycházet z principu presumpce neviny a z něj vyplývajícího principu *in dubio pro reo*.“*²⁸¹ V první řadě si dovoluji zdůraznit, že v právní větě tohoto nálezu soud oproti předchozím nálezům nepoužívá pro důkaz pachovou zkouškou pojem podpůrný důkaz, ale mluví o nepřímém důkazu, jehož důkazní hodnota je oslabena. V odůvodnění dokonce mluví o pachových stopách jako o nepřímém nebo také podpůrném důkazu.²⁸² Byť Ústavní soud tuto změnu nijak nekomentuje, lze dovodit, že takto zvolenými obraty alespoň naznačuje určitý posun ve výkladu pojmu podpůrný důkaz a jeho sblížení s pojmem nepřímý důkaz. Ústavní soud navíc dále posuzuje důkaz získaný prostřednictvím pachové zkoušky jako důkaz nepřímý, neboť vyžaduje obdobně jako u jiných důkazů, kteří označuje pouze jako nepřímé, aby tyto důkazy vytvořily ucelený řetězec důkazů

²⁷⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2000, sp. zn. II. ÚS 418/99, publ. 116/2000 SbNU.

²⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 10/02, publ. 84/2003 SbNU.

²⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2017, sp. zn. II. ÚS 3307/14, publ. 162/2017 SbNU.

²⁸² *Tamtéž*.

nepřipouštějící, že by se daného trestného činu mohla dopustit jiná osoba než osoba obviněná. V tomto konkrétním případě byla vina stěžovatele opřena pouze o důkaz pachovou zkouškou, což Ústavní soud shledal jako nedostatečné, neboť nebyl zjištěn stav bez důvodných pochybností o něm. Z tohoto důvodu byla napadená rozhodnutí v rozporu se zásadou materiální pravdy, a proto Ústavní soud tato rozhodnutí zrušil, což taktéž zdůvodnil postupem dle zásady *in dubio pro reo*.

Poslední soudní rozhodnutí, které v souvislosti s povahou důkazu získaného prostřednictvím pachové zkoušky alespoň krátce zmíním, je **usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2003, sp. zn. 4 Tz 107/2002**. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud nejprve zopakoval již dříve judikovaný závěr, že důkaz pachovou zkouškou je pouze důkazem nepřímým, který prokazuje nanejvýš to, že určitá osoba přišla do styku s místy, na nichž byly pachové stopy nalezeny, ale neprokazuje, že by tato osoba spáchala trestný čin.²⁸³ Nejvyšší soud nicméně tento poznatek dále rozvinul, když došel k závěru, že ani větší množství ztotožněných pachových stop nemůže nepřímou povahu důkazu pachovou zkouškou změnit a učinit z tohoto důkazu důkaz přímý.²⁸⁴ I přesto však Nejvyšší soud v odůvodnění připustil, že větší počet ztotožněných pachových stop je přinejmenším významnou indicií, která zvyšuje důvodné podezření, že daná osoba mohla trestný čin spáchat.²⁸⁵ Dovoluji si shrnout, že byť by bylo ztotožněných pachových stop více, je stále nutné, aby tento důkaz společně s dalšími nepřímými důkazy vytvořil ucelený řetězec důkazů.

Nyní se již přesunu k **nálezů Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15**, který představuje další velký posun ve vnímání metody pachové identifikace. Mičkal tento nálezu dokonce považuje za nevýznamnější rozhodnutí ve vztahu k metodě pachové identifikace osob v současné době.²⁸⁶ Obdobně jako ve výše rozebraném nálezů sp. zn. I. ÚS 394/97, i v tomto případě Ústavní soud zanalyzoval a shrnul mnohé dílčí aspekty této metody. Své závěry, o nichž sám Ústavní soud mluví jako o ústavně konformních požadavcích na provedení důkazu metodou pachové identifikace,²⁸⁷ Ústavní soud shrnul v právní větě nálezů, která je tvořena celkem sedmi body, jež nyní postupně projdu a okomentuji.

---

²⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2003, sp. zn. 4 Tz 107/2002, publ. č. 25/2004 Sb.

²⁸⁴ *Tamtéž*.

²⁸⁵ *Tamtéž*.

²⁸⁶ MIČKAL, Martin, op. cit. 268, s. 404.

²⁸⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, publ. 47/2016 SbNU.

V prvním bodě právní věty Ústavní soud uvádí: „Metoda pachové identifikace musí být provedena nejméně za použití standardů vyplývajících z „Pokynu ředitele Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 9/2009 ze dne 1. 7. 2009“ a současně musí reflektovat aktuální poznatky vědeckého zkoumání této metody. Při hodnocení důkazního významu výsledků pachové identifikace je třeba se zabývat především tím, zda kriminalistický technik a policejní psovod, kteří se na identifikaci podíleli, splňují kvalifikační předpoklady nezbytné pro výkon této činnosti a zda použitý služební pes absolvoval předepsaný výcvik, eventuálně potřebné přezkoušení způsobilosti identifikovat pachové stopy, případně jaké byly jeho dosavadní statistické výsledky v úspěšnosti identifikace, zda metoda pachové identifikace použitá v konkrétním případě respektuje požadavek, aby stopy byly sejmuty a uchovány řádně, aby nedošlo k jejich záměně, nebo k tzv. přenosu pachu či k nepřípustné manipulaci při ztotožňování stopy.“²⁸⁸

Ústavní soud v této části právní věty nálezu připouští, že jedním z kritérií hodnocení metody pachové identifikace je i soulad s interními předpisy policie. Tento názor zastává i přesto, že interní předpisy nemají povahu obecně závazného předpisu a že jimi soud běžně vázán není.²⁸⁹ Dále si dovoluji upozornit, že Ústavní soud v nálezu odkazuje na tehdy platný interní předpis policie, který je však již od dubna 2018 nahrazen novým interním předpisem. Proto je nutné dojít výkladem k závěru, že totéž se bude vztahovat i na tento nový interní předpis policie, kterým je Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017. Ústavní soud nicméně taktéž vyžaduje, aby při provádění metody pachové identifikace byly reflektovány i aktuální poznatky vědeckého zkoumání této metody, z čehož vyvozují, že i když by se interní předpisy policie neaktualizovaly, měly by být používány nové postupy *lege artis*. Myšlenku obsaženou v této části právní věty Ústavní soud ještě rozvinul v **nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2022, sp. zn. IV. ÚS 2773/20-2**, v němž uvedl, že standardy plynoucí z Pokynu ředitele Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 9/2009 představovaly pouze minimum požadavků na použití důkazu pachovou zkouškou a že přísnost, kterou je nutno na dodržování stanovených standardů klást, je logicky větší za situace, kdy důkazní situace není jednoznačná a vedle nepřímého důkazu neexistují další jednoznačné důkazy.²⁹⁰ Ústavní soud v tomto nálezu tedy zdůraznil nutnost použití

---

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ Srov. čl. 95 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²⁹⁰ Nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2022, sp. zn. IV. ÚS 2773/20-2.

co nejvyšších standardů při provádění metody pachové identifikace v případě, kdy soud nemá k dispozici dostatek jiných přesvědčivých důkazů.

Ústavní soud v prvním bodě právní věty nálezu sp. zn. IV. ÚS 1098/15 rovněž stanoví, že policejní psovod, kriminalistický technik i cvičený pes musí splňovat kvalifikační předpoklady, což považují za nadbytečné vzhledem k tomu, že tyto požadavky jsou stanoveny v interních předpisech policie, a tudíž je tento požadavek již zahrnut v předchozím požadavku na použití standardů stanovených interními předpisy policie. Poslední požadavek soudu týkající se zajištění a uchování pachových stop považují za nadbytečný ze stejných důvodů jako požadavek týkající se služebních psů, kriminalistických techniků a policejních psovodů.

Druhý bod právní věty zní následovně: „*Přezkoumání správnosti provedení metody pachové identifikace by mělo být v případě pochybností provedeno pomocí kontrolního znaleckého posudku z oboru kriminalistika, odvětví kriminalistické odorologie.*“²⁹¹ Výsledkem olfaktorické komparace je odborné vyjádření, které může být v případě pochybností o jeho správnosti přezkoumáno revizním znaleckým posudkem.²⁹² Straus s Kloubkem uvádí, že znalci v oboru kriminalistické odorologie by měli především posuzovat, zda byla olfaktorická komparace provedena *lege artis* a zda lze tudíž její výsledky považovat za věrohodné.²⁹³ V souvislosti se znaleckými posudky ovšem dlouhodobě zůstává problémem nedostatečný počet znalců zapsaných v seznamu znalců pro obor kriminalistika, odvětví kriminalistické odorologie.²⁹⁴

V třetím bodě právní věty Ústavní soud uvádí: „*Sejmutí pachové stopy bude zpravidla neodkladným a často i neopakovatelným úkonem podle § 160 odst. 4 trestního řádu, provedeným především ve stadiu před zahájením trestního stíhání.*“²⁹⁵ Dovolují si upozornit na skutečnost, že soud používá nesprávné terminologie, neboť má zřejmě na mysli odběr pachového vzorku osoby. K tomuto závěru

---

²⁹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, publ. 47/2016 SbNU.

²⁹² § 105 odst. 3 trestního řádu.

²⁹³ STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 132.

²⁹⁴ Srov. RULC, Jiří, KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr, op. cit. 4, s. 237; STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin, op. cit. 10, s. 132 či Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, publ. 47/2016 SbNU.

²⁹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, publ. 47/2016 SbNU

jinak mohu snad pouze dodat, že soud opakuje již dříve judikovaný názor,²⁹⁶ kterému jsem se věnovala výše v souvislosti s nálezem Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 394/97.

Čtvrtý bod právní věty zní: „*Při sejmutí a identifikaci pachové stopy obviněného po zahájení trestního stíhání je za účelem minimálního dohledu nad provedením tohoto úkonu nezbytná přítomnost obhájce obviněného, případně státního zástupce (§ 165 odst. 3 trestního řádu); přítomnost těchto osob nesmí mít nežádoucí vliv na nerušené, resp. objektivní provedení tohoto úkonu.*“²⁹⁷ V tomto případě bych chtěla nejprve upozornit na to, že Ústavní soud nesprávně používá formulaci sejmutí a identifikace pachové stopy, nicméně ve skutečnosti má na mysli odběr pachového vzorku osoby a porovnání. Tento požadavek není aktuálně v praxi příliš respektován. Přítomnost obhájce u odběru pachového vzorku osoby neupravuje Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 vůbec. U porovnání tento pokyn sice přítomnost obhájce umožňuje, ale pouze za určitých podmínek, a policejní orgán navíc nemusí žádosti obhájce vyhovět.²⁹⁸ Nicméně ohledně nutnosti přítomnosti obhájce u těchto úkonů bych s Ústavním soudem polemizovala, neboť za prvé nejde o vyšetřovací úkony, jichž se obhájce ze zákona účastnit může, a za druhé zde nevidím rozdíl oproti jiným úkonům, u nichž přítomnost obhájce vyžadována není. Těmito úkony je například sejmutí srovnávacích daktyloskopických otisků a jejich porovnání s daktyloskopickými stopami, což jsou dle mého názoru principiálně obdobné úkony.

V pátém bodě právní věty Ústavní soud uvádí: „*Na sejmutí srovnávací pachové stopy, jehož cílem je získání objektivně existujících důkazů pro forenzní vyšetření a které nevyžaduje aktivní jednání obviněného či podezřelého, ale toliko strpění jejich provedení, nelze pohlížet jako na úkon, jímž by byl obviněný či podezřelý donucován k ústavně nepřijatelnému sebeobviňování.*“²⁹⁹ V tomto bodě Ústavní soud opět používá nesprávné terminologie, ovšem zřejmě má na mysli odběr pachového vzorku osoby. Závěr zde obsažený Ústavní soud pouze opakuje, neboť jej již dříve publikoval.³⁰⁰ Touto problematikou jsem se rovněž zabývala v kapitole věnující se odběru pachového vzorku, a proto v podrobnostech odkazuji na tuto kapitolu.

²⁹⁶ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I ÚS 394/97, publ. 28/1998 SbNU.

²⁹⁷ *Tamtéž.*

²⁹⁸ Podrobněji viz kapitola 3.2 Pachová komparace.

²⁹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, publ. 47/2016 SbNU.

³⁰⁰ Srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. Pl. ÚS-st. 30/10, publ. sdělení Ústavního soudu č. 439/2010 Sb.

V šestém bodě právní věty Ústavní soud říká: „*O úkonech (sejmutí, uchování a ztotožnění) musí být vyhotoveny protokoly ve smyslu § 55 odst. 1 trestního řádu; v případě, vzniknou-li pochybnosti o průběhu těchto úkonů, je třeba opatřit vysvětlení (§ 158 odst. 3 trestního řádu) nebo výpověď (§ 101 trestního řádu) osoby, která úkon prováděla nebo se jeho provedení účastnila. Za účelem vyloučení pochybností o správnosti identifikace je vhodné provedení obrazového záznamu průběhu tohoto úkonu.*“³⁰¹ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 vyžaduje sepsání protokolu o zajištění otisku pachových stop i o odběru pachových vzorků osoby.³⁰² Tyto protokoly jsou považovány za protokoly dle § 55 trestního řádu. Dle Pokynu policejního prezidenta č. 313/2017 se o porovnání sepisuje odborné vyjádření a průběh tohoto úkonu se také nahrává za pomoci videodokumentace.³⁰³ Tento závěr Ústavního soudu proto považuji za nadbytečný, neboť požadavky na protokolaci jsou upraveny v interních předpisech policie, a tudíž jsou i tyto požadavky již zahrnuty v požadavku použití standardů stanovených interními předpisy policie dle prvního bodu právní věty tohoto nálezu.

V posledním bodu právní věty Ústavní soud uvádí: „*Důkaz metodou pachové identifikace je nepřímým důkazním prostředkem, který jako jediný zpravidla k uznání viny trestným činem nepostačuje.*“³⁰⁴ V tomto bodě Ústavní soud pouze opakuje již dříve judikovaný závěr, který jsem v této kapitole rozebírala v souvislosti s předchozími rozhodnutími, a proto na ně odkazuji.

Nyní již pouze shrnu, že v tomto případě Ústavní soud neshledal, že by obecné soudy svými rozhodnutími překročily hranice ústavnosti, a proto ústavní stížnost stěžovatelů zamítl.³⁰⁵ Také považuji za důležité ještě říci, že tento nálezn je dle mého názoru posledním zásadním rozhodnutím týkajícím se metody pachové identifikace, neboť soudy již v dalších soudních rozhodnutích na tento nálezn v podstatě pouze odkazují.³⁰⁶

---

³⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, publ. 47/2016 SbNU.

³⁰² Čl. 7 a 10 PPP 313/2017.

³⁰³ Čl. 18 PPP 313/2017.

³⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, publ. 47/2016 SbNU.

³⁰⁵ *Tamtéž.*

³⁰⁶ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2016, sp. zn. III. ÚS 1099/15; Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. 5 To 46/2016; Nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 4266/16, publ. 52/2017 SbNU či Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 8 Tdo 442/2017.

Závěr

Cílem mé diplomové práce na téma kriminalistická odorologie bylo popsat a zanalyzovat metodu pachové identifikace, a to jak z pohledu kriminalistického, tak z pohledu trestněprávního. Tento cíl jsem dle mého názoru naplnila a nejdůležitější závěry, ke kterým jsem při analýze dospěla, shrnu níže včetně jejich kritického zhodnocení.

V práci jsem se nejdříve věnovala prvnímu ze dvou dílčích cílů, a to popisu a analýze postupů používaných při zajišťování pachových stop, při odběru pachového vzorku osoby a při olfaktorické komparaci. Tyto postupy jsem rovněž podrobila kritickému zhodnocení. Postup provádění těchto úkonů je v současnosti upraven v Pokynu policejního prezidenta č. 313/2017. Tento interní předpis policie je účinný od 1. dubna 2018, kdy nahradil původní Pokyn ŘŘSPP č. 9/2009. Úkony prováděné dle aktuálně účinného interního předpisu již na rozdíl od předchozí úpravy respektují evropské standardy provádění metody pachové identifikace. Jednotlivá pravidla v něm obsažená jsou vedena snahou zabránit kontaminaci pachové stopy, jejího otisku i pachového vzorku osoby. Rovněž je zde kladen větší důraz na dokumentaci všech úkonů tak, aby mohl být výsledek pachové komparace použit jako důkaz u soudu. Největším změnám dostalo porovnání otisku pachové stopy s pachovým vzorkem osoby, u kterého je dle mého názoru nejpodstatnější změnou nové pravidlo, podle něhož již psovod není informován o umístění cílového pachového vzorku v řadě, a tudíž nemůže cvičeného psa nijak ovlivnit.

Celkově si dovoluji shrnout, že při respektování všech pravidel stanovených aktuálně účinnými interními předpisy policie lze považovat metodu pachové identifikace za metodu spolehlivou. Rovněž se domnívám, že tuto metodu je možné bez větších obav využít i jako důkazní prostředek u soudu. Toto mé přesvědčení je ještě podpořeno výzkumy, které byly v práci popsány a dle nichž služební psi sice nemusí být vždy schopni najít souvislost mezi dvěma shodnými pachy, nicméně pravděpodobnost opakovaného falešného označení pachové konzervy s jiným pachem je velmi nízká.

Druhým dílčím cílem mé práce byla analýza právní úpravy metody pachové identifikace jako důkazního prostředku v trestním řízení, kritické zhodnocení této úpravy a taktéž analýza judikatury týkající se této metody. Metoda pachové identifikace není jako důkazní prostředek

v trestním řádu upravena. Její úprava je obsažena pouze v interních předpisech policie, které však nemají povahu obecně závazných předpisů a soudy jimi nejsou vázány. Skutečnost, že metoda pachové identifikace osob může být důkazním prostředkem, je vyvozována pouze z obecného ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu. Podle mého názoru není nutné upravit metodu pachové identifikace v trestním řádu komplexně, neboť, obdobně jako metoda pachové identifikace, nejsou v trestním řádu upraveny ani ostatní odvětví kriminalistické techniky. Ovšem bylo by vhodné ji alespoň zmínit v demonstrativním výčtu důkazních prostředků v § 89 odst. 2 trestního řádu a potvrdit tak, že je tato metoda za důkazní prostředek dle trestního řádu považována. Tato změna je dle mého názoru vhodná i proto, že by potvrdila závěry, ke kterým dospěla soudní judikatura.

Soudy ve své ustálené judikatuře totiž došly k závěru, že metoda pachové identifikace je obecně věrohodným důkazním prostředkem. O důkazu pachovou zkouškou soudy mluví jako o důkazu nepřímém a podpůrném. Dle mého názoru lze tento důkaz považovat za důkaz nepřímý, nicméně s jeho označením za důkaz podpůrný nesouhlasím, neboť nepovažuji za správný výklad, dle něhož by měl mít tento důkaz obecně menší důkazní hodnotu než důkazy jiné. Tento výklad je dle mého názoru v rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů. Rovněž v judikatuře soudů není nikde vysvětleno, v čem se důkaz, který je nepřímý a podpůrný, liší od důkazu, který je označován pouze za důkaz nepřímý. Tudíž se přikláním k názoru, že důkaz pachovou zkouškou lze považovat pouze za důkaz nepřímý. K tomuto názoru se postupně přiklání i soudy, které sice tento názor nikde explicitně neformulují, ale dle mého názoru lze posun ve vnímání charakteru důkazu pachovou zkouškou vyvodit například z formulace, dle níž se jedná o důkaz nepřímý nebo také důkaz podpůrný.

Také bych chtěla ještě upozornit na jeden důležitý závěr, ke kterému judikatura došla a který říká, že jedním z kritérií hodnocení metody pachové identifikace je i soulad s interními předpisy policie, čímž soudy řeší problém chybějící úpravy této metody v trestním řádu. Rovněž je soudy vyžadováno, aby při provádění metody pachové identifikace byly reflektovány aktuální poznatky vědeckého zkoumání. Tato skutečnost je dle mého názoru velmi důležitá, neboť i v případě neaktualizování interních předpisů policie je stanoven požadavek na používání nejnovějších postupů *lege artis*. I toto je jeden z důvodů, proč si myslím, že judikatura soudů obecně směřuje správným směrem

a sama si dostatečně kompenzuje chybějící obecně závaznou právní úpravu metody pachové identifikace.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

CINKOVÁ, Petra, DOLEŽAL, Petr, PINC, Ludvík a URBAN, Štěpán. Multiplicita lidské pachové signatury. In: NĚMEC, Miroslav a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké kriminalistické konference „Pokroky v kriminalistice 2017“, konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018, s. 27-34. ISBN 978-80-7251-485-4.

FENYK, Jaroslav. Metoda pachové identifikace v judikatuře Ústavního soudu. In: *Kriminalistika*. 2016, roč. 49, č. 3, s. 163-174. ISSN 1210-9150.

FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 951 s. ISBN 978-80-7598-306-0.

HRIB, Nikolaj. Pachová stopa – indicie nebo důkaz. In: STACH, Jan. *Pokroky v kriminalistice: sborník odborných sdělení z mezinárodní konference konané ve dnech 22.9.-23.9.2004. Díl 2*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2005, s. 417-425. ISBN 80-7251-171-8.

CHMELÍK, Jan a kolektiv. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 532 s. ISBN 80-86898-36-9.

CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018, 228 s. Edice EUpress. ISBN 978-80-7408-175-0.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Vydání první. Praha: Leges, 2018, 536 s. ISBN 978-80-7502-287-5.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, 942 s. ISBN 978-80-7502-550-0.

KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr. Kriminalistická metoda pachové identifikace prostřednictvím speciálně vycvičeného psa, aktuální stav a prognóza. In: STACH, Jan. *Pokroky v kriminalistice: sborník odborných sdělení z mezinárodní konference konané ve dnech 22.9.-23.9.2004. Díl 1*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2004, s. 61-72. ISBN 80-7251-171-8.

KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, 417 s. ISBN 978-80-7380-859-4.

KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, 323 s. ISBN 978-80-7380-869-3.

MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 606 s. ISBN 80-7179-878-9.

NĚMEC, Miroslav. Kriminalistické sbírky vedené Policií České republiky v rámci kriminalistického informačního systému. In: NĚMEC, Miroslav a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké kriminalistické konference „Pokroky v kriminalistice 2017“, konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018, s. 157-166. ISBN 978-80-7251-485-4.

PORADA, Viktor a kolektiv. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 309 s. ISBN 978-80-7380-038-3.

PORADA, Viktor, POLÁK, Peter a kolektiv. *Kriminalistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, 510 s. ISBN 978-80-7380-558-6.

PORADA, Viktor a kolektiv. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2.

RULC, Jiří, KLOUBEK, Martin a NOVÁK, Petr. Aktuální aspekty využívání kriminalistické olfaktoriky. In: NĚMEC, Miroslav a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké kriminalistické konference „Pokroky v kriminalistice 2017“, konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018, s. 235-244. ISBN 978-80-7251-485-4.

STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistika, kriminalistická technika: (pro kvalifikační kurs kriminalistických expertů)*. 2. upravené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2006, 301 s. ISBN 80-7251-216-1.

STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7.

STRAUS, Jiří a VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 349 s. ISBN 978-80-7380-258-5.

STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická technika*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 446 s. ISBN 978-80-7380-409-1.

STRAUS, Jiří a KREJČÍ, Zdeněk. Jaký je charakter odorologické stopy?. In: *Kriminalistika*. 2016, roč. 49, č. 1, s. 19-37. ISSN 1210-9150.

STRAUS, Jiří, PORADA, Viktor a kolektiv. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 417 s. ISBN 978-80-7380-666-8.

SVOBODA, Ivo a kolektiv. *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2016, 374 s. ISBN 978-80-7418-259-4.

TERYNGEL, Jiří. Pes a pachová stopa v trestním řízení. In: *Trestní právo*. 2002, roč. 7, č. 11, s. 9-14. ISSN 1211-2860.

TUREČEK, Jaroslav. *Policejní technika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 316 s. ISBN 978-80-7380-119-9.

URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík. Kriminologická olfaktorika a olfaktorika: současné problémy a perspektivy. In: NĚMEC, Miroslav a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké kriminalistické konference „Pokroky v kriminalistice 2017“*, konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018, s. 311-318. ISBN 978-80-7251-485-4.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

BOUŠKA, Luděk, POJMANOVÁ, Petra, URBAN, Štěpán, ČECHOVÁ, Jana, MALÁ, Ulrika a KAMINSKYI, Oleksii. Computerized olfactronic identification of persons using comprehensive two-dimensional gas chromatography with mass spectrometry. [článek v tisku]. Březen 2024. Dostupné z: <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-3961330/v1>. [cit. 2024-03-19].

BUREŠ, Michal a kolektiv. *Rizika aplikační praxe metody pachové identifikace v Policii České republiky. Závěrečná práce pracovní skupiny: Pracovní tým Metoda pachové identifikace a Oddělení koncepce a strategické koordinace Policejního prezidia České republiky*. [online]. Dostupné z: https://www.pecina.cz/files/Zaverecna_zprava_PPCR_bez-data.pdf. [cit. 2023-11-30].

CUZUEL, Vincent, SIZUN, Audrey, COGNON, Guillaume, RIVALS, Isabelle, HEULARD, François, THIÉBAUT, Didier a VIAL, Jérôme. Human odor and forensics. Optimization of a comprehensive two-dimensional gas chromatography method based on orthogonality: How not to choose between criteria. In: *Journal of Chromatography A* [online]. 2018, č. 1536, s. 58-66. ISSN 0021-9673. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1016/j.chroma.2017.08.060> [cit. 2024-03-19].

ČECHOVÁ, Jana, KAMINSKYI, Oleksii, LADISLAVOVÁ, Nikola, MALÁ, Ulrika, POJMANOVÁ, Petra, ŠKEŘÍKOVÁ, Veronika a URBAN, Štěpán. Skupinová a individuální identifikace osob pomocí forenzní olfaktoriky. In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika* [online]. 2023, roč. 8, č. 1, s. 6-19. ISSN 2533-4387. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1107333> [cit. 2024-03-19].

HANUŠ, Libor. Náležitosti důkazního prostředku srovnávací pachovou zkouškou (s přihlédnutím k nálezu Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV. ÚS 10/02). In: *Bulletin advokacie* [online]. 2004, roč. 15, č. 1, s. 46-60. ISSN 1805-8280. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_01.pdf. [cit. 2023-02-27].

HAVELKOVÁ, Renáta a JIRÁSKO, Vojtěch. Využití metody pachové identifikace v trestním řízení. In: *Trestněprávní revue* [online]. 2019, roč. 18, č. 9, s. 192-195. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhpxi4s7hfpkgxrheza&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2023-02-27].

JELÍNKOVÁ, Adéla a HAVRANOVÁ, Christine. *Největší justiční průšvih od roku 1989, říká expert o „neomylné“ důkazní metodě* [online]. Dostupné z:

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-expert-pachove-stop-y-pry-fungovaly-dobre-to-i-kladivo-na-carodejnice-239279>. [cit. 2024-02-23].

JEZIERSKI, Tadeusz, SOBCZYŃSKA, Magdalena, WALCZAK, Marta, GORECKA-BRUZDA, Aleksandra a ENSMINGER, John. Do Trained Dogs Discriminate Individual Body Odors of Women Better than Those of Men?. In: *Journal of forensic sciences* [online]. 2012, roč. 57, č. 3, s. 647-653. ISSN 0022-1198. Dostupné z: <https://doi.org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1111/j.1556-4029.2011.02029.x>. [cit. 2023-11-14].

JEZIERSKI, Tadeusz, ENSMINGER, John J. a PAPET, L. E. *Canine olfaction science and law: advances in forensic science, medicine, conservation, and environmental remediation*. Boca Raton, Florida: CRC Press, 2016, 510 s. ISBN 978-1-4822-6027-4. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?pq-origsite=primo&docID=4514296>. [cit. 2023-11-14].

KREJČÍ, Zdeněk. Metoda pachové identifikace jako důkaz v trestním řízení. In: DÁVID, Radovan, SEHNÁLEK, David a VALDHANS, Jiří. *Dny práva – 2010 – Days of Law* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5305-2. Dostupné z: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Krejci_Zdenek%20\(3670\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/01_aktualni/Krejci_Zdenek%20(3670).pdf). [cit. 2023-03-10].

MALÁ, Ulrika, ČECHOVÁ, Jana, LADISLAVOVÁ, Nikola, KAMINSKYI, Oleksii, POJMANOVÁ, Petra, ŠKERÍKOVÁ, Veronika a URBAN, Štěpán. Olfaktorická a olfaktorická metoda pachové identifikace. In: *Forezní vědy, právo, kriminalistika* [online]. 2023, roč. 8, č. 1, s. 42-50. ISSN 2533-4387. Dostupné z: <https://doi.org/10.37355/fvpk-2023/1-04>. [cit. 2024-01-26].

MARCHAL, Sophie, BREGERAS, Olivier, PUAUX, Didier, GERVAIS, Rémi a FERRY, Barbara. Rigorous Training of Dogs Leads to High Accuracy in Human Scent Matching-To-Sample Performance. In: *PLoS one* [online]. 2016, roč. 11, č. 2, s. e0146963. ISSN 1932-6203. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0146963>. [cit. 2024-02-23].

MAZÁK, Josef. Důkaz pachovou zkouškou v trestním řízení. In: *Trestněprávní revue* [online]. 2009, roč. 8, č. 3, s. 70-75. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhfpxi4s7gnpxgxzxa&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2023-02-27].

PINC, Ludvík, BARTOŠ, Luděk, RESLOVÁ, Alice a KOTRBA, Radim. Dogs discriminate identical twins. In: *PLoS one* [online]. 2011, roč. 6, č. 6, s. e20704. ISSN 1932-6203. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0020704>. [cit. 2024-02-23].

PINC, Ludvík, VYPLELOVÁ, Petra, SANTARIOVÁ, Milena, ČAPKOVÁ, Zuzana a VLASÁK, Petr. *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace. Metodika*. [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/certifikovana-metodika-a-metodicka-prirucka.aspx>. [cit. 2023-10-26].

PINC, Ludvík, VYPLELOVÁ, Petra, SANTARIOVÁ, Milena, VLASÁK, Petr a ČAPKOVÁ, Zuzana. *Zpráva o průběhu testování reliability metody pachové*

identifikace prováděné speciálně vycvičenými služebními psy Policie České republiky [online]. Dostupné z: <https://jenda.hrach.eu/f2/salamoun-testovani-pachovych-stop.pdf> [cit. 2024-02-23].

RODRÍGUEZ MONSERRAT, Manuel a RÍOS CORBACHO, José Manuel. La odorología forense como indicio de prueba en el proceso penal. In: *Nuevo foro penal* [online]. 2020, roč. 16, č. 95, s. 67-91. ISSN 0120-8179. Dostupné z: <https://doi.org/10.17230/nfp16.95.3>. [cit. 2024-01-30].

RŮŽIČKA, Miroslav a ZEZULOVÁ, Jana. K problematice vzájemného vztahu znaleckého posudku a odborného vyjádření po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. In: *Trestněprávní revue* [online]. 2004, roč. 3, č. 9, s. 256-263. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxi4s7hfpngxzsgu3a&rowIndex=0>. [cit. 2024-03-05].

STRAUS, Jiří. Existuje individuální identifikace? In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika* [online]. 2022, roč. 7, č. 1, s. 6-13. ISSN 2533-4387. Dostupné z: <https://doi.org/10.37355/fvpk-2022/1-01>. [cit. 2023-10-24].

STRAUS, Jiří a KLOUBEK, Martin. Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky. In: *Kriminalistika* [online]. 2008, roč. 41, č. 3, s. 38. ISSN 1210-9150. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-otazky-kriminalisticke-olfaktoriky-237195.aspx>. [cit. 2023-02-27].

ŠÁMAL, Pavel, GRÍVNA, Tomáš a kolektiv. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 4700 s. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnr14ytimk7obtdemjt>. [cit. 2023-11-28].

URBAN, Štěpán. Forenzní olfaktorika a olfaktronika In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika* [online]. 2023, roč. 8, č. 1, s. 51-55. ISSN 2533-4387. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2023/1-05>. [cit. 2023-10-24].

URBAN, Štěpán a PINC, Ludvík. Čichám, čichám zločin. Problémy a perspektivy pachové identifikace. In: *Vesmír* [online]. 2018, roč. 97, č. 4, s. 220-222. ISSN 0042-4544. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2018/cislo-4/cicham-cicham-zlocin.html>. [cit. 2024-01-30].

VANTUCH, Pavel. Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení. In: *Trestněprávní revue* [online]. 2008, roč. 7, č. 4, s. 106-111. ISSN 1213-5313. Dostupné z: <https://app-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhbpxi4s7grpxgxzrga3a&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>. [cit. 2023-02-27].

VON DÜRCKHEIM, Katharina E.M., HOFFMAN, Louwrens C., LESLIE, Alison, HENSMAN, Michael C., HENSMAN, Sean, SCHULTZ, Kip a LEE, Stephen. African elephants (*Loxodonta africana*) display remarkable olfactory acuity in human scent matching to sample performance. In: *Applied animal behaviour science* [online]. 2018,

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

4. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I ÚS 394/97, publ. 28/1998 SbNU.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 1999, sp. zn. 8 Tz 44/99.

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2000, sp. zn. II. ÚS 418/99, publ. 116/2000 SbNU.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 10. 2001, sp. zn. 2 To 123/01, publ. č. 27/2003 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2003, sp. zn. 4 Tz 107/2002, publ. č. 25/2004 Sb.

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 10/02, publ. 84/2003 SbNU.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2010, sp. zn. 3 Tdo 96/2010, publ. č. 64/2010 Sb. rozh. tr.

Stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. Pl. ÚS-st. 30/10, publ. sdělení Ústavního soudu č. 439/2010 Sb.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1063/12.

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, publ. 47/2016 SbNU.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2016, sp. zn. III. ÚS 1099/15.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. 5 To 46/2016.

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 4266/16, publ. 52/2017 SbNU.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 8 Tdo 442/2017.

Nález Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2017, sp. zn. II. ÚS 3307/14, publ. 162/2017 SbNU.

Nález Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2022, sp. zn. IV. ÚS 2773/20-2.

5. Seznam ostatních zdrojů

Pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 9/2009, kterým se stanoví postup policistů na úseku činnosti služební kynologie.

Pokyn policejního prezidenta č. 145/2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie.

Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob.

Pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 119/2019, o provádění služební kynologie.

Návrh zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Rekodifikace trestního práva procesního* [online]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/12681/729664/nov%C3%BD+trestn%C3%AD+%C5%99%C3%A1d.doc/af836c7c-6fb9-4dbe-88b4-5061aeffa908>. [cit. 2023-07-18].

Kriminalistická odorologie

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je kriminalistická odorologie. Pozornost je věnována především olfaktorické metodě identifikace pachu, při níž je využíváno čichových schopností služebních psů. Tato metoda umožňuje dosáhnout individuální identifikace osoby, a proto je v současnosti jako jediná metoda identifikace pachu využívána orgány činnými v trestním řízení při vyšetřování trestných činů a rovněž je uznávána jako důkazní prostředek v trestním řízení.

Cílem této práce je popsat a zanalyzovat metodu pachové identifikace, a to jak z pohledu kriminalistického, tak z pohledu trestněprávního. Práce si klade dva dílčí cíle. Prvním dílčím cílem je popis, analýza a kritické zhodnocení postupů užívaných při zajišťování pachových stop, při odběru pachového vzorku osoby a při samotném porovnání. Druhým dílčím cílem je analýza právní úpravy metody pachové identifikace jako důkazního prostředku v trestním řízení, kritické zhodnocení této právní úpravy a taktéž analýza soudní judikatury týkající se metody pachové identifikace. Výzkumnými metodami použitými v této práci jsou především deskripce a analýza.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř částí. První část se zabývá pojmem kriminalistické odorologie, jejím zařazením v rámci kriminalistiky a metodami identifikace pachu. Druhá část je věnována pachu a pachovým stopám. U pachových stop se práce zabývá nejen jejich pojmem, charakteristikou, vznikem a vyhledáváním, ale zejména je pozornost zaměřena na zajišťování pachových stop. Třetí část práce pojednává o metodě pachové identifikace osob. Věnuje se zejména odběru pachového vzorku osoby a porovnání tohoto vzorku se zajištěnými otisky pachových stop. V neposlední řadě je zde rozebrána otázka spolehlivosti metody pachové identifikace. Čtvrtá část práce se zaměřuje na problematiku právní úpravy metody pachové identifikace a následně zmiňuje i soudní judikaturu, která se touto metodou zabývá.

Klíčová slova: kriminalistická odorologie, pachová stopa, metoda pachové identifikace

Forensic odorology

Abstract

The topic of this thesis is forensic odorology. Attention is paid mainly to the method of olfactory identification, which uses the olfactory abilities of service dogs. This method allows to achieve individual identification of a person and therefore it is currently the only method of odour identification used by law enforcement authorities in criminal investigations and is also recognised as a means of evidence in criminal proceedings.

The aim of this thesis is to describe and analyse the method of odour identification, both from a criminalistic and criminal law perspective. The thesis has two sub-objectives. The first sub-objective is to describe, analyse and critically evaluate the procedures used in the securing of scent traces, in the taking of an odour sample of a person and in the comparison. The second sub-objective is an analysis of the legal regulation of the method of odour identification as a means of evidence in criminal proceedings, a critical evaluation of this legal regulation and also an analysis of the court case law concerning the method of odour identification. The research methods used in this thesis are mainly description and analysis.

The thesis is divided into four parts. The first part deals with the concept of forensic odorology, its classification within criminalistics and methods of odour identification. The second part is devoted to odour and scent traces. In the case of scent traces, the thesis deals not only with their concept, characteristics, origin and retrieval, but in particular the attention is focused on securing of scent traces. The third part of the thesis deals with the method of odour identification of persons. In particular, it devotes to the taking of an odour sample of a person and the comparison of this sample with the secured scent traces. Last but not least, the question of reliability of the method of odour identification is discussed. The fourth part of the thesis focuses on the issue of legal regulation of the method of odour identification and then mentions the case law dealing with this method.

Key words: forensic odorology, scent trace, method of odour identification